

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA:

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Tiivikoski

24/2 1939.

V A R S O V A S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 295/91.

Varsova SSA 27 p:nä helmi KUUTA 19.39.

VIITTAUS: N

..... P:nä KUUTA 19 p:TTY n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

7 / 155 Sal. S. 39.
2/3-39
5 C14

Ulkoasiainministeriö LLE

ASIA: Bukarestin lähetystön raportti n:o 1.

Lähetystö toimittaa kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle
oheisena ministeri Kivikosken Bukarestista lähettämän raportin
n:o 1: "Ensivaikutelmia Rumaniaasta" /siv. 1 - 5/ kahdeksana
kappaleena.

v.a.Asiainhoitaja:

Taanio Huotari

BUKARESTISSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Bukarestissa 24 p:nä helmi. kuuta 1939.

Asia: Ensivaikutelmia Rumaniaasta.

Kuluvan kuun 27 päivänä tulee kuluneeksi vuosi siitä kuin Rumanian uusi hallitusmuoto luotiin ja saatettiin voimaan, ja tullaan vuosipäivää viettämään suurin juhlallisuuksin kautta koko maan. Tietysti on piirejä, jotka eivät ole tyytyväisiä, mutta yleensä oltaneen täällä vakuutettuja, että kuninkaan diktatuuri /muuksihan ei uutta hallitusmuotoa voitane nimittää/ on ollut onneksi maalle. Puolueriidat ja eripuraisuudet, jotka aikaisemmin tuottivat suurta haittaa hajottamisen voimia, ovat lakanneet jopa ennen puolueiden lopullista lopettamista, ja n.s. kansallisen uudestaansyntymisrintaman muodostamisen jälkeen ovat siihen liittyneet melkein kaikki entiset puoluejohtajat ja muut henkilöt, joilla on merkitystä maan asiain johdossa ja hoidossa. Onko yhtyminen siihen tapahtunut spontaanisesti kaikkien taholta on vaikeaa arvostella Rumanian kaltaisessa maassa, mutta tosiasia on, että ainakin suurin osa on siihen vapaaehtoisesti liittynyt, muut olosuhteiden pakosta. Kaikki, jotka lähemmin ovat seuranneet Rumanian asioita viime aikoina todistavat, että kuningas on todella innostunut maansa hallituksesta. Lukuisia parannuksia kaikilla elämän aloilla onkin saatu aikaan, yritteliäisyyttä on autettu ja hyviä tuloksia on jo huomattavissa. Tietysti on tapahtunut paljon, jota ei voida hyväksyä,

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

mutta johon alistutaan. Rautakaartin johtajien ja varsinkin sen pääjohtajan CODREANUn surmaaminen oli teko, jota vielä ei ole voitu unohtaa ja joka vastaisuudessa voi ehkä saattaa aikaan tapahtumia, jotka saattavat koitua hallitukselle vaarallisiksi. On huomattava, että kuningas on ottanut ohjelmaansa kaiken pääasiallisimman rautakaartin ohjelmasta, mutta että hän tahtoo toteuttaa sen itse omalla tavallaan. Senvuoksi tuntuukin omituiselta, että oikeastaan samaa ohjelmaa ajavan, suureksi paisuneen liikkeen, kaikissa piireissä isänmaan etua ja parasta ajavaksi tunnustettu, johtaja surmataa. Syynä tähän lienee ollut etupäässä se, että kuninkaan oli valittava kaartin ja rouva Lupescun välillä, koska kaarti ehdottomasti vaati viimeksimainitun poistamista. Tähän ei kuningas suostunut, vaan valitsi toisen tien.

Hallituksessa on tapahtunut vuoden kuluessa lukuisia muutoksia, jotka merkitsevät, että kuningas on apulaisikseen valinnut etupäässä nuoria voimia, joihin hän voi luottaa, mutta jotka myös ovat innostuneet tekemään työtä ja joilla on ambitiota osottaa, että he pystyvät täyttämään heille uskotut paikat paremmin kuin edeltäjänsä. Kuningas itse johtaa kuitenkin henkilökohtaisesti kaikkien asiain hoitoa ja on hänen arvovaltansa suuresti kohonnut. Hänen sanotaan tuntevan kaikki vähemmänkin tärkeät asiat ja työskentelevän innolla aamusta myöhäiseen iltaan eikä mitään asiaa voida ratkaista kuulematta hänen mielipidettään. Hänen vahvin miehensä ja lähin apulaisensa on varapääministeri, puolustusministeri ja finanssiministeri Armand CALINESCO, jolla kerrotaan olevan aivan tavaton työkyky. Henkilökohtaisesti ei hän liene erityisemmin miellyttävä, vaan kiipijäluonne, jonka päämäärä keinoista välittämättä on valta. Oletetaan, että hän lähitulevaisuudessa tulee virallisestikin pääministeriksi, koska pääministeri, patriarkka Miron CRISTEA on jo liian vanha jaksakseen aktiivisesti hoitaa hallitusta.

Hänelle eilen myönnetty kuukauden loma lienee katsottava ensi askeleeksi tällaiseen uudelleen järjestelyyn. Sitäpaitsi on tunnettua, että hän itse on useamman kerran ilmoittanut haluavansa erota, mutta kuningas ei ole siihen suostunut, koska hän pääministerinä on tavaltaan symboli kaikkien kansanluokkien sille osoittamasta kannatuksesta ja kunnioituksesta.

Ellei mitään odottamatonta satu, on oletettavissa, että kuningas yhä enemmän ja enemmän saa yleistä kannatusta ja että asiat kehittyvät suopeaan suuntaan. Viime aikoina tapahtuneet attentaattirytykset osoittavat, että entisen rautakaartin jäsenien joukossa on sellaisia, jotka tahtovat kostaa johtajansa kuoleman, mutta niille ei anneta suurempaa merkitystä, koska suurin osa kaartin entisistä jäsenistä on rauhoittunut ja valmis kannattamaan kuninkaan pyrkimyksiä, jotka - kuten alussa on sanottu - suuressa mittakaavassa ovat samoja, mitä kaartin johtajat ajoivat.

Ulkopoliittisesti on Rumanian asema myös vahvistunut. Viime syksyn tapahtumat ovat kiinnittäneet maailman huomiota yhä enemmän Rumaniaan, joka asemansa puolesta on luotu Balkanin valtioiden keskukseksi. Kuninkaan vierailut Englannissa, Ranskassa ja Saksassa osoittavat kasvavaa aktiivisuutta ulkopoliitikassa ja pyrkimystä siinä itsenäisyyteen sitoutumatta liian läheisesti kumpaankaan suurvaltaryhmään. Vanhoista ajoista on yleinen mielipide maassa ranskalaisystävällinen ja saksalaisvastainen. Siitä huolimatta on Saksan vaikutus täällä viimeaikaisten tapausten johdosta kasvanut ja edelleenkin kasvamassa, johtuen se ennen kaikkea Saksan taloudellisen vaikutusvallan lisääntymisestä. Hallituksen tarkoituksena on kuitenkin kaikesta päättäen koettaa mahdollisimman mukaan estää tämän vaikutusvallan liiallista ulottumista maan ulkopoliittikkaan sekä ylläpitää tasapainopoli-

tiikkaa kummankin suurvaltaryhmän välillä ja samalla parantaa sekä lujittaa suhteitaan Balkanin valtioihin ja Puolaan. Tähän viittasi ulkoasiainministeri GAFENCO kun hän, hänen luonaan käydessäni, sanoi, että hän aina suurella mielenkiinnolla seuraa Suomen sekä Baltian maiden tapahtumia, koska ne samoinkuin Rumania ja Puola ovat tasapainon ylläpitäjiä Euroopassa.

Ministeri: Bruno Kivikoski.

Ylläolevan kirjoitettuani kuulin eilen illalla, että pääministeri, patriarkka Miron CRISTEAN lomalle lähtö ei tapahtunutkaan todellisuudessa niin vapaaehtoisesti kuin miltä ulospäin näyttää. Kerrotaan, että apulaispääministeri CALINESCO, joka kaikin tavoin pyrkii asiain johtoon, olisi äkkiä toimituttanut kotitarkastuksen patriarkan asunnossa ja että sieltä oli löydetty aineistoa, joka osoitti patriarkan olleen yhteydessä rautakaartin kanssa. Kun tahdottiin välttää skandaalia, järjestettiin asia siten, että pääministeri muka lähti kuukauden lomalle, mutta mikä tosiasialla merkitsi karkoitusta Rumaniasta, jonne ei hän enää saa palata. Voimatta tarkistaa paljonko tässä huhussa on perää olen siitä tahtonut mainita, koska se osoittaa apulaispääministerin kaikkimahtisuutta ja vaikutusvaltaa kuninkaaseen, jota patriarkka ei liene suopein silmin katsellut ja joka lienee arvostellut myös CALINESCON käyttämiä häikäilemättömiä keinoja. Mitä siihen tulee, että patriarkka olisi ollut yhteydessä rautakaartiin, voi olla mahdollista, että hänen luotaan on tavattu papereita, mutta selvää on, ettei hän mitenkään ole sekaantunut mihinkään kuningasta vastaan tähdätyihin suunnitelmiin. Eri asia on, että hän on voinut arvostella niitä keinoja, joita kai etupäässä juuri CALINESCON toimesta on käytetty kaartin

johtajien poistamiseksi ja joita lempeä patriarkka tietenkään ei ole voinut hyväksyä.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA:

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Ministeri Kivihorvi

Varsovassa 4/3 1939.

V a r s o v a - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

KIRJELMÄ n:o 349/110

Varsova - S S A 11 P: N Ä m a a l i s - K U U T A 19 39.

VIITTAUS: N

P: N Ä K U U T A 19 P: T T Y n:o

VIITTAUS: D. U. M. / 19

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 8 / 156 Pal. D. 39.		
1573-39	No	111
OSASTO	ASIA	
5	C14	

Ulkoasiainministeriö - L L E

ASIA: Bukarestin lähetystön raportit

n:o 2 ja 3.

Lähetystö toimittaa oheisena kunnioittaen Ulkoasiainministeriölle ministeri Kivikosken Bukarestista lähettämät raportit: n:o 2 "Romanian pääministerin kuolema ja hallitus" / siv. 1 - 2 / seitsemänä kappaleena ja n:o 3 "Romania ja Puola" / siv. 1 - 2 / seitsemänä kappaleena.

V.a. Asiasinnoitaja:

Leo Tuominen.

B u k a r e s t i - SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2

Varsova- ssa 11 p:nä maalisk. kuuta 1939.

ULKOASIAINMINISTERIÖ
1570-39 / 8 / 158 P. L. D. 39.Asia: Romanian pääministerin kuolema
ja hallitus.

1570-39	N ^o	Liik.
OSASTO	ASIA	
5	1914	

Romanian pääministerin, patriarkka Miron CRISTEAN kuolema heti sen jälkeen, kun hän oli saapunut Etelä-Ranskaan hoitaakseen terveyttään, on herättänyt vilpittömiä surua koko maassa, sillä hän oli maassaan erinomaisen kansanomaisen ja kunnioitettu henkilö. Patriarkka oli tavallaan Romanian kansan yhtenäisyyden symboli ja suureksi osaksi jää hänen ansiokseen, että niin laajat ja erilaiset piirit ovat liittyneet kansallisen yhteisnäsyyrintaman riveihin.

Saatuaan tiedon pääministerin kuolemasta puolennyön aikaan, al-lekirjoitti kuningas heti määräyksen vara-pääministeri Armand CALI-NESCU:n nimittämiseksi pääministeriksi. Patriarkan vanhuuden takia oli vara-pääministeri jo aikaisemmin varsinaisesti hoitanut pääministerin tehtäviä ja hallituksen vahvana miehenä muutenkin ollut koko hallituksen johtajana, niin ettei pääministerin kuolema asiallisesti merkitse varsinaisesti muutosta hallituksessa ja odotettavissa onkin, ettei hallituksessa tapahdu mitään muutoksia, paitsi että uusi pääministeri, joka samalla on sisäasiainministeri ja väliaikainen puolustusministeri, ehkä myöhemmin luopuu viimeksimainitusta virasta toimitettuaan sitä ennen loppuun tässä ministeriössä aloittamansa uudelleen järjestelyn ja löydettyään sopivan henkilöön sen johtoon.

Uuden pääministerin aivan poikkeuksellinen työteho ja tarmok-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

kuus sekä hänelle myötämielisten hallitusten jäsenten toimeliaisuus ja ennen kaikkea kuninkaan aktiivinen osanotto hallitustehäviin ovat merkinä Romanian pyrkimyksistä yhä suurempaan itsenäisyyteen ja riippumattomuuteen sekä maan sisäisissä asioissa että myös ulkopolitiikan alalla. Täällä pitemmän aikaa olleet eri maiden diplomaattiset edustajat ovatkin vakuuttaneet, että nykyinen hallitus on paras, mitä Romaniassa koskaan on ollut, koska se todella tekee työtä ja koettaa poistaa vallitsevia epäkohtia.

Kuninkaan osuus hallituksen johdossa arvioidaan erittäin positiiviseksi ja nauttii hän suurta arvontoa, niin että esim. eräät vanhemmat lähettiläät, jotka ovat olleet aikaisemmin useissa maissa, lausuvat Romanian nykyisen kuninkaan olevan ainoan monarkin, joka todella hallitsee ja joka aamusta iltaan tekee työtä saattaakseen maansa asiat järjestykseen.

/-/ Bruno KIVIKOSKI.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 1.

Ministeri Kivikorki

8/3 1939.

B u k a r e s t i - S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Bukaresti-ssa 8 p:nä maalis- kuuta 1939.

Asia: Romania ja Puola.

153-39	No	156
OSASTO	ASIA	
5	C14	

Romanian ulkoasiainministerin Varsovassa vierailu, jonka tarkoituksena oli etupäässä osoittaa täydellisen yhteisymmärryksen vallitsevan molempien maiden välillä, on täysin onnistunut ja ollut omiensa vahvistamaan molempien maiden välistä ystävyyttä, joka ei perustu ainoastaan niiden politiikan yhteisiin intresseihin, vaan jolla sen lisäksi on syvät juurensa molempien kansojen vastavuoroisessa sympatiassa. Se pieni soraääni, joka syntyi Romanian kieltäytyessä viime vuonna ennen Wienissä tapahtunutta ratkaisua antamasta kannustaan Puolan vaatimukselle yhteisestä rajasta Unkarin kanssa, on nyt täysin vaiennut ja täydellinen yhteisymmärrys saavutettu. Luonnollista onkin, että näiden maiden välillä vallitsee ystävyys, koska niiden maantieteellinen asema ja niiden sisä- sekä ulkopoliittiset intressit ovat samat. Kumpikin haluaa parantaa sisäisiä olojaan ja pysyä itsenäisenä, erillään ideologisista valtioryhmistä sekä säilyttää hyvät suhteet naapuriensa ja muiden maiden kanssa. Molemmissa maissa on onnistuttu luomaan luja kansallinen, puolueista riippumaton hallitus, joka varsin aktiivisesti ja menestyksellisesti pyrkii parantamaan vallitsevia epäkohtia ja yhdistämään eri kansalaispiirit toimintaan isänmaan hyväksi. Molemmat maat uhraavat nykyään olosuhteiden pakosta suuria summia puolustuslaitoksen kehittämisek-

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

si ja lujittamiseksi, ja varmaa onkin, että ne tällä hetkellä muodostavat varminnan rauhan tuen Itä-Europassa.

Ulkoasiainministerien välillä tapahtuneiden keskustelujen kulusta on tehty selkoa virallisissa tiedonannoissa, jotka Suomenkin lehdet ovat julkaisseet. Kysymys Romanian ja Unkarin välien parantamisesta Puolan välityksellä lienee niistä tärkeimpiä, mutta kuinka paljon sillä tulee olemaan käytännöllistä merkitystä jää vastaisuudessa todettavaksi ja romanialaisten käsityskannan mukaan riippuvaksi siitä haluaako Unkari todella lähestyä Romaniaa.

Kysymys, jolla vastaisuudessa voisi olla suuri merkitys meillekin, on keskustelujen aikana esitetty suunnitelma kulkukelpoisen vesireitin aikaansaamisesta Itämerestä Mustaanmereen. Molemmissa maissa on asetettu komissioni valmistamaan ja tutkimaan asiaa. Varmaa on kuitenkin, että suunnitelma ei ole käden käänteessä toteuttavissa, sillä suunnitelma, jonka mukaan yhdyskanavien avulla saataisiin vesireitti Veiksel - Dniester - Pruth - Tonava vaatii suuria pääomia ja sitäpaitsi tulisi se käsitteäkseni vaatimaan Neuvostoliiton myönteisen suhtautumisen sekä erinäisiä myönnytyksiä sen puolelta. Kerran toteutettuna tulisi kanavalla olemaan aivan mullistava merkitys kauppasuhteiden kehittymiselle Itä-Euroopan maiden välillä. Keskustellessani asiasta Saksan täkäläisen lähettilään kanssa, olin - hänen varovaisista lausunnoistaan huolimatta - saavani käsityksen, ettei suunnitelma ollenkaan ole Saksalle mieluinen.

Karpaatto-Ukrainaa koskeva kysymyskin oli molempien ulkoministerien keskustelujen kohteena ja todettiin, että molemmat maat tällä hetkellä katsovat Vienissä tapahtuneen ratkaisun järjestäneen sen. Tiedonannolla että asiasta oli keskusteltu tarkoitettiin nähtävästi osoittaa mailmalle, että tämän kysymyksen takia viime syksynä molempien maiden välistä ystävyyttä ehkä hiukan häirinyt mielipiteiden eroavaisuus, oli sekin nyt lopullisesti saatettu pois päiväjärjestyksestä.

/- / Bruno KIVIKOSKI.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C14

ASIA: _____

Bukarestissa oleva kahetyhjän rapatti n:o 1.

Asiainhoitaja Huittonen

24/8 1939.

Min. Pol.
SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 45.

Bukarestissa, 24 p:nä elokuuta 1939.

Herra Ministeri,

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 15/321 P. D. 1939		
28/8-39		LEH.
KYHÄ	OSASTO	ASIA
5	C14	

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-
lähetystön raportin n:o 1

Ensi vaikutelmia Rumaniaasta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

G. H. Stenroos
Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas Erkkö,

Helsinki.

B u k a r e s t i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Bukaresti ssa 24 p:nä elo kuuta 1939.

Asia: Ensi vaikutelmia Rumaniaasta.

15/321 Pal. 1939		
28/8-39		LML
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	214	

Ei tietenkään ole helppoa muutamien viikkojen jälkeen esittää käsityksiään ventovieraasta maasta, jossa seremoniasyistä tai yksinkertaisesti lomien takia on ollut mahdollista tavoittaa vain joitakin merkittäviä henkilöitä ja heitäkin vain ohimennen. Turvautuen kaikkiin näissä olosuhteissa tarpeellisiin varauksiin haluan silti esittää seuraavat ensi vaikutelmani.

Jo ennen viime päivien tapahtumia on saattanut huomata väestön verrattain yleisesti olevan vahvan paniikkimielialan vallassa. Tulostani alkaen olen melkein kaikkialla tavannut sodan pelkoa. Tämä ei kylläkään estä eräänlaista huoletonna päivästä päivään elämistä, jota ilmenee yksinpä täkäläisessä ulkoministeriössäkin sikäli, että useimmat ulkoministeriön ylemmät virkamiehet ovat edelleenkin lomalla.

Lähinnä pelätään Saksaa. Tuhansista merkeistä huomaa-kin, ettei Saksa ja vielä vähemmin sen nykyiset hegemoniatavoitteet ole yleensä täällä suosiossa, vaan päinvastoin. Eikä täkäläisiä suinkaan ole omiaan rahoittamaan se, että maassa vilisee saksalaisia kaikenlaisten teknikkojen, liikemiesten

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tai pelkästään tavallisten turistien nimellä -- olen muuten saattanut todeta, että eräät näistä ovat Tšekkoslovakian kriisiajoilta tuttuja tyypejä. Sivumennen sanottakoon, että italialaisiakin täällä tapaa odottamattoman paljon.

Jo ennen juuri tapahtunutta äkkikäännöstäkin epäiltiin suuresti myös Neuvostoliittoa erittäinkin sivistyneitten keskuudessa, muttei sen suhteen silti ainakaan sanottavasti esiinny aktuaalista pelkoa. Tämä epäluulo on muuten vanhaa perua, sillä useinkin kuulee huomautettavan, että jo tsaristinen Venäjä oli epäluotettava yksinpä liittolaisenakin esiintyessään.

Unkarilaisia kohtaan ei tietenkään myöskään esiinny mitään helliä tunteita, mutta siltä taholta ehkä uhkaavaan vaaraan suhtaudutaan suhteellisen rauhallisesti. Sama on asianlaita bulgarialaisiin nähden.

Mitä liittolaisiin tulee, niin on Puolaa kohtaan aikaisemmin tunnettu myötätunto nähtävästi ainakin joissakin piireissä viilentynyt sen viime syksynä Tšekkoslovakiaa kohtaan noudattaman politiikan johdosta. Näin on kuulemma asianlaita etenkin Bukovinassa. Jugoslaviaan suhtaudutaan myötämielellisesti ja ollaan vakuutettuja siitä, että siellä ainakin kansa vastaa näihin tunteisiin samalla mittalla, joskin sikäläisen hallituksen on pakko nykyoloissa osoittaa suurempaa pidättyväisyyttä. Turkki taas tuntuu olevan jollain lailla etäinen ja vieras. Sitä vastoin on Ranskaa ja viime aikoina enenevässä määrässä myös Englantia kohtaan laajalti myötätuntoa nimenomaan sivisty-

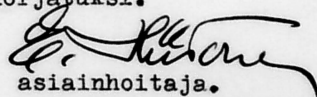
neistön keskuudessa. Mitään kiteytynyttä käsitystä mahdollisuudesta tarvittaessa saada apua viimeainitulla ei silti tunnu olevan.

Toden ollessa edessä ei kai Rumania ainakaan yksin voi tehdä tiukkaa vastarintaa. Eteviä upseereita lienee kylä runsaasti ja varusteita on etenkin kuluvana vuotena huomattavasti lisätty. Sotilasaines sitä vastoin tuskin on hyvää. Heikontavana tekijänä on ensiksikin mainittava sekaro-tuisuudesta ja ehkäpä vielä enemmän laajoissa piireissä vielä vallitsevasta sivistymättömyydestä, etten sanoisi alkukana-taisuudesta johtuva kehittymätön kansallistunto. Silti on to-dettava, että viime maaliskuussa toimeenpannussa osittaises-sa liikekannallepanossa oli ilmennyt pikemminkin innostusta kuin vastahakoisuutta. Mutta hyvälläkään tahdolla eivät mo-net tšekäläisistä sotilaista pysty koviin ponnistuksiin ja jatkuviin rasituksiin, sillä köyhyydestä aiheutuvan pysyvän aliravitsemuksen johdosta ovat laajat väestökerrokset aika heikkoja, kuten itsekin jo olen ehtinyt todeta erilaisten työläisten kohdalla. Eikä miehistön suorituskykyä suinkaan lisää se, että sen tamineet, eritoten jalkineet, ovat edel-leenkin useimmiten huonoja. Tässä yhteydessä voitaneen lisätä, että maan hevoskanta on myös yleisesti kovin kurja. Hevo-set ovat pieniä, surkean laihoja ja huonosti hoidettuja, joten niistä ei ole suurta hyötyä sotilastarkoituksiin.

Maan taistelukykyyn vaikuttaa oleellisesti myös siinä vallitseva järjestys tai epäjärjestys. Täällä vallitsee yleensä kaikkialla järjestyksen puute tai sitten mitä byrokraattisin yliorganisointi, joka lopulta johtaa samaan. Viime maaliskuussa suoritettu osittainen liikekannallepano päättyikin kuulemma kuvaamattomaan kaaokseen.

Nyt on kylläkin haluttu välttää kovin äkinäisestä liikekannallepanosta aiheutuvat järjestelyvaikeudet siten, että jo t.k. 15 p:stä alkaen on ilmoituksen mukaan kutsuttu aseisiin 300,000 miestä yli normaalin. Eräät väittävät kyllä, että tämä liikekannallepano olisi paljon laajempi ja että aseissa tulisi kaikkiaan olemaan 800,000 miestä. Sivullisten asiantuntijoidenkin on vaikea tarkistaa tätä asiaa, sillä keväisen liikekannallepanon yhteydessä annettiin sotakuntoisille miehille erivärisiä ja numeroisia sotilaspapereita. Nyt ei siis ole tarvinnut kutsua aseisiin määrättyjä ikäluokkia, vaan ainoastaan tietynväristen ja numeroisten sotilaspapereiden haltijat.

Lopuksi vielä sananen bensiinistä, joka on uukovaltojen tärkein tavoite Rumaniasa. Mikäli olen kuullut, on bensiinin vientiä Saksaan viime aikoina eri tavoin koetettu vaikeuttaa. Niinpä on Giurgiun kautta tähän asti keskimäärin laivattu Tonavaa myöten Saksaa varten keskimäärin 500 vaunullista vastaava määrä päivässä. Viime päivinä on kuitenkin enää laivattu 200 vaunullista ja syyksi selitetty se, että Giurgiuhun johtava putkijohto on rikkoutunut. Sitä ei myöskään Saksan uudistetuista vaatimuksista huolimatta ole vielä saatu korjatuksi.

asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA:

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 2.

Asainhoitaja Hietanen

26/8 1939.

Min. Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 48.

Bukarestissa, 26 päivä elokuuta

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
1939.		
No 17/372 Tal D. 1939.		
29/8-39	No	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C 14	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-lähetystön raportin n:o 2

Eräitä ajankohtaisia lausuntoja.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

E. Erkko
Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas Erkko,

Helsinki.

B u k a r e s t i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 2.

Bukaresti ssa 26 p:nä elo kuuta 19 39.

Asia: Eräitä ajankohtaisia lau-
suntoja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
12/122 Pal D. 1939.		
29/8-39	N ^o	Lm.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C14	

Lounastin juur'ikään Helsingistä tänne saapuneen Puolan lähetystösihteerin Narzyskin kanssa. Pitkästä keskustelustamme mainitsen vain, että hän piti sotaa väistämättömänä ilmoittaen Rumanian ulkoministerinkin esittäneen saman käsityksen Puolan suurlähettiläälle. Hra Narzyskin mukaan Rumania kuitenkin yrittäisi pysyä puolueettomana ja onnistuisikin kai tässä pyrkimyksessään jonkin aikaa. Puolan ja Rumanian puolustusliitto oli tosin tekstinsä mukaisesti kaikkiin tapauksiin soveltuva, mutta käytännössä rajoitti sen soveltamista jo se seikka, että tähän asti oli yhteisiä sotilaallisia toimenpiteitä suunniteltu vain Neuvostoliittoa vastaan. Mistään Saksaa vastaan suuntautuvista yhteisistä puolustustoimenpiteistä ei sitä vastoin toistaiseksi oltu keskusteltu asianomaisten yleisesikuntien kesken.

Eilen taas tapasin ensivierailullani Jugoslavian suurlähettilään Douthitchin, joka yhteisten tuttaviemme takia suhtautui heti minuun varsin avomielisesti. Hän tehosti erittäinkin kaikkien Balkanin maitten vilpitöntä halua pysyä puolueettomina ja syrjässä kaikista ehkä syntyvistä kansainväli-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

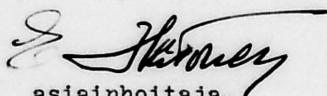
sistä selkkauksista. Mitä nimenomaan Jugoslaviaan tuli, niin sen hallitus esiintyi kyllä olosuhteiden pakosta jonkin verran "akseliin" päin suuntautuvana, mutta tämä ei suinkaan vastannut maan yleistä mielipidettä /^{joka} tässä suhteessa oli kiinteämpi kuin hallitukset, jotka vaihtuvat. Jugoslavian yleinen mielipide oli myös erittäin suopea Rumanialle ja se oli takeena siitä, että nämä kaksi maata aina pysyisivät läheisissä suhteissa toisiinsa.

Molemmat mainitsemani herrat muuten tehostivat painokkaasti sitä suurta ponnistusta, mikä Rumaniaassa oli viime aikoina tehty armeijan tason ja sen varusteiden kohottamiseksi. Tietysti oli vielä paljon puutteita, mutta armeijan taistelukyky oli nyt jo aivan toinen kuin vuosi sitten ja rumanialaiset talonpojat ja työläiset olivat tottuneet niin vaatimattomiin oloihin, että ne kyllä saataisivat toimia olosuhteissa, jotka olisivat sietämättömät paremmissa olosuhteissa eläneille sotilaille. Armeijan tason kohottamista harrasti erikoisesti kuningas nykyisine neuvonantajineen, koska hän, hra Douthitchin mukaan, ymmärsi, että hävitty sota lakaisi pois koko kuningashuoneen ja maassa nyt vallitsevan regimen'in. Armeijaa varten onkin hankittu paljon ranskalaisia sotilasinstruktöörejä.

Yleensäkin oli hra Douthitch Saksan ja Neuvostoliiton lähentymisen johdosta kovin huolestunut enemmän yhteiskunnallisista kuin sotilaallisista syistä. Hänen mu-

kaansa oli lähentyminen molemminpuolisen heikkouden osoitus, mutta se lisäsi suuresti vasemmistoradikalisoitumisen vaaraa Euroopassa. Tässä yhteydessä hän pitkälti puhui kansallissosialistisessa puolueessa laajalti tavattavista salakommunistisista taipumuksista. Samaan suuntaan puhui muuten hra Narzymskikin.

Pieninä hajatietoina lisään lopuksi, että täällä ollut virallinen saksalainen kauppavaltuuskunta lähti pois jo toissapäivänä. Edelleen olen kahdeltakin luotettavalta taholta saanut vahvistuksen siihen edellisessä raportissa esittämäni tietoon, että täällä eri tavoin koetetaan vaikeuttaa tai hidastuttaa bensiinin kuljetusta Saksaan, joskin vältetään sen suoranaista ärsyttämistä nimenomaisella vientikiellolla tai -rajoituksella.

asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C14

ASIA:

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 3.

Asiainhoitaja Huittonen

29/8 1939

Min./Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 58.

Bukarestissa, 29 päivä elokuuta 1939.

ULKOASIAINMINISTERIO		
20/322 Pal D. 1939.		
21/8-39	N ^o	Liitt.
TEHTÄVÄ	OSASTO	ASIA
5	C/4	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin

lähetyksen raportin n:o 3

Eräitä lisälausuntoja nykytilanteesta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

E. Hektor
Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas Erkkö,

Helsinki.

B u k a r e s t i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 3.

Bukaresti ssa 29 p:nä elo kuuta 19 39.

Asia: Eräitä lisälausuntoja
nykytilanteesta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
20/372 Sal D. 1939.		
3/8-39	N:o	Liitt.
OMA	OSASTO	ASIA
5	C/4	

Edellisten raporttieni täydennykseksi ilmoitan tänään tavannuenei Puolan ja Ranskan suurlähettiläät, jotka kummatkin olivat varsin pessimistiset vallitsevaan tilanteeseen nähden. Molemmat arvelivat kyllä Saksan ensikädessä bluffaavan, mutta menevän tässä niin pitkälle, että sen olisi mahdoton enää peräytyä, kun vastapuoli ei enää tällä kertaa tule perääntymään. Molemmat asianomaiset arvelivat kuitenkin Rumanian kaikissa tapauksissa ainakin aluksi voivan pysyä puolueettomana. Tähän viittaa sekin seikka, että eräs saksalainen tuttavani, joka eilen oli Saksan konsulaatissa nimenomaan tiedustellut, olisiko hänen syytä lähteä maasta pois, oli saanut vastaukseksi ilmoituksen, ettei ketään yksityisiä saksalaisia vielä oltu kehoitettu poistumaan maasta.

Ranskan suurlähettiläs tuntui olevan erikoisen kiinnostunut Saksan ja Venäjän uudesta sopimuksesta tiedustellen otaksuinko siinä olevan pitemmälle tähtääviä salaisia määräyksiä. Hieman myöhemmin hän kuitenkin vähän epäjohtonmukaisesti vakuutti, että suurlähettiläs Naggiar'in viimeinen keskustelu herra Molotovin kanssa oli ollut varsin tyydyttävä.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Bukarestin rap. n:o 4
v. 1939 ei ole tullut.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 5.

Asiainhoitaja Hietonen

4/9 1939

Min. / Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 75.

2.

Bukarestissa 4. p:nä syyskuuta

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
27 / 372 Ld. 1939.		
179-39	10	LML
KYHMA	OSASTO	ASIA
5	C14	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-
lähetyksen raportin n:o 5

Hajatietoja Bukarestista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

E. Erkko
asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas Erkko,

Helsinki.

B u k a r e s t i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö . U L K O A S I A I N M I N I S T E R I Ö Salainen.

RAPORTTI n:o 5.

Bukaresti ssa 4 p:nä syys kuuta 1939.

Asia: Hajatietoja Bukarestista.

23/222 Sal. 1939.		
19-29	10	L.H.
RUUSKA	OSASTO	ASIA
5	C14	

Tuhansista pikkuseikoista, mutta erikoisesti lehtien uutisten valinnasta ja sijoittelusta huomaa, että täällä on saksalais-vastainen mieliala yhä tehostumassa. Puolueettomuushalu on silti voimakas, mutta vielä tänään vakuutti minulle ulkoasiainministeriön poliittisen osaston päällikkö, ettei tässä suhteessa toistaiseksi oltu suunniteltu virallista kannanilmaisua. Toisaalta on kuitenkin varovaisuuden vuoksi mobilisatiota jälleen huomattavasti laajennettu.

Ainakin aikaisemmin oli päähuomio kiinnitetty Unkarin - ja samalla Saksan suunnalle, jonne valtaosa Rumanian sota-voimista oli keskitetty. Unkarin lähettiläs kertoikin minulle jo jonkun aikaa sitten tämän johdosta esittäneensä virallisen vastalauseen sekä ilmoittaneensa, että hänen maansa harkitsi välttämättömäksi ryhtyä vastaaviin varovaisuustoimenpiteisiin.

Lauantaina kuulin kuitenkin Ruotsin lähettiläältä, että Bulgariaan olisi äskettäin myyty sata saksalaista sotilaslentokonetta sekä lisäksi sijoitettu sinne 200 Saksan lentovoimiin kuuluvaa konetta. Asianomainen mainitsi lähteekseen "erään sotilasasiamiehen" ja mikäli tunnen Ruotsin lähetystön suhteet, oli kyseessä Saksan sotilasasiamies.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjematleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.

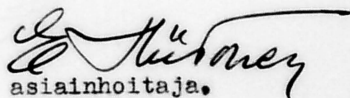
Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Samassa yhteydessä Ruotsin lähettiläs kertoi, että Venäjä olisi kerännyt joukkoja Bessarabian rajalle. Puolan sihteerin Narzyski, väitti kuitenkin minulle tänä iltana, että kyseessä oli ollut vain ohimenevä manööveri, jonka tarkoituksena oli muistuttaa Rumanialle Neuvostoliiton olemassaolosta ja merkityksestä.

Neuvostoliitto ja eritoten sen suhde Saksaan kiinnostaa muuten kovasti tšekäläistä diplomaattikuntaa. Useimmat näyttävät otaksuvan, että niiden keskinäinen lähentyminen on varsin pitkälle tähtäävää. Tšekäläisen ulkoministeriön poliittisen osaston päällikkö tuntuu kuitenkin uskovan, ettei Neuvostoliitto Saksan hyväksi halua mennä puolueettomuutta pitemmälle. Herra Narzyski puolestaan väitti suorastaan, ettei Neuvostoliitolla ole vähintäkään halua auttaa Saksa voittoon, vaikka se nyttemmin onkin alkanut myydä tälle eräitä raaka-aineita. Neuvostoliitto on nimittäin myös alkanut myydä tuotteitaan Puolalle, joten näiden maiden keskinen kauppasopimus, jonka toteuttamiselle venäläiset aikaisemmin olivat asettaneet kaikenlaisia esteitä, nyt äkkiä oli voitu täysin toteuttaa kaikkien entisten vaikeuksien kokonaan kadottua. Itse puolestani olen jatkuvasti sitä mieltä, että varhaisempi komppoliittisen kommunismin Neuvostoliitossa yhä enemmän väistyy suur-venäläisen patriotismin ja imperialismin tieltä ja että siis Neuvostoliitto vain aivan kylmästi koettaa säästää omia voimiaan samalla kuin kaksi sille vaarallista kilpailijaa, nim. Saksa ja Englanti heikontuvat keskinäisessä kamppailussaan.

Muuten arveli herra Narzymskikin, että myös Rumanian kautta tultaisiin viemään paljon tavaroita Puolaan ja että Rumania yleensäkin muodostuisi tärkeäksi kauttakulkumaaksi, jonka palveluksista kovasti kilpailtaisiin. Edellytyksenä on, kuten jo olen esittänyt, että Välimeri edelleenkin voi pysyä avoimena. Tässä suhteessa kannattanee panna merkille, että juuri Romasta saapunut Espanjan lähetystösihteeri, jolla kaiketi on ollut erikoinen mahdollisuus päästä luottamukselliseen kosketukseen italialaisten kanssa, tänään nimenomaan lausui minulle Italian puolueettomuuden olevan luonnollisen jo siitäkin syystä, että italialaiset eivät voi sietää saksalaisia.

Saksalle on Rumanian tuotteista tärkein jo monasti mainitsemani öljy, jota se viime aikoina on koettanut ostaa jopa aseitakin vastaan, kuten Espanjan täällä monia hyviä suhteita omaava ministeri minulle juuri kertoi. Hänen mukaansa olivat saksalaiset kyllä myyneet tänne vain tšekkiläisiä varusteita, joihin Rumania entuudestaan oli tottunut. Hänen ilmoituksensa mukaan oli viimeinen lähetys näitä tšekkiläisiä aseita saapunut tänne vielä viime viikolla.

asiainhoitaja.

P.S. Edellisen tultua jo kirjoitettua, tapasin myöhään
illalla ^{erään}/yksityisen rumaniaalaisen, joka on paljon seurustel-
lut täällä olevien ranskalaisten upseerien kanssa. Lähdet-
tään mainitsematta, mutta sen monta kertaa luotettavaksi
vakuuttaen, hän kertoi minulle, että Rumaniassa parhaillaan
nopeassa tahdissa laajennettu liikekannallepano olisi val-
mistelua Rumanian osallistumiselle sotaan Englannin, Ranskan
ja Puolan puolella. Tietäen miten vaikeata on ylittää Sieg-
fried-linja, ovat ensinmainitut maat päättäneet lähettää
Dardanellien kautta joukkoja Rumaniaan ja sitä tietä Sak-
san selkään. Näiden joukkojen pitäisi jo olla matkalla
ja pitäisi turkkilaisten joukkojen liittyä niihin Dardanel-
leilla. Kertojani mukaan olisi edelleen Bulgarialle jo
esitetty vaatimus, että se jäisi syrjään tapahtumista mil-
lään lailla vaikeuttamatta näitä sotaliikkeitä.

Ainakaan tällä haavaa en voi tarkistaa näiden väit-
teiden paikkansapitävyyttä, mutta jos nillä olisi todellisuus-
pohjaa, joutuisi se seikka aivan uuteen valaistukseen, ettei
Rumania vielä ole esittänyt mitään julkista kannanottoa
syntyneisiin vihollisuuksiin nähden.

Hn

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 6.

Asiainhoitaja Huhtanen

79 1939.

Min. / Pö.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 78/5.

Bukarestissä 5. joulukuuta 1939.

ULKOAISIÄINMINISTERIÖ		
N:o 22/372 Lohd. 1939.		
4/9-39	N:o	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C/4	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-
lähetyksen raportin n:o 6

Keskustelu Sveitsin lähettilään kanssa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

E. Erkko

Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas Erkko,

Helsinki.

B u k a r e s t i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

RAPORTTI n:o 6.

Bukaresti ssa 5 p:nä syys kuuta 1939.

Asia: Keskustelu Sveitsin lähetti-
lään kanssa.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

22/372 Peld. 1939.

11/9-39	N ^o	Liik.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C14	

Tänään sain tilaisuuden pitkään keskusteluun Sveitsin täällä jo yli kuusi vuotta olleen lähettilään de Weck'in kanssa, jolla yleensä katsotaan olevan paljon hyviä suhteita ja tietoja. Keskustelumme alkajaisiksi kiinnitin hänen huomionsa Rumanian hallituksen juuri julkaistuu julistukseen, jonka oheistan ja jossa rajoitutaan toteamaan vähemmistöjen hyvä kohtelu sekä halu olla hyvissä väleissä naapurimaiden kanssa, sekä tiedustelin tulkitsiko hän sen tavanomaiseksi puolueettomuusjulistukseksi. Ilmeisesti kiinnostuen ilmoitti hän itsekkin jo pohtineensa k.o. julistuksen erikoisuutta sekä yleensäkin ottavan lukuun sen mahdollisuuden, ettei Rumanian puolueettomuus kestäisi kovin kauan. Jos taas Rumania luopuisi puolueettomuudestaan, saattoi se hänen mielestään tapahtua vain liittoutuneiden valtojen hyväksi. Hänen perustelunsa olivat seuraavat. Nimenomaisia saksalaisystäviä — joihin rautakaartilaisia ei sellaisinaan pitänyt sekoittaa — ei Rumaniassa koskaan ollut ollut runsaasti ja nämäkin olivat nyt nopeasti vähenemässä. Rumanialaiset tiesivät, että Saksan päämääränä oli Versailles'in sopimuksen täydellinen tu-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

hoaminen. Rumania oli kuitenkin tämän sopimuksen avulla Saksan politiikan saanut niin paljon, ettei sillä ollut mitään etua ~~xxx~~ tukemisesta, vaan päinvastoin. Liittoutuneilla valloilla oli taas tarve päästä Puolan avuksi ja yleensäkin Saksan selkäpuolelle. Tähän oli Rumania helpoin tie. Mikäli sellainen retki aikaansaataisiin, osallistuisivat siihen Englantilaisien ja ranskalaisten lisäksi todennäköisesti myös turkkilaiset. Tällöin olisi Rumanialaisilla entistäkin vähemmän mahdollisuutta asettua vastahankaan, jos heillä yleensä edes olisi haluakaan sellaiseen ottaen huomioon Ranskaa ja Englantia kohtaan ilmenevät sympatiat sekä yhä paranevat suhteet Turkkiin. Herra de Weck huomautti tässä yhteydessä, että tämänkaltaisten suunnitelmien yhteyteen voitiin ehkä asettaa se seikka, että kenraali Weygand jo ennen ratkaisun tapahtumista oli matkustanut läheiseen Itään. Lisään, että tänä aamuna tapaamani Italian ministeri esitti, tosin varovassa muodossa, myös viittauksen tällaisen kiertoliikkeen mahdollisuuteen kaakkois-Euroopassa. Herra de Weck tehosti ratkaisun riippuvan kuninkaasta, joka tuskin neuvottelisi asiasta muiden kuin kuningashuoneen ministerin Urdariano'n ja pääministeri Calinescu'n kanssa, ehkä vielä ulkoministerinsäkin kanssa. Ainoakaan näistä herroista ei tietävästi ollut Saksalle suopea, joten herra de Weck tälläkin perusteella piti mahdollisena, että Rumania asioiden myöhemmässä vaiheessa voisi asettua liittoutuneiden puolelle.

Kääntäen oli herra de Weck sitä mieltä, ettei Saksan etuihin kuuluisi Rumanian puolueettomuuden loukkaa-

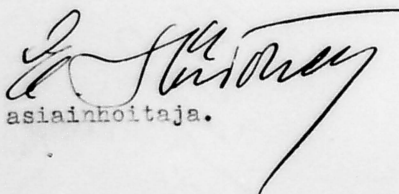
nen , koska se rauhantilan vallitessa voisi helpommin ja myöskin halvemmalla saada täältä tarvitsemansa öljyt ja viljan kuin turvautumalla valtausretkeen. Lisään, että tšekäläinen täysin kansallis-sosialistinen Bukarester Tageblatt on jatkuvasti kirjoitellut Rumanian halusta pysyä puolueettomana tervehtien tätä mielihyvin Saksan etujen mukaisena tilanteena.

Mitä Rumanian naapureihin tulee, niin vahvasti herra de Weck jo ilmoittamani tiedon siitä, että Unkari jonkun aikaa sitten esitti vastalauseensa Rumanialaisten joukkojen keskittämisestä Siebenbürgiin. Tällöin oli Rumania tarjonnut Unkarin rauhoittamiseksi sille hyökkäämättömyyssopimusta. Unkari puolestaan oli silloin kysynyt neuvoa Saksalta ja Italialta. Edellinen oli kehoittanut Unkaria hylkäämään tarjouksen, jälkimmäinen taas hyväksymään sen. Nämä kaikki tiedot ilmoitti herra de Weck saaneensa tšekäläisestä ulkoministeriöstä. Tiedon non-agressio tarjouksesta ja sen hylkäämisestä vahvasti muuten tänään iltapäivällä tapaamani Neuvostoliiton asialinnoittaja.

Bulgarian suhteen oli taas herra de Weck vakuutettu siitä, ettei tämä ryhtyisi mihinkään sotilaallisiin toimenpiteisiin ainakaan niin kauan kuin Italia pysyisi puolueettomana. Italian jatkuvaan puolueettomuuteen luotti taas herra de Weck vahvasti, huomauttaen tässä yhteydessä, että siellä on kolme eri suuntausta . Fascismista hyötynneet Ciano, Starace , Gaido et consortes harrastavat jatkuvaa seikkailupolitiikkaa imperialismiin merkeissä. Kuningas haluaa puolueettomuutta ja perintöruhtinas pyrki liittoon ensi sijassa Englannin kanssa. Mussolini horjuneen lähinnä kahden ensimmäisen suuntauksen välillä. Palatakseni Bulgariaan vaikut-

taa sen puolueettomana pysymiseen oleellisesti Turkin asenne. Tässä suhteessa on ainakin Ruotsin lähettiläs minulle väittänyt, että Turkki olisi keskittänyt huomattavia joukkoja Bulgarian rajalle, mitä herra de Weckin piti todennäköisenä.

Mitä vihdoin Neuvostoliittoon tulee, otaksui herra de Weck, että se todella vakavasti pyrki pysymään syrjässä kaikista sotaisista selkkauksista keskittäöksensä voimansa sisäiseen rakennustyöhön. Herra de Weck ei siis arvellut siitä koituvan mitään vaaraa Rumaniallekaan. Mitä taas asian ideologiseen puoleen tuli, piti hän Saksan vallankumousta keskeneräisempänä ja siksi vaarallisempana kuin Venäjän jo jossain määrin stabiilisoitunutta kumouskiihkoa.

asiainhoitaja.

L'ATTITUDE DE LA ROUMANIE

EST FIXEE PAR LE CONSEIL DES MINISTRES D'HIER SOIR

LA ROUMANIE EST DÉCIDÉE A GARDER SON ATTITUDE PACIFIQUE ET
DE BONNE ENTENTE AVEC TOUS SES VOISINS

Le Conseil des Ministres s'est réuni hier à 18 h. sous la présidence de M. Armand Călinesco, Président du Conseil.

A l'issue du Conseil il a été donné le suivant

COMMUNIQUE

„Le Conseil, après avoir entendu l'exposé de Monsieur le Président du Conseil et celui du ministre des Affaires Etrangères constate :

1) Le calme le plus complet et la confiance règnent dans le pays. L'unité spirituelle de la nation est parfaite. Les minorités ethniques s'encadrent elles aussi dans le rythme de la vie d'Etat. La solution du problème de ceux qui avaient été omis sur les listes de nationalité et problème des écoles confessionnelles ont défini encore mieux la large et juste politique que le Gouvernement poursuit fermement dans la question des minorités. Les remerciements exprimés publiquement par ces minorités ont fait ressortir de manière éloquente cette politique.

2) En ce qui concerne la politique étrangère, nous sommes décidés à garder la même attitude pacifique qui fut la nôtre jusqu'à présent, envisageant une bonne entente avec tous les voisins du pays. Dans cet esprit, le Gouvernement est prêt à renouveler sa proposition de conclure un pacte de non-aggression.

Mais en même temps le Gouvernement veille à la sécurité des intérêts nationaux et il a pris les mesures nécessaires à faire face aux exigences de la défense des frontières.

campagne britannique.

Le duc et la duchesse de Windsor ont exprimé leur désir de rentrer en Angleterre pour se mettre à la disposition de leur pays. Ils attendent à Cannes la réponse de Londres.

Le Chancelier Hitler a reçu dimanche le nouveau ambassadeur de l'Union des Soviets à Berlin qui lui a remis ses lettres de créance.

L'ambassadeur était accompagné de l'attaché militaire soviétique.

AMBASSADES ET LEGATIONS

Hier à une heure, Son Excellence M. de Prat y Soutzo, Ministre d'Espagne à Bucarest s'est rendu auprès de Son Excellence le Ministre des Affaires Etrangères et lui a remis au nom de son Gouvernement, le Message que Son Excellence le Généralissime Franco, Chef de l'Etat Espagnol, adresse à tous les Gouvernements étrangers, dans le but d'obtenir une action et des efforts communs, en vue de localiser le conflit, qui a éclaté entre l'Allemagne d'une part, la Pologne, la Grande Bretagne et la France d'autre part.

Le Gouvernement Espagnol a invité le Gouvernement Roumain à s'associer à son action.

M. Ivan Milecz, premier ministre de Slovaquie à Bucarest a quitté dimanche Bratislava pour la Roumanie.

M. Joseph Cickier est parti pour

Le train spécial qui transporte à Berlin le chargé d'Affaires du IIIème Reich à Paris ainsi que les membres de l'Ambassade allemande ont quitté la Capitale de la France dimanche à 23 heures.

Le train est arrivé à la frontière d'où il partira au moment où arrivera sur territoire français le train qui ramène en France les membres de l'Ambassade française à Berlin.

M. Lukaszewicz, ambassadeur de Pologne à Paris a déposé hier une couronne sur le tombeau du Soldat Inconnu.

Un nombreux public a salué avec enthousiasme l'ambassadeur vec les cris de „Vive la Pologne!” M. Lukaszewicz a répondu: „Vive la France! Vive la victoire!”.

M. Hugh Wilson, ambassadeur des Etats-Unis à Berlin a démissionné vendredi dernier pour protester contre l'attaque de la Pologne par l'Allemagne.

Le Cardinal Maglione, secrétaire d'Etat du Vatican a reçu hier les ambassadeurs d'Italie, de Roumanie, de Pologne et d'Espagne ainsi que les ministres d'Angleterre et d'Espagne près du St. Siège.

Lord Lothian ambassadeur de Grande Bretagne à Washington a eu une entrevue avec MM. Hull et Sumner Welles.

Voici une recommandation publiée par la presse parisienne et qui vaut pour tous les pays, en cas d'alerte:

Nous croyons utile d'appeler l'attention du public sur quelques précautions personnelles utiles en cas d'alerte nocturne ou de raid aérien et qui complèteraient heureusement pour chacun les mesures officielles de défense passive en limitant l'affolement et le désordre.

Elles sont très simples et les voici: Chacun doit avoir, la nuit, à portée de sa main:

- 1° Son masque à gaz;
- 2° Une lampe électrique de poche;
- 3° Une bougie;
- 4° Dans un portefeuille ou un petit sac, ses pièces d'identité et ses papiers de famille, adresses des parents, pièces officielles, contrats, etc..

Tout cela devant être emporté instantanément au plus prochain abri. Il ne faut pas perdre un minute à le chercher ou à le rassembler.

Tout le monde comprendra l'utilité de ce conseil.

VIEUX MENAGE

Sur la plage de Florya, le vieux Bay Ahmed X., est allongé dans une chaise longue aux côtés de la digne Mme X., qui ne lui permet pas la moindre fugue au casino et tolère à peine qu'il jette les yeux sur les baigneuses.

— Oui, mon vieux lui disait un ami d'enfance, elle est autoritaire, elle est terriblement rasante, ta femme, mais au moins, elle ne te trompe pas!

— C'est vrai, avoua M. Ahmed, qui ajouta aussitôt amèrement, mais vois-tu, la plus cruelle vengeance

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 2

Asiainhoitaja Huittonen

6/9 1939.

8

Mm/Bt.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 84/6.

Bukarestissa 6 p:nä syyskuuta 1939.

24 / 372 Pal D. 1939		
14/9-39	169	LML
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C14	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-
lähetystön raportin n:o 57.

Keskustelu Venäjän asiainhoitajan kanssa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

E. Huhtonen
asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas Erkkö,

Helsinki.

BUKARESTI SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.

RAPORTTI n:o 7.

Bukaresti ssa 6 p:nä syys kuuta 1939.

Asia: Keskustelu Venäjän asiain-
hoitajan kanssa.

24/323 Sal. 1939		
19/9-39	2	1939
ASIA	OSASTO	ASIA
5	C14	

Tein eilen iltapäivällä ensi vierailuni Neuvostoliiton asiainhoitajan Koukoliev'in luo, joka otti minut varsin ystävällisesti vastaan. Puheliasuudestaan huolimatta ei hän tosin mitään erikoisen merkittävää kertonut, mutta Neuvostoliiton tärkeyden takia lienee silti lyhyt selostus paikallaan.

Hän totesi alkajaisiksi, että Suomen ja Neuvostoliiton suhteet ovat ystävälliset ja että hän senvuoksi kaikissa nyt ehkä aktuaalisiksi muodostuvissa passi-ym.s. asioissa olisi valmis auttamaan lähetystöämme. Johtaessani tällöin keskustelun äskeisiin sopimusneuvotteluihin Moskovassa, herra Koukoliev sanoi, että Neuvostoliiton oli ollut toivotonta yrittää päästä reaaliseseen tulokseen Englannin ja Ranskan kanssa, koska suunniteltu apu saatettiin antaa ainoastaan Puolan tai Romanian alueen kautta ja nämä molemmat valtiot kieltäytyivät tästä Englannin ja Ranskan suostumuksella. Mitä Saksan kanssa tehtyyn sopimukseen tuli, rajoittui se hänen mukaansa jo julkaistuun tekstiin. Neuvostoliitolla ei siis ollut tarkoitus sen enempää auttaa Saksaa, vaan ainoastaan turvata oma mahdollisuutensa py-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

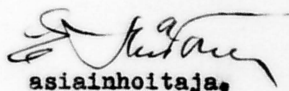
Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

syä erillään kaikista syntyvistä konflikteista. Häntä hieman provosoituani hän sitten jatkoi, että Neuvostoliitto tietysti muiden valtioiden tapaan ajattelee aivan kylmästi omia etujaan ja suurvaltana muiden imperialistista esimerkkiä noudattaen koettaa päästä siihen, että sille ehkä vaaralliset suurvallat eivät pääse liiaksi voimistumaan. Keskustelun kuussa herra Koukoliev sitten edelleen useaankin otteeseen vakuutti Neuvostoliiton haluavan omalta kohdaltaan nauttia rauhantilan etuja. Tämä pyrkimys oli luonnollista siitäkin syystä, ettei se enää tarvinnut miltään maalta uusia alueita, lisää väestöä tai luonnonrikkauksia, koska sillä jo oli tätä kaikkea yllin kyllin.

Tiedustellessani keskustelumme päättäjäksi yksityiskohtaisesti viisumin saantia professori Mansikalle ja eräille muille täällä oleville suomalaisille, ilmoitti hän ohjeidensa perusteella voivansa myöntää sen asiaa Moskovasta tiedustelematta. Kuvaavaa kyllä, ilmoitettiin kuitenkin tänä aamuna professori Mansikalle hänen viisumia hakiessaan, että olikin saapunut uudet ohjeet, joiden mukaan asiaa oli sitenkin tiedusteltava Moskovasta.

asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA: _____

Bukarestissä olevan lähetystön raportti n:o 8.

Asiakirjoja Huhtonen

7/9 1939

Min/Pot

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 89/11.

Bukarestissa, 7 p:nä syyskuuta 1939.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
26/727 Sald. 1939.		
15/9-39	2	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Cm	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-
lähetyksen raportin n:o 8

Lisähuomautuksia Rumanian puolueettomuudesta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

E. Huhtanen

asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas Erkkö,

Helsinki.

Bukaresti SSA OLEVA LÄHETYSTÖ

Salainen.

RAPORTTI n:o 8.

Bukarestissa 7 p:nä syys kuuta 1939. 26/123 Sal. 1939.

Asia: Lisähuomautuksia Romanian
puolueettomuudesta.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
15/9-39	102	LML
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C14	

Raportissani n:o 6 kosketellun, Romanian ulkopoliittista asennoitumista koskevan hallituksen julistuksen jälkeen on nyttemmin kuninkaan neuvostokin julkaisnut uuden julistuksen, jossa nimenomaan selvästi ilmaistaan Romanian haluan pysyä puolueettomana, kuten oheistetusta liitteestä tarkemmin ilmenee. Keskusteltuani näiden kahden julistuksen merkityksestä Turkin, Japanin, ja Portugalin ja Hollannin täkäläisten edustajien kanssa, tuntuu minusta seuraava selitys niiden syntyhistoriasta ja tarkoituksesta todennäköisimmältä.

Ensinmainitussa julistuksessa otettiin vielä huomioon se, että Romanialla on Puolan kanssa luonteeltaan yleislaatuinen puolustus /liittosopimus. Tarkoin muodollisesti ottaen Romania ei siis voisi julistautua puolueettomaksi peruuttamatta k.o. puolustusliittoon. Koska kuitenkin sittemmin maassa alettiin yhä laajemmin puhua liittolaisvaltojen ja Turkin sotilasretkikunnan saapumisesta Romaniaan sekä viimeinmainitun valmiudesta liittyä tällöin Saksan vastustajiin, oli kai lähinnä itse kuningas pitänyt tarpeellisena tehostaa maan vilpittöntä puo-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

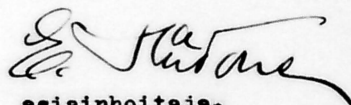
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

lueettomuushalua. Huhujen lopettamiseksi julkaistiin samalla lisäksi erikoiset rangaistusmääräykset väärrien tietojen leviittämisestä. Tilannetta kuvaa hyvin se, että kansallissosialisia katsomuksia edustava Bukarester Tageblatt oli tämän uuden julistuksen johdosta erikoisen tyytyväinen.

Tilannekuvan täydentämiseksi lienee kuitenkin syytä huomauttaa, että Turkin suurlähettiläs antoi minun tänään ymmärtää, että tällainen sotilasretkikunta ehkä sittenkin saattaisi myöhemmin olla välttämätön.

Mitä erikoisesti Romanian rajanaapureihin tulee, niin olen moneltakin ainakin prima facie luotettavalta taholta kuullut, että viimeisin lisäliikekannallepano Romaniassa olisi lähinnä tapahtunut joukkojen lähettämiseksi Bessarabiaan, jonka rajoilla Neuvostoliitto on lisännyt joukkojaan. Japanin asiainhoitaja lisäsi muuten tätä asiaa koskeviin tietoihin sen, että Neuvostoliitosta käsin johdettu maanalainen myyräntyö Bessarabiassa oli suuresti vilkastunut jo muutamia kuukausia sitten, minkä johdosta Romania jo silloin oli lisännyt sikäläistä rajavartiostoaan sekä ryhtynyt eräisiin alustaviin linnoittamistoimenpiteisiin. Toisaalta hän Roomassa olleena vahvisti sen jo aikaisemmin tiedoittamani käsityksen, ettei Bulgaria todennäköisesti ryhtyisi mihinkään liikehtimisiin niin kauan kuin Italia pysyy puolueettomana, johon hän puolestaan ilmoitti vahvasti uskovansa.

asiainhoitaja.

Un Conseil s'est tenu hier au Palais de Cotroceni

Il a été décidé que :

**LA ROUMANIE OBSERVERA UNE STRICTE
NEUTRALITÉ VIS-À-VIS DES BELLIGÉRANTS
DANS LE CONFLIT ACTUEL**

LAMAISSON SMILEROU

COMMUNIQUÉ No. 58

Le Ministre de la Maison Royale fait savoir:

1) Sa Majesté le Roi, ayant convoqué les Conseillers Royaux, la séance a eu lieu aujourd'hui, 6 septembre à 16 heures, au Palais de Cotroceni.

2) Après l'exposé du président du conseil des ministres, ministre de la Défense Nationale et du ministre des Affaires Etrangères sur la politique extérieure du gouvernement, à l'égard des événements internationaux en cours, le Conseil a approuvé à l'unanimité l'action diplomatique suivie et les mesures militaires pour la défense des frontières.

3) Le conseil a décidé à l'unanimité l'observation stricte des règles de neutralité établies par les conventions internationales à l'égard des belligérants du conflit actuel.

4) Y ont pris part:

MM.: Armand Calinesco, président du conseil des ministres.

Le général Arthur Vaitoiano, conseiller royal.

Dr. Al. Vaida Voivode, conseiller royal.

Gh. Gh. Mironesco, conseiller royal.

Prof. N. Iorga, conseiller royal.

Dr. C. Angelesco, conseiller royal.

Gh. Tataresco, conseiller royal.

C. Argetoiano, conseiller royal

Général aide-de-camp E. Ballif, conseiller royal.

Gr. Gafenco, ministre des Affaires Etrangères.

Bucarest, le 6 septembre 1939

N I E R M

charnées nouveau

transformée. Seules les personnes chargées de missions spéciales restent encore dans la ville.

La jeunesse a été complètement évacuée. Il est bien rare d'entendre la voix d'un enfant, qui semble détonner dans l'atmosphère grave de Londres.

Les théâtres et cinématographes ont clos leurs portes.

UNES AUTOUR DES BOM- ON ALLEMANDE

No. 6 dont la teneur est la suivante:

„Nos premiers éléments progressant au-delà de la frontière, leur avance varie suivant les diverses parties du front et ont rencontré partout des armes motorisées et des formations de campagne.

L'activité de notre aviation s'est déroulée parallèlement à l'activité de l'armée de terre.

Les mouvements prévus pour la mobilisation du transport et l'installation des unités se déroulent normalement.

Aux diverses étapes, les cadres, conformément à notre tradition s'ingénient à faciliter dans la mesure du possible, la vie matérielle des troupes, dont le moral est excellent.

Le ravitaillement des armées fonctionne normalement.

LONDRES, 6 (Rador). — De nombreux messages de loyauté continuent à affluer de toutes les possessions britanniques.

En Gambie, le conseil législatif a adopté à l'unanimité une motion renouvelant les assurances inébranlable loyauté à l'égard de la Grande Bretagne et déclarant lui accorder un appui total dans la guerre pour la liberté.

Tous les Allemands habitant la Rhodésie du Nord sont dans un camp de concentration.

Le gouvernement et le peuples des îles de Bahama ont adressé à la Couronne leurs assurances solennelles de foi et d'appui total à la patrie mère.

Le Parlement de Santa Lucia a renouvelé également l'expression de ses sentiments de fidélité, se déclarant prêt à servir la pays jusqu'à la victoire finale.

Le Canada prendra attitude aujourd'hui

PARIS, 6 (Rador). — Les nouvelles en provenance des Dominions britanniques annoncent:

L'Australie et la Nouvelle Zélande se considèrent en état de guerre avec l'Allemagne.

Le Canada prendra attitude demain, jeudi, après la réunion du Parlement.

L'Afrique du Sud observera pa-

AUX COMMUNES

M. Winston Churchill relate comment s'est produit le drame d'„A hénia“

LONDRES, 6 (Rador). — L'agence Reuter annonce que M. Churchill relate comment s'est produit le drame d'„A hénia“.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 9.

Asiainhoitaja Huittonen

12/9 1939.

Pol.

Bukaresti SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 9.

Bukarestissa 12 p:nä syys kuuta 1939.

Asia: Yhteenvedo Bukarestin-lähetystön raporteista n:ot 1 - 8.

27 373 Sal 29
1939-39
5 C14

Mitä tulee romanialaisten sympatioihin muita kansoja kohtaan, niin ovat ranskalaiset epäilemättä ensi sijalla ainakin sivistyneistön keskuudessa. Ranskalaisia seuraavat lähinnä, etenkin itse kansan keskuudessa, jugoslaavit. Nykyisin ovat myös englantilaisten osakkeet huomattavasti nousemassa tässä suhteessa. Puolalaisia kohtaan oli vähän kylmennytty näiden Tšekko-Slovakian kriisissä omaksuman asenteen johdosta, mutta tämä unohdetaan nykyisin nopeasti. Myöskin Kreikkaan, Turkkiin ja osittain Italiaankin suhtaudutaan myötämielisesti. Suhteet Bulgariaan ovat viileät ja vielä kylmemmät ovat tunteet unkari-laisia kohtaan. Viimeisellä sijalla tässä tunneskaalassa lie-nevät silti saksalaiset ja venäläiset.

Bulgarian ei uskota rupeavan liikehtimään Italian tekemättä tätä ensin ja tätä pidetään yleisesti varsin epätodennäköisenä. Samoin arvellaan, että Unkari ryhtyy sotaan toimenpiteisiin vain Saksan nimenomaisesta ja varsin aktiivisesta painostuksesta. Saksan luullaan kuitenkin pitävän Romanian puolueetonta asennetta parempana ainakin niin kauan kuin se saa

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sieltä riittävässä määrin ostaa viljaa ja petroolia.

Neuvostoliiton asennetta pidetään kaksimielisenä ja vauraudutaan kaiken varalta sitä vastaan, joskaan ei juuri odoteta sen ainakaan asioiden nykyvaiheessa haluavan sekaantua mihinkään sotaiseen selkkaukseen.

Mitä vihdoin liittolaisvaltoihin tulee, niin varsin laajalti on maassa puhuttu siitä mahdollisuudesta, että nämä voidakseen auttaa Puolaa ja yleensäkin päästäkseen Saksan selkäpuolelle aikoisivat pikimmiten lähettää tälle kulmalle suuren sotilasretkikunnan, johon tällöin liittyisi turkkilaisiakin joukkoja. Puhuttiinpa romanialaistenkin joukkojen yhtymisestä ja monet romanialaiset eivät tuntuneet näkevän siinä mitään ihmeellistä tai vastenmielistä, joskin puolueettomuusajatus ehkä ainakin vielä on yleisin. Turkkilaisten tšekäläinen edustus on puolestaan useammassakin lausunnossa ilmaissut pitävänsä mahdollisena, että Turkki hien myöhemmin yhtyy liittolaisvaltoihin.

Romanian hallitus puolestaan antoi aluksi vain julistuksen hyvästä naapurisovusta ja valmiudestaan solmia hyökkäämättömyyssopimuksia. Sitten se vielä otti huomioon liittolaisuhteensa Puolaan, sillä oikeastaan ei puolustusliitto ja puolueettomuus sovi yhteen. Mutta kun huhut liittolaisten sotilasretkikunnasta, johon Romaniakin ehkä osallistuisi, yhä vahvistuivat, piti hallitus tarpeellisena jul-

kaista uuden, täysin selvän ja kategorisen puolueettomuus-
julistuksen. Harvat pitävät kuitenkaan tätäkään kannanilmai-
sua lopullisena ja useimmat odottavat vain, miten kauan
Romanian puolueettomuus voi kestää. Sotilasasiantuntijat tun-
tuvat asettavan sen kestämisen ensi tilassa riippuvaksi
siitä, miten pian liittoutuneet voivat järjestää riittävän
voimakkaan sotilasretkikunnan. Asiantuntijat ovat nim. sitä
mieltä, ettei Romanian armeija viimeaikaisesta kehityksestään
huolimatta vielä pystyisi sanottavaan vastarintaan ainakaan
Saksan ^{10/}moririsoituja joukkoja vastaan. Tuekseen ne siis
silloin tarvitsisivat riittävästi länsimaisia sotilaita, joil-
la tällöin myös olisi apunaan niin paljon lentokoneita, et-
tä ne voisivat tehokkaasti suojella tällaisen retkikunnan
liikenneyhteyksiä.

E. H. Stenroos
asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 10.

Asiainhoitaja Huhtinen

16/9 1939

Min/Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 107.

Bukarestissa, 16 p:nä syyskuuta
1939.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
30/323 Val D. 1939		
22/9-39	110	LIIK.
OSASTO	ASIA	
5	C14	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-
lähetystön raportin n:o 10

Välähdyksiä Bukarestin horisontista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

E. Hartonen
Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas Erkkö,

Helsinki.

Bukaresti SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 10.

Bukaresti ssa 16 p:nä syys kuuta 19 39.

Asia: Välähdyksiä Bukarestin
horisontista.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
20 / 322 Sal D. 1939.		
22/9-39	102	Liit.
5	OSASTO C14	ASIA

Olen viime päivinä tavannut lukuisia diplomaatteja, eritoten kaikki Skandinavian edustajat, näiden joukossa Tanskan Varsovan ministerin Schoun. Romanialaisten asiantuntijoiden harvalukuisuuden ja vaiteliaisuuden, tiukan sensuurin ja nyt viimeksi myös puutteellisten postiyhteyksien takia tietää täkäläinen diplomaattikunta kuitenkin suhteellisen vähän. Siksipä olenkin koettanut saada lisää tietoja tänne yhä lukuisemmin keskittyviltä kansainvälisiltä lehtireporttereilta, jotka yhtämittaisesti käyvät lähimaissa ja nykyisin erikoisesti Cernautissa Puolen rajalla. Eniten on minulla ollut hyötyä jo Prahassa tuntemastani englantilaisesta poliittisesta kirjailijasta ja lehtimiehestä Griffiniestä sekä Paris Soir'in edustajasta Franck'ista. Kaikkien näiden keskustelujen yhdenmukaisimmat ja oleellisimmat tiedot tai käsitykset esitän lyhyesti seuraavassa.

On ikävä lyödä jo lyötyä, mutta silti on todettava, että puolalaisista esitetään varsin paljon epäedullista. Palaa-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

matta enää heidän nyt katkerasti kostautuneeseen mielettö-
mään politiikkaansa Tšekko-Slovakian suhteen totean vain
muiden mukana, että he ilmeisesti odottivat helposti suo-
riutuvansa saksalaisista, ehkäpä suorastaan voittavansakin nä-
mä. Osin perustui tämä käsitys heidän tunnettuun suuruuden-
hulluuteensa, osin väärin laskelmiin. Niinpä he täällä oli-
vat laskeneet voivansa asettaa Saksaa vastaan yhtä monta
divisionaa kuin Saksa heitä vastaan—kuusikymmentä kuutta-
kymmentä vastaan. Saksan tšekkiläisen sotilasasiantuntijan mukaan
eivät puolalaiset kuitenkaan saaneet kokoon kuin 40 divi-
sionaa, kun taas saksalaiset kokosivat heitä vastaan 80
divisionaa. Lisäksi olivat puolalaiset kovakorvaisesti kiel-
täytyneet kuulemasta Varsovassa olleiden englantilaisten ja
ranskalaisten yliesikuntaupseerien neuvoja. Olivatpa he jopa
evänneet näiltä kaikki omia suunnitelmiaan koskevat tiedot.
Ja kun Ranska sitten oli vihollisuuksien jo alettua tar-
joutunut lähettämään Puolaan — Saksan yli — 250 nopeaa hä-
vittäjäkonetta, oli Puola vielä asetellut niin monia ehto-
ja, että koko yritys oli rauennut. Toisaalta olivat puola-
laiset melkein kokonaan laiminlyöneet rautatiesolmukohtiensa
ilmasuojelun. Olivatpa heidän lentokenttönsäkin niin suojatto-
mia, että saksalaiset lentäjät saattoivat usein jo maassa

tuhota kokonaisia lentokonerivejä. Tällä suhtaudutaankin hyvin pessimistisesti puolalaisten puolustautumismahdollisuuksiin.

Saksan nopeat menestykset Puolassa ovat tietenkin vaikuttaneet Romanianakin kantaan etenkin, kun liittoutuneet eivät ole toistaiseksi näyttäneet tehneen mitään sanottavia ponnistuksia Puolan tilanteen helpottamiseksi muodossa tai toisessa. Nimenomaan suuren yleisön silmissä on tämä huomattavasti heikentänyt liittoutuneiden prestigeä sekä luottamusta heidän vakaisiin tuumiinsa koko sodankäynnissä. Romanian viranomaiset ovat entistä tiukemmin koettaneet valvoa, että muodollisen puolueettomuuden lisäksi noudatetaan myös täyttä tasapuolisuutta. Niinpä valvoo sensuuri, että lehdet julkaisevat suunnilleen yhtä paljon tieto- ja kuva-aineistoa kummastakin taistelevasta puolesta. Ja pari päivää sitten saivat lehdet nimenomaisen kehoituksen jälleen julkaista joitakin kuvia Hitleristäkin.

Saksa puolestaan tekee paraansa täällä. Sen lähetystö jakaa päivittäin suoraan lehdille erinomaisesti laaditun uutiskokoelman kommentaareineen ja lehdet saavat yleensä siltä myös rahaa, jos riittävästi käyttävät tätä tietevä voiton lähde. Oman varmuutensa tehostamiseksi on Saksa myös

joitakin päiviä sitten myynyt tänne suurehkon määrän villaa ja puuvillaa. Kaupan psykologinen vaikutus lieneekin ollut melkoinen, koska etenkin Ranskan lähetystö on sen johdosta ollut huolissaan. Monet muut toki vielä epäilevät, tullaanko k.o. tavaramääriä koskaan todella luovuttamaan Romanianlle. Myös bensinikaupat ovat saksalaiset jälleen saaneet käyntiin.^{1/} Ja nyt on Saksa lähettänyt tänne varsin edustavan valtuuskunnan keskustelemaan "vuotuisten kontingenttien uusimisesta". Paitsi muusta tullee näissä neuvotteluissa kysymykseen erikoisesti myös se, miten Saksa voi maksaa Romaniasta haluamansa tavarat. Viime aikoina se on tehnyt tämän pääasiallisesti tšekkien entisen armeijan aseilla, joita se edelleenkin levereeraa tänne osoittaen siten luottavansa siihen, ettei Romania asetu ainakaan sitä vastaan.^{2/}

Mitä naapurimaihin tulee, niin arvioidaan täällä, että Unkari kaikissa tapauksissa on vielä kireämmässä puristuksessa kuin Romania. Unkari lieneekin ottanut alotteen jo esillä olleiden hyökkäämättömyys- ja vähemmistöneuvottelujen jatkamiseksi. Lehtimiesystäväni väittivät saaneensa Budapestistä tietoja siitä, että Unkari olisi nyttemmin kovin sovinnollinen, mutta Romania koettaisi tilannetta hyväkseen

1/ Vastoin aikoinaan epäilevästi selostamiani tšekäläisten vihanomaisten monia peruutuksia, on paikallisten petroolintuottajien omasta kuukausikertomuksesta nyttemmin ilmennyt, että k.o. tuotteiden vienti Saksaan oli kokonaan tyrehdyksissä 1.8. - 26.8. välisenä aikana.

2/ Toisaalta on kyllä Romanian armeijassa monia entisiä tšekkiläisiä upseereja, joita käytetään m.m. siksi, että he paraiten tuntevat Skoda-aseet.

käyttären olla tiukkana vaatien nimenomaista luopumista revisiovaatimuksista, mikä tietenkin on Unkarille perin vaikeata. Mutta täältäähän käsin osataan tarvittaessa tinkiä!

Bulgariasta mainittakoon vain, että se on täynnä siviilipukuisia saksalaisia upseereja ja että sieltä — toisin kuin muista tämän kulmakunnan maista — ei ole kutsuttu Saksaan edes niitä sikäläisiä saksalaisia, jotka ovat sodankäynnin kannalta hyödyllisiä, vaan että päinvastoin Saksassa käymässä olleet ovat saaneet palata Bulgariaan.

Mitä taas Neuvostoliittoon tulee, niin väitti hra Griffin, että Turkin ulkoministerin matka Moskovaan tähtäisi Mustanmeren järjestämiseen puolueettomaksi. Omasta puolestani epäilen kuitenkin tätä, koskapa Dardanellien nykyiset sulkemissäännöt antavat jo sellaisinaan Turkille mahdollisuuden tehdä kyseinen meri ainakin käytännöllisesti katsoen puolueettomaksi ja koskapa Turkki viimeksi vielä Montreux'n konferenssissa tarmokkaasti vastusti erikoissanavallan myöntämistä Neuvostoliitolle Dardanellien kauttakulkua koskevilla päätöksillä. Lähempänä on mielestäni se ajatus, että Neuvostoliitto on tehnyt aloitteen vierailuun saadakseen tilaisuuden lepyttää turkkilaisia. Nämä ovat nim. olleet varsin loukkautuneita Moskovan paktin yllätyksellisestä solmimisesta. Turkin ja Neuvostoliiton keskinen sopimus vaatii nim. molemminpuolista tiedoitusta kaikista kansainvälisesti tärkeistä seikoista. Tämän mu-

kaisesti olivat turkkilaiset puolestaan antaneet venäläisille kaikki tiedot liittoneuvotteluistaan Ranskan ja Englannin kanssa saaden, niin väitetään, venäläisten täyden siunauksen asiassa. Venäläiset sitä vastoin olivat nyt laiminlyöneet kaikkien ennakkotietojen antamisen neuvotteluistaan saksalaisten kanssa.^{1/}

Olen muuten jo aikaisemmin tiedoittanut, että Turkin edustuston lausunnot eivät suinkaan lisää uskoa Turkin puolueettomuuden pysyväisyyteen. Tunnettu ranskalainen lehtimies de Jouvenel kertoi lisäksi hiljattain tänne Turkista saapuessaan, että sikäläisen yleisesikunnan päällikkö oli sanonut hänelle elokuun lopulla, että Turkilla on nyttemmin 30 divisioonaa erinomaista sotaväkeä ja että hän /Yleisesikunnan päällikkö/ arveli sen ajan tulleen, jolloin niitä oli käytettävä.

Tässä yhteydessä mainittakoon, että Ruotsin lähetystön sihteerin Belfrage, joka on Syrian pääkomissaarin Puaux'n vävy, kertoi Beiruttiin koottavan suuria joukkoja, joita kenraali Weygand tiettävästi oli järjestämässä.

Romanian puolueettomuutta suosivasta nykyisestä asenteestaan huolimatta on ehkä Saksallakin joitakin pitem-

1/Ehkäpä myös venäläiset kaikesta huolimatta ovat huolissaan Saksan aikeiden suhteen. Ainakin väittivät sanomalehtiystäväni kuulleen Saksasta käsin, että Hitler nyttemmin upseeriensa keskuudessa jo puhuisi melkoisen avoimesti Suur-Ukrainan tasavallan muodostamisesta.

mälle tähtääviä suunnitelmia, sillä täällä, ja kuulemani mukaan vielä enemmän Jugoslaviassa, saattavat korkeat saksalaiset harkitsemattomina hetkinään hyvinkin avoimesti puhua siitä, että Saksa tarvitsee Tonavan kokonaisuudessaan haltuunsa.

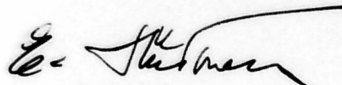
Usko siihen, että Romania voisi jatkuvasti säilyttää puolueettomuutensa tuntuukin yhä enemmän häviävän tšekäläisen hallituksen kaikista vastakkaisista ponnistuksista huolimatta.^{x/} Erikoisesti asiantuntijat näyttävät kuitenkin laskelmoivan, että ratkaisu tapahtuisi tässä suhteessa vasta myöhemmin, ehkäpä vasta ensi kevällä, jolloin liittoutuneet olisivat sotilaallisesti valmiit. Kilpailu Romanian tuotteista voi kuitenkin jo aikaisemminkin tehdä eturistiriidat liian sovittamattomiksi.

Paitsi muita painostuskeinoja lienee liittoutuneilla valloilla mahdollisuus takavarikoida Romanian tai romanialaisten Englannissa olevat ja määrältään tietävästi melko suuret sijoitukset.^{1/} Väitetäänpä aivan yleisesti, että itse kuningas, joka maahan palatessaan oli pahasti velkautunut, mutta nyt lienee Romanian rikkain henkilö, olisi sijoittanut suurimman osan omaisuudestaan Englantiin. Ja ^{skandinaviset} /virkaveljehi väittivät kuulleen,

^{x/} Pienenä kuvaavana piirteenä mainittakoon, että kaikki Bukarestin läheisissä pikkukaupungeissa olevat huvilat y.m. paremmat asunnot on nyt jo etukäteen vuokrattu koko vuodeksi — epäilemättä turvapaikoiksi.

1/ Sivumennen mainittakoon, että Tanskan entinen kauppa-attasea täällä, joka nyttemmin on itsenäinen liikemies, kertoi minulle tänään, että Romanian valtion pankki olisi juuri siirtänyt kaikki kulta-arvonsa punnasta dollariin.

että englantilaiset olivat erikoisesti uhanneet takavari-
koida juuri kuninkaan yksityisomaisuuden, ellei hän nou-
dattaisi heidän haluamaansa politiikkaa.

Asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C14

ASIA:

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 11.

Asiakaslehti Hilonen

21/9 1939

Mira/Pot.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 116/25.

Bukarestissa, 21 päivä syyskuuta 1939.

31/373 Sal D. 1939.		
29/9-39	102	L.H.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C14	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-
lähetystön raportin n:o 11

Silmäys ympäri Bukarestin näköpiiriin.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kun-
nioitukseni vakuutus.

K. T. Tönnö
Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas Erkkö,

Helsinki.

B u k a r e s t i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 11.

Bukaresti:ssä 21 p:nä syys kuuta 1939. 31/370 Pal 1. 1939.

Asia: Silmäys ympäri Bukarestin-
näköpiiriin.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
29/9-39	1939	1939
KYHMA	OSASTO	ASIA
5.	C4	

Olen jälleen tavannut monia virkaveljistäni saaden m.m. tilaisuuden pitkään kahdenkeskiseen keskusteluun Etelä-Slavian tšekäläisen suurlähettilään Douthitchin sekä Latvian Varsovan lähettilään Ekisin kanssa.

Edellinen näistä, joka juuri oli ollut ulkoministeri Gafencon puheilla ja oli jälleen menossa tämän luokse, kertoi, että Romania oli heti Moskovan paktin jälkeen ryhtynyt parantamaan suhteitaan Moskovaan nimittäen siinä uudeksi lähettiläkkeen poliittisen osaston päällikön, ministeri Davidescun. Aikaisemmin ei Romania hänen mukaansa ollut tätä uskaltanut, koska se silloin oli luullut Saksan paheksuvan tällaista lähentymistä. Hänen mukaan ei venäläisten juuri edellisenä päivänä alkanut tunkeutuminen Puolaan ollut ainakaan sanottavasti lisännyt romanialaisten huolestumista kohtalostaan sikäli kuin se riippui Neuvostoliitosta.

Hra Douthitchin mukaan olivat myös Romanian ja Unkarin väliset neuvottelut hyvällä tolalla. Etelä-Slavia koetti tässä asiassa välittää paraansa mukaan kuten yleensäkin kaikissa tapauksissa, joissa Balkanin valtioiden ulkopoliittiset

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

suhteet/
olivat kyseessä. Itse asiassa eivät Balkanin valtiot toivo mitään hartaammin kuin, että rauha säilyisi niiden omalla kohdalla. Tähän olikin melkoiset mahdollisuudet ainakin hiin kauan kuin Italia pysyi sodan ulkopuolella. Italian puolueettomuuteen uskoi hän taas omasta kohdastaan vahvasti monien jatkuvasti saamiensa tietojen perusteella. Yhtenä motiivina oli Italiassa tällöin halu parantaa huonoja raha-asioita hankkimalla puolueettomuuden turvin lisääntyneitä merenkulkutuloja säännönmukaisen kilpailun puuttuessa.^{1/} Toisaalta hän ei myöskään uskonut siihen, että Saksa voisi saada tingerityksi Etelä-Slaaviailta mitään yksipuolisia oleellisia etuja, sillä siksi voimakkaasti saksalaisvastainen oli hänen maansa yleinen mielipide. Ainakaan ei Saksan vanaveteen heittäytyminen voisi tapahtua ilman kansalaissotaa. Hra Douthitch kuuli muuten maansa hallituksenkin sisimmän olevan samalla kannalla. Ainakin oli prinssi-hallitsija Paul, jonka hän henkilökohtaisesti hyvin tunsi,^{2/} vakavuuksellinen puolueettomuuden kannattaja. Kaikista näistä sinään rauhoittavista seikoista huolimatta ei herra Douthitch kuitenkaan pitänyt Romanian puolueettomuutta täysin turvattuna, ei ainakaan ajankäyttöä.

1/Kymmenkunta päivää sitten oli Etelä-Slavian vara-pääministeri Maček niinikään vakuuttanut jo mainitsemalleni hra Griffinille luottavansa Italian puolueettomuuden kestämiseen.

2/Asianomaiset ovat Etelä-Slavian kaksi suurinta vanhaa maalustaiteen keräilijää.

Ministeri Ekis puolestaan kuvaili värikkäästi Puolassa vallinnutta suunnitelmattomuutta ja kaaosta. Monien tärkeidenkin seikkojen valmistelu oli siinä määrin laiminlyöty, että melkein saattoi luulla puolalaisten pitäneen vähäisintäkin vastoinkäymistä mahdottomana. Nimenomaan oli korkein johto ollut aivan pystymätöntä, mutta samalla tyhmän korskeata. Niinpä oli käynyt ilmi, että Saksan oli onnistunut ennakolta hankkia itselleen Puolan sotasuunnitelmat kokonaisuudessaan. Liittoutuneiden sotilasasiantuntijat neuvoivat silloin puolalaisia pikimmiten muuttamaan suunnitelmansa, mutta tästä huolimatta niistä pidettiin kiinni loppuun asti. Hra Ekisin mukaan oli politiikka y.m.s. näkökohdat saanut liiaksi vaikuttaa armeijassa m.m. henkilövalintaan nähden. Tämä oli vienyt monen kokeneen upseerin syrjäyttämiseen. Jos kuitenkin jossain oli ollut koeteltuja kenraaleja, kuten esim. Sosnkovski Lodzin suunnalla, oli saksalaisille saatettu tuottaa huomattaviakin tappioita. Saksalaisten omat tankit y.m. motorisoidut taisteluvälineet eivät muuten olleet kelvanneet siellä, missä tilanne oli vaikea, joten heidän oli kaikissa kriittillisissä paikoissa ollut pakko turvautua tšekkiläisiin taisteluvälineisiin.^{1/}Hra Ekis huipensi oman ja varsovalaisten virkaveljiensä yhteisen arvostelun lauselmiaan: "Armeija leijonia lammaskatraan johtamina ./.Une armée de lions conduite par un troupeau de moutons/.

1/ Tämä vahvistaa jo Prahasta usein antamani tietoja Saksan sotavälineiden epätydyttävästä laadusta erikoisesti tšekkiläisiin varusteisiin verraten.

Nykyisin yrittänee Puolan hallitus päästä Ranskaan, kuten hra Beck oli nimenomaan ilmoittanut m.m. hra Ekis' ille. Romanian hallitus epäilee kuitenkin päästää sitä maasta, joskaan puolueettomuus ei velvoita siviilihenkilöiden pidättämiseen. Mutta Saksa painostanee, koskapa sille olisi edullista saada Varsovassa muodostetuksi uusi hallitus samalla kuin entinen jäisi Romaniaan, jossa se ei voisi toimia eikä siis myöskään laillisesti edustaa entistä Puolaa. Silloin tosin puolueettomatkin valtiot säästyisivät arkaluontoisesta valinnasta kahden yhtäaikaa toimivan Puolan hallituksen välillä. Viimeksi lienee kuitenkin täällä koitettu löytää kompromissi sillä linjalla, että Puolan hallitus siirtyisi ensin täältä johonkin toiseen puolueettomaan maahan ja vasta sieltä Ranskaan.

Romanian asema on epäilemättä entisestäänkin heikentunut Saksan suhteen, joten sen on oltava sille entistä alttiimpi ainakin näennäisesti. Saksa luottaakin mahtiinsa siinä määrin, että se edelleenkin toimittaa aseita tänne, m.m. viime viikolla 60 lentokonetta ja ensi viikolla jälleen 60 lentokonetta, kuten eräs varusministeriön hankinta-asiamies minulle kertoi. Kyseessä tosin lienevät pääasiallisesti tšekkiläiset sotatarpeet ja lisäksi ehkä vain jo aikaisemmin sovitut leveranssit, jotka vasta nyt täytetään. Mutta sittenkin! Yleensäkin koettaa Romania nykyisin saada suuria paljouksia kaikkia puolustuslaitokselle välttämättömiä tarpeita mistä tahansa ja melkeinpä mihin hintaan tahansa. Tämä kaikki

on tietysti maksanut ja maksaa, joten täällä on selvä inflation tuntu, jota kyllä koetetaan salata. Niinpä on useammaltakin taholta kuulemieni tietojen mukaan viime päivinä painettu 2 - 3 miljaardia leitä uutta paperirahaa ilman mitään katetta.

Toisaalta on Romanian asema sikäli helpottunut, että sen edullisuus liittoutuneiden kiertomanööverien kannalta on vähentynyt. Kun Neuvostoliitto on kokonaisuudessaan miehittänyt Puolan ja Romanian entisen rajan, ei sitä tietä enää voida päästä Saksan kimppuun joutumatta samalla tekemisiin Neuvostoliitonkin kanssa. Muita teitä käyttämällä on taas paitsi Romanian lisäksi saatava^{1/} -- hyvällä tai pahalla -- suostumus myös Unkarilta tai Etelä-Slaavialta. Monet tšekäläiset virkaveljeni uumoilevatkin, että Brennerin tien suhteellinen edullisuus on vastaavasti lisääntynyt ja että liittoutuneiden painostus Italiaan tulisi lähiaikoina tämän mukaisesti lisääntymään. Kaiken varalta kerron kuitenkin vielä, että jo mainitsemani varustusministeriön asiamies väitti, että Istanbuliin olisi jo koottu suuria ase- ja ammusvarastoja.

Neuvostoliiton asenne on täälläkin jatkuvasti kiinnostuksen keskipisteessä. Edelleenkin virkaveljeni keskustelivat kahdesta eri mahdollisuudesta. Ensimmäisen mukaan ei Moskovassa sittenkään olisi sovittu mistään lähemmästä yhteistoiminnasta Saksan ja Neuvostoliiton kesken, vaan

1/ Tämä lienee vaikeata huolimatta siitä, saksalaisvastainen mieliala on Unkarissakin viime aikoina yhä lisääntymässä, kuten monen muun lisäksi minulle nyt viimeksi sinnekin akreditoitu ja siellä hiljattain käynyt ministeri Ekis kertoi.

olisi viimeainittu oma-alotteisesti ryhtynyt toimintaan vasta, kun Saksa odotettua nopeammin saavutti suurta menestystä Puolassa läheten Galitsian ukrainalaisia keskuk-sia, joissa sitä paitsi on petrooliakin. Tämän käsityksen mukaisesti koettaisi Saksa nyt vain säilyttää tyytyväi-sen ilmeen sille ikävässä tilanteessa välttääkseen louk-kaamasta Neuvostoliittoa tai rohkaisemasta liittolaisia juuri ennen omia rauhan tunnustelujaan. Eritoten viitataan siihen, että etenkin tällä eteläisellä suunnalla on jat-kuvasti neuvoteltu venäläisten etenemisestä saksalaisten sotilasviranomaisten kanssa näiden vain vastahakoisesti an-taessaan suostumuksensa siihen. Edeleen arvellaan venäläis-ten itsekä tiettävän, että dynaaminen Saksa tunnettuine mannermaahegemonia ohjelminen on Neuvostoliitolle vaaralli-sempi kuin Englanti. Itse en tosin erikoisesti luota ve-näläisten kylmään, loogilliseen asiallisuuteen kaikissa ti-lanteissa, mutta sittenkin olisin taipuvainen pitämään tätä käsitystä todennäköisempänä. Ja samalla kannalla tuntuu olevan virkaveljieni enemmistö.

Toisen käsityksen mukaan olisi jo Moskovassa sovit-tu kaikesta ja olisivat äskeiset tapahtumat vain alkua laajemmalle muiden maiden jakamiselle näiden kahden suur-vallan välillä. Tälläkin käsityksellä on monia kannatta-jia, m.m. ministeri Ekis, joka luuli todenneensa, että Neuvostoliiton Varsovan-lähettiläällä oli ollut ennakkotie-toja saksalaisten sotaliikkeiden yksityiskohdistakin.

Sananen vielä Turkistakin. Epäilemätöntä on, että sen ulkoministerin Moskovan matka on tapahtunut Neuvostoliiton aloitteesta ja useimpien virkaveljieni käsityksen mukaan Turkin lepyttämiseksi epälojaalisen yllätyksellisen Moskovan paktin jälkeen. Joidenkin mukaan olisivat liittoutuneet puolestaan taivuttaneet Turkin käyttämään tilaisuutta saadakseen tietoja Saksan ja Neuvostoliiton lähentymisen asteesta sekä tarvittaessa ehkä suorastaan koetamaan vaikutustaan Neuvostoliiton loitontamiseksi jälleen Saksasta.

Asiainhoitaja.

P.S. Edellisen jo tultua kirjoitetuksi saapui tieto, että pääministeri Calinecu on murhattu ampumalla. Asia on koetettu visusti salata, jopa siinä määrin, että kaikki lennätin ja puhelinyhteydet ulkomaille heti katkaistiin, minkä johdosta lähetystö viimeisenä yrityksenään lähetti oheisen, viattoman yksityisluontoiseksi laaditun sähkeen. Eritoten Yhdysvaltain lähetystöltä saatujen tietojen mukaan lienee kyseessä salaliitto, koskapa samaan aikaan lienee vallattu radio ja sieltä heti kuulutettu tapahtuma — vieläpä tietävästi jo hieman ennen kuin murha oli suoritettu. Kyseinen radiokuulutus keskeytettiin kuitenkin alkuunsa. Itse teko suoritettiin kadulla toisesta autosta. Lähinnä kohdistuu epäluulo rautakaartilaisiin, joiden liikkeen Calinesco varsin kovakouraisesti kukisti. Tietysti voi taas näidenkin takana olla joitakin etäisempiä toimeksiantajia, sillä etenkin nykyoloissa syntyy helposti kysymys, kuka tästä murhasta hyötyy. Eivät ainakaan liittolaisvallat, sillä yleensä pidettiin vainajaa selvän länsivaltaisen suuntauksen kannattajana. Ja vaikka läheskään kaikki rautakaartilaiset eivät sellaisinaan olleetkaan mitään saksalaisystäviä, niin oli k.o. liikkeellä kuitenkin paljon yhteyksiä kansallissosialistiseen puolueeseen. Mutta tietysti on vielä liian aikaista esittää mitään varmaa arvostelua kyseisen murhan taustasta ja seurauksista.

Jäljennös.

Madame Tapio Voionmaa
Apollonkatu 21
Helsinki

Hallituksen liittolaisystävällinen päämies murhattu
salaliiton toimesta minka salaamiseksi kaikki ulkomaiset
yhteydet katkaistu

Ensio

Légation de Finlande, Bucarest.
21.9.1939.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 12.

Asiainhoitaja Huittonen

28/9 1939.

Min- / Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 120/29

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti

Bukarestin lähetystön raportin n:o 12

Pääministeri Calinescun murha.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisten kunnioitukseni vakuutus

E. Heimonen
asiainhoitaja

Herra Ulkoasiainministeri

ELJAS ERKKO,
Helsinki.

Bukaresti SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 12

Bukaresti:ssa 23 p:nä syys kuuta 1939

Asia: Pääministeri Calinescun murha.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
32/374 Sal 2.10.39		
29/9-39		
RYHMÄ	ALUE	ASIA
5		C14

Haluamatta enää kerrata lehdistössä varmaankin jo olleita tietoja pääministeri Calinescun murhasta huomautan vain siitä tšekäläisille olosuhteille kuvaavasta seikasta, että aluksi tieto koko tapahtumasta jopa peruutettiin radion välityksellä ja vasta illalla klo 11 tienoissa saatiin julkaista ensimmäiset lisälehdet asiasta. Myöhemmin palautettiin myös aluksi katkaistut ulkomaiset lennätin- ja puhelinyhteydet.

Tapahtuman kaikkia yksityiskohtia ei kai koskaan tulla täysin tuntemaan, ei ainakaan julkaisemaan. Virallisesti riistettiin kyllä heti selittämään, ettei murhalla ollut mitään maan rajat ylittävää taustaa ja tšekäläinen saksalainen lehti alleviivasi tätä puolta asiassa niin innokkaasti, että heti tuli mieleen lauselmä: "qui s'excuse s'accuse". Erikoisesti on Bukarester Tageblatt koettanut peittää ~~murhan~~ oleskelun Prahassa ja väittää hänen oleskelelleen vain jossain Slovakian rajakylässä. Virallisistakin tiedoista ilmenee kuitenkin seuraavaa. Alotteentekijä Dumitrescu oli viime jo ~~helmikuun~~ helmikuun alussa osallistunut Calinescua vastaan kohdistuneeseen epäonnistuneeseen murhayritykseen, jossa Dumitrescun veli sai surmansa. Eloonjäänyt Dumitrescu pakeni silloin Prahaan, jossa hän siellä ulkomaisiin nykyisin kohdistuvan ankaran valvonnan johdosta ei varmasti tikaan ole voinut olla saksalaisten viranomaisten tätä tietämättä. Ja

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nyt hän oli jälleen siellä vallitsevasta tiukasta valvonnasta huolimatta päässyt äskettäin siirtymään Slovakiaan ja sieltä edelleen Romaniaan. Kaikkina näinä kuukausina oli hänellä ollut kyllin rahaa eläimeen ja nyt oli hänellä ja hänen ylioppilastovereillaan rahaa auton ostoon ja tietävästi lisäksi kullakin runsas käsikassa. Mistä?

Vakavissakin piireissä puhutaan täällä siitä, että suunnitelmana oli ollut aiheuttaa levottomuuksia maassa juuri silloin kuin saksalaiset - tai venäläiset - joukot miehittäisivät Romaniaan rajoittuvat osat Puolaa. Tällöin olisi näille vieraille joukoille tarjoutunut sopiva tekosyy tunkeutua Romaniaankin järjestyksen palauttamisen varjolla. Nyt kuitenkin väitetään että murhan suorittaminen oli myöhästynyt joitakin päiviä ja että toisaalta venäläiset joukot olivat edenneet niin nopeasti - ehkäpä vastoin saksalaistenkin laskelmia - että ne jo ennen tätä tapahtumaa olivat ehtineet miehittää koko raja-alueen ja olivat tällöin joutuneet ystävällisissä merkeissä ottamaan yhteyden Romanian rajalla oleviin joukkoihin ja näiden päällystykseen. Äkinäinen asenteen muutos ei ^{enää} ollut yhtä helposti suoritettavissa - mikäli venäläisillä puolestaan oli yleensä ollenkaan ollut tällaisia suunnitelmia.

Romanian hallitus puolestaan ryhtyi heti jyrkkiin toimenpiteisiin järjestyksen ylläpitämiseksi. Niinpä ammuttiin teon tekijät itse murhapaikalla ja jätettiin sinne lojumaan lähes vuorokaudeksi ~~Tietävästi~~ Tietävästi kaikki onkin jälleen rauhallista ja hallitus on saanut uuden aiheen tehostaa maan puolueettomuushalua.

Uutta pääministeriä pidetään yleensä mitättömänä henkilönä, joten arvellaan kuninkaan vast'edes entistäkin yksinvaltaisemmin määräävän maan asioista. Hänen melkein ainoaksi vaikutusvaltaiseksi neuvonantajakseen jäänee kuningashuoneen ministeri Urdareano, jonka suojatti muuten uusi pääministeri on jo kauan ollut.

Edellä esitetty sisältää kyllä joukon otaksumiakin, mutta vastaa virkaveljeni enemmistön käsityskantaa.

Asiainhoitaja: *E. J. J. J.*

1) Teoria julmien rangaistusten pelottavuudesta osottautui ainakin tässä aivan harhautuneeksi. Ihmispaljoudet riensivät huolettomasti hällisten töllistelemaan kadulla lojuvia ruumiita, joiden läheisyyteen myös heti ilmestyi tilaisuudesta vaarin ottavia tšekäläisiä katuvaivastelijoita. Paikalla vallitsi lähinnä markkinatilaisuuden ja kansanhuvien leima.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 17.

Asiainhoitaja Hiltunen

25/9 - 39.

Min./Pö.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 122/31

Bukarestissa, 25.9.39		
25/274 Pal. . 39.		
9/10-39	5/2	Liit.
MAA	OSASTO	ASIA
5	C/4	

Herra Ministeri,

Oheisina lähetän kunnioitta-

vasti raporttini

n:o 13 " Vieläkin pääministeri Calinescun murhasta",
n:o 14 " Romania ristiaallokossa".

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioi-
tukseni vakuutus

asiainhoitaja:

E. Erkko

Herra Ulkoasiainministeri

ELJAS ERKKO,
Helsinki.

Bukaresti SSA OLEVA LÄHETYSTÖ. Salainen.
 RAPORTTI n:o 13
 Bukaresti ssa 25 p:nä syys kuuta 1939 25/1274 Sal. S. 39.
 Asia: Vieläkin pääministeri
 Calinescun murhasta.

9/10-39	OSASTO	ASIA
5	CM	

Otsikkoasiasa koskettelevien edellisten raporttieni täydennykseksi mainitsen vielä nyttemmin kuulleen Saksan taholta jo useamman mastikin ilmaistun toivomuksen, että pääministeri Calinescu vaihdettaisiin johonkin Saksalle mieluisempaan politiikkoon. Ensi kerran lienee tällainen toivomus esitetty jo vuoden alussa. Ja arvok saksalaisissa vovaltaisissa tšekäläisissä piireissä oli vielä murhan aattona esitetty se ajatus, että Calinescu oli epämieluisa henkilö, josta olisi päästävä. Saksan mainitsemineä tämän murhan yhteydessä ei tietenkään vielä merkitse sitä, että sikkäläinen järjestelmä kokonaisuudessaan siis johtoa myöten, tehtäisiin vastuulliseksi tapahtumasta. Jo Prahasta käsin mainitsin useampaankin otteeseen, että Saksassa on edelleenkin suuntataisteluja ja että äärimmäisyysmiehet, nimenomaan alemmat, ~~kuusi~~ saattoivat fait accomplin aikaansaamiseksi toimeenpanna tekoja, joiden katsoivat edistävän omia pyrkimyksiään. Niinpä ehkä tässäkin tapauksessa.

Sivumennen sanoen väitetään virkaveljieni keskuudessa, että Espanjan lähettiläs de Prat y Soutzo olisi - tosin vain yksityisesti - osallistunut ko. murhaan, kuten eräästä viranomaisten käsiin joutuneesta hänen kirjeestään kävisi ilmi, ja että romanialaiset ovat tämän johdosta vaatineet hänet kutsuttavaksi takaisin.

Miten tahansa, niin täällä alunperin liikuskeleet huhut ovat

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

epäilemättä olleet siinä määrin piianallisia Saksalle, että se on koettanut ryhtyä vastapropagandaan, sillä nyttemmin on huomattavissa, että joissakin piireissä koetetaan väittää Englannin olevan ko. murhan takana. Nimenomaan eräät Saksalle ystävälliset lähetystöt tuntuvat toimivan tämän uuden huhun levittämiseksi samalla kuin Saksan oma lähetystö on esittänyt senkin kannan, että murhan takana olisivat - puolalaiset! Englantilaisten epäileminen lienee kuitenkin aivan harhautunutta jo siitäkin syystä, että nimenomaan englantilaisystävyydestään tunnettu vainaja - hän on mm. kouluttanut poikaansa Englannissa - olisi määrätietoisen ja tarmokkaana poliitikkona voinut olla vain hyödyksi Englannille.

Asiainhoitaja

E. H. Stone

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 17

ASIA:

Bukarestissä olevat lähetetyt raportit n:o 14.

Asiainhoitaja Huittinen

25/9 1939.

Bukaresti SSA OLEVA LÄHETYSTÖ Salainen.
RAPORTTI n:o 14

Bukaresti:ssa 25 p:nä syys kuuta 1939 25/274 Tel. 29.

Asia: Romania ristiaallokossa

9/10-29.	OSASTO	ASIA
5	C/4	

Calinescun hautajaisissa ja muutenkin tapaamani virkaveljet pohtivat edelleenkin Puolan katastroofia esittäen uusia yksityiskohtia siellä vallinneesta suunnitelmattomuudesta ja kaaoksesta. Tästä riippumattakin lienee aseita ollut siksi riittämättömästi, että myöhemmin mobilisoidut sotilaat eivät enää voineet saada varusteita, vaan palasivat tyhjin toimin takaisin koteihinsa. ^U

Nykytärkeämpi on toki kysymys Puolan hallituksen asemasta. Sen asemaa mutkistuttaa se seikka, että muutamat sen jäsenistä ovat aktiivilupseereita, jotka vallitsevien kansainvälisökeudellisten säännösten mukaisesti olisi puolueettomaan maahan saapuessaan pidätettävä kuten muutkin sotilaat aina sodan loppuun asti. Mutta presidentillä ja siviililuontoisilla hallituksen jäsenillä pitäisi olla oikeus siirtyä täältä minne haluavat. Saksa tuntuu kuitenkin pitävän Puolan hallituksen toiminnan estämistä perin tärkeänä - puolueettomassa maassa ollen ei se nimittäin saa toimia - koskapa Saksan taholta on ministeri Ekisiltä saamieni tietojen mukaan nimenomaisesti ilmoitettu Romanian hallitukselle, että Puolan hallituksen päästäminen pois maasta katsotaan epäystävälliseksi teoksi, joka voi aiheuttaa Romanian mitä vakavimpia seurauksia. Hra Ekisiltä ja muillakin saamieni tietojen mukaan suunnittelisi Puolan hallitus tämän johdosta nykyisin valtuuksiensa siirtämistä suurlähettiläälleen Pari-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

sisä tai Lontoossa, minkä jälkeen täällä oleva hallitus eroaisi, jotta voitaisiin muodostaa uusi toimintakelpoinen sellainen Ranskassa tai Englannissa.

Vielä enemmän kuin Puolasta keskustellaan kuitenkin Neuvostoliitosta, jonka suhteen kellään ei k tunnu olevan varmoja tietoja, vaan ainoastaan indisioihin perustuvia otaksunia. Useimmat virkaveljistäni arvelevat edelleenkin Neuvostoliiton astuneen sotapolulle vain saadakseen yhteistyön varjolla tilaisuuden sulkea Saksalta tien kaakkoon, kuten nykyisen miehityksen muodossa onkin tapahtunut. Silti arvioidaan Saksan ainakin sikäli pelanneen taitavasti, että sen on jälleen onnistunut erään slaavilaisen valtion avulla kukistaa toinen slaavilainen valtio. Tsekkoslovakiahan kukistettiin myös ensin puolalaisten ja sitten slovaakien avulla. Näin Saksa alueellisten saavutustensa kaupantekijäisiksi saa myös estetyksi slaavilaisen solidaarisuuden lujittumisen, mikä varmaankin olisi lähinnä kohdistunut juuri Saksan ajamaa pangermanismia vastaan. Ellei liittolaisvalloista olisi haittaa Saksan suunnitelmille, olisi muuten Neuvostoliitto nyt kai joutunut uudistamaan Puolan ajattelemattoman politiikan. Myötävaikuttamalla Tsekko-Slovakian jakoon Puola paljasti oman kylkensä Saksalle, joka joidenkin kuukausien valmistusajan jälkeen käytti hyväkseen tätä Puolan strateegista heikentumistä. Saman on itse asiassa nyt tehnyt Neuvostoliittokin.

Mitä Romanian ja Neuvostoliiton suhteisiin tulee, niin useimmat virkaveljeni tuntuvat tässäkin arvelevan, ettei Neuvostoliitto ottaisi aloitetta mihinkään sotatoimiin, mutta kiirehtisi kyllä turvaamaan itselleen "käteispannit" siinä tapauksessa, että muut maat uhkaisivat Romanian alueellista koskemattomuutta tai poliittista riippumattomuutta. Maan hallituskin tuntuu olevan suhteellisen rauhallinen ainakin siitä päättäen, että se on nyttemmin omaksunut aika tiukan asenteen Unkariin ja Bulgariaan nähden. Eri tahoilta, viimeksi meksikolaiselta virkaveljeltäni, olen kuullut, että Romania

- 1/ Jo Prahasta tiedoitin tsekkien tietojen perusteella, ettei Puolan armeijalla tiettävästi ollut riittävästi varusteita.

olisi keväällä ja kesällä alustuvasti neuvotellut ~~kahden~~ mainitun kahden naapurimaansa kanssa siinä mielessä, että se ehkä määrätyin ehdoin olisi valmis luovuttamaan näille osan niiden vaatimista alueista. Nämä kylläkin aika haparoivat maaperän tunnustelut on kuitenkin keskeytetty sodan alettua ja ainakaan tällä haavaa ei Romania enää liene halukas edes harkitsemaan alueluovutuksia ko. maille.

Käikestä huolimatta on täällä jatkuvasti paljon levottomuuksia mutta tulevaisuuden suhteen yksinpä diplomaattikunnassakin. Tiedän useampienkin virkaveljieni jo pakanneen arvokkaimman omaisuutensa nopean poislähdön varalta, joskin vain harva odottanee mitään äkkikäännettä tapahtumissa lähimpinä kuukausina. Tosiasia lieneekin, kuten jo aikaisemmin olen ilmoittanut, että etenkin Puolan tapahtumien valossa ei voida odottaa Romanian puolustuslaitoksen pystyvän mihinkään vakavaan vastarintaan ainakaan Saksan taⁿlänsivaⁿitojen sota-voimia vastaan. Varusteiden puute, sotilaiden usein alkukⁿertainen tase, mutta ennenkaikkea puuttuva järjestelykyky aiheuttaa tämän alemmuuden.

Asiainhoitaja:

E. Hiltunen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA:

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 15.

Asiainhoitaja Huittonen

20/9 1939.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA:

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 15.

Asiainhoitaja Huittonen

29/9 1939.

Min. Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 128/37.

Bukarestissa, 30 p:nä syyskuuta 1939

76 274 Pal ... 39
9/10:39
5 C/14

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-
lähetystön raportin n:o 15

Romania ristiaallokossa, II.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kun-
nioitukseni vakuutus.

E. Stenroos
Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri
Eljas Erkkö,
Helsinki.

B u k a r e s t i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 15.

Bukaresti:ssä 30 p:nä syys kuuta 1939. ^{9/10-39}

Asia: Romania ristiaallokossa.II.

Se suhteellinen rauhoittuminen, jonka Puolan kukistumisesta johtunut länsivaltojen interventiomahdollisuuden pienentyminen aluksi aiheutti, on jälleen vaihtunut kasvavaan levottomuuteen, jonka aiheena lähinnä on Neuvostoliiton lisääntynyt aktiviteetti. Nimenomaan suurta yleisöä on hermostuttanut se, että jokin tuntematon radioasema on jo useammasti kuuluttanut Romanian kielellä, että "me venäläiset tulemme parinkymmenen päivän kuluttua vapauttamaan bessarabialaiset ja bukovinalaiset veljemme". Asiantuntijat ovat kylläkin ~~koost~~ erimielisiä tämän aseman laadusta ja tarkoituksesta. Eräiden mielestä se todellakin on venäläinen, mutta pyrkii vain levottomuuden ylläpitämiseen Romaniassa. Toiset taas luulevat sitä saksalaiseksi asemaksi, joka peloittelemalla venäläisellä vaaralla koettaa tehdä romanialaiset kuuliaisemmiksi Saksalle. Eräät vihdoin luulevat, että kyseessä on jällelle jääneiden rautakaartilaisten yritys ylläpitää kuohuntatilaa maassa.

Miten tahansa, niin nykyisin romanialaiset ovat alkaneet pitää Neuvostoliittoa vaarallisempana kuin Saksaa. Ensiksikään he eivät juuri usko Saksalla olevan valtaushalua niin kauan kuin se kaupallista tietä voi saada haluamansa tuotteet

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Romaniasta. Ja vaikkapa Saksa tunkeutuisi maahan, niin romanialaiset arvelevat, että se jälleen kerran voitaisiin saada liittolaisten avulla pois täältä. Neuvostoliittoon nähden pelkäävät romanialaiset sitävastoin, että jos se kerran tunkeutuisi tänne, niin eivät liittolaiset voittaessaankaan voisi enää tunkea sitä pois sen saavuttamista asemista. Tämän mukaisesti onkin Romania saamieni tietojen mukaan nyt viimeksi ruvennut keskittämään pääosan joukoistaan Neuvostoliiton rajalle sijoitettuaan ne aikaisemmin pääasiallisesti Unkarin ja Bulgarian rajoille. Entinen vastenmielisyys Saksaa kohtaan on myös ainakin sikäli vähenemässä, että pahimmassa tapauksessa ollaan valmiit turvautumaan sen apuun Neuvostoliittoa vastaan -- liittoutuneet ovat nim. yhä enemmän ruvenneet jäämään pois laskuista.

Edellisestä jo ilmenee, että täällä vieläkin yleisesti epäillään Saksan ja Neuvostoliiton yhteistoiminnan vilpittömyyttä ja kestävyyttä -- näin sekä romanialaisten että myös diplomaattien enemmistön keskuudessa. Lyhyesti sanoen on yleisin käsitys se, että Saksa Moskovon ensimmäisellä paktilla tavoitteli sodan välttämistä luullen sen riittävän pelottamaan Puolan ja länsivallat kaikkiin Saksan haluamiin myönnytyksiin. Neuvostoliitto puolestaan olisi silloin laskelmoinut, että Puola pystyisi useampikuukautiseen vastarintaan siten huomattavasti heikentäen Saksaa. Kun kävikin toisin, niin Neuvostoliitto riensi miehittämään itselleen tärkeät osat Puolaa, jotteivät ne joutuisi Saksan käsiin. Ja Saksa, joka edelleenkin kiihkeästi haluaisi rauhaa länsivaltojen kanssa, teki tällöin kaikki tarpeelliset myönnytykset Neuvostoliitolle, jotta länsivallat uskoisi-

vat Neuvostoliiton tukevan Saksan politiikkaa ja olisivat siksi taipuisampia pikaiseen sovintorauhaan.

Itsekin olisin lähinnä taipuvainen kallistumaan tähän käsitykseen, joskin Neuvostoliitto lienee edelleenkin pysyteltävissä Saksan linjalla siinä tapauksessa, että Saksa joko kaisesta uudesta avunannosta tarjoaa uuden korkean hinnan -- ensi sijassa tietysti sivullisten pienempien maiden kustannuksella -- etenkin koska sodan pitkittyminen Saksan lisäksi heikontaisi myös Englantia, mistä kaikesta Neuvostoliitolla olisi vain etua. Kaikissa tapauksissa olen jo Prahas- ta käsin johdonmukaisesti tehostanut Saksan mannermaisen hegemonian merkeissä ilmenevää jatkuvaa laajentumishalua, joka asteittain laajentaa tavoitteitaan ja joka toisaalta on valmis kaikkiin suhdanne-poliittisiin manöövereihin kulloisenkin päämääränsä saavuttamiseksi. Ja jo silloin tehostin Saksan ja Neuvostoliiton ideologisen pohjan läheisyyttä. Tärkeimmäksi eroittavaksi tekijäksi jääkin näin ollen -- jo kauan edustamani kannan mukaisesti -- se, että Neuvostoliitto on yhä enemmän siirtymässä kosmopoliittisesta kommunismista suurvenäläiseen patriotismiin tai suorastaan panslavistiseen imperialismiin, jonka päämäärät helposti voivat joutua ristiriitaan pangermanististen hegemoniapyrkimysten kanssa -- ellei nim. väliaikaista kompromissia synny sivullisten kustannuksella.

Niistä monista yksityiskohdista, joilla Neuvostoliiton ja Saksan ystävyysden epäilijät täällä tukevat kantaansa, mainittakoon tässä vain seuraavat, tiettävästi vähemmän tunnetut seikat.

nykyisin varsin etevästi toimitettu Bukarester Tageblatt, joka aikaisemmin oli kovasti mustannut Rydz-Smygliä, julkaisi heti seuraavina päivinä kaksikin suopeata lausuntoa marsalkasta ja hänen järkevistä rauhanhalustaan. Lopuksi väitti hra Markus Saksan antaneen Unkarille tiukan kehoituksen pikimmiten linnoittaa Neuvostoliiton vastaisen rajansa. Samansuuntaisesti kertoi muuten Unkariinkin akreditoitu ministeri Ekis jo elokuussa kuulleensa, että Saksa olisi luvanut tarvittaessa antaa Unkarille sotilaallista apua Neuvostoliittoa vastaan.

Calinescun murhan yhteydessä jo mainitsemieni seikkojen lisäksi kertoivat puolestaan lehtimies-ystäväni, joiden tietoja hra Ekis täydensi, että Cernautissa olevassa Deutsche Hausissa olisi löydetty asiapapereita, joista olisi ilmenyt, että sikäläiset saksalaiset suunnittelivat jonkinlaista kansannousua niihin aikoihin, jolloin saksalainen sotaväki ilmestyisi Romanian rajalle, jotta tämä saisi tällä tavoin sopivan tekosyn tunkeutua maahan "järjestystä palauttamaan". Saksalaisten sijaan saapuivat kuitenkin neuvostovenäläiset joukot Romanian rajalle ja niin raukeni koko aie.

Saksan taholla on kaikki tämä tietysti koetettu ainakin julkisuudessa kieltää ja erikoisesti Bukarester Tageblatt on tarmokkaasti yrittänyt tehostaa saksalais-venäläisen ystävyyden lujuttua päätyen jopa kerran oireelliseen uhkaukseen, että kyseisten maiden sotajoukot tulevat edelleenkin yhdessä marssimaan sinne, minne ne seuraavalla kerralla käsketään. Toisaalta on koetettu peruuttaa kaikki Saksalle epäedulliset tiedot tai huhut. Onpa Romanianakin viiranomaisia painostettu olemaan avullisina tässä. Niinpä oli

esim. propagandaministeriöön kutsuttu kaikki ulkomaiset lehtimiehet, jotta vielä kerran olisi dementoitu ulkomaiden osuus Calinescun murhaan, mutta oli tämä tehty niin tökerösti, että lehtimiehet nyttemmin ovat entistä enemmän vakuutettuja siitä huomauttaen m.m., että rautakaartin hajoittamisen jälkeen pakeni useita tuhansia sen jäseniä~~ksi~~ Karpaatti-Ukrainaan ja Slovakiaan, jossa he saivat saksalaisten viranomaisten tai asiamiesten myötävaikutuksella vapaasti toimia.^{1/}

Myöskin taloudellisessa suhteessa on Saksa painostanut Romaniaa. Niinpä kertoi täällä vuosikausia ollut ja aina hyvin informoitu Tanskan lähettiläs, että Saksan taloudellinen valtuuskunta oli koettanut selittää, ettei se enää tarvitsekaan Romanian viljaa — jota Romania tuskin voisi saada muualle kaupaksi — koska se nyttemmin voi saada viljaa Neuvostoliitostakin, mutta että se silti olisi valmis ostamaan viljaakin sillä ehdolla, että sille annettavia petroolikiintiöitä huomattavasti suurennettaisiin. Tänään kuitenkin näkyi Bukarestin Taseblattissa uutinen, että Saksan kauppavaltuuskunta on juuri lähtenyt saatuaan vuosikiintiöt uudistetuiksi entisellä pohjalla, mutta ottaen huomioon Böömi-Määrinkin ennen ostamat määrät. Viimemainitun lisämääräyksen todellista sisältöä en vielä ole saanut selvitettyksi, mutta tiedän, että

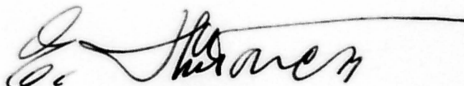
1/Vain jo ennen mainitsemani Espanjan tšekäläisen ministerin osuus Calinescun murhaan myönnettiin kyseisessä tilaisuudessa joskin asiaa lievennellen. Hänen autonkuljettajansakin on kuulemma vangittu asian yhteydessä.

Tsekkoslovakia aikoinaan tuotti runsaasti vuoriöljyä täältä. Jos romanialaisten on onnistunut pitää puoliaan näissä kauppaneuvotteluissa, johtunee se täällä vallitsevasta käsityksestä, että uusi saksalais-venäläinen kauppasopimus jää toistaiseksi vain kauniiksi eleeksi. Väitetään nim., että monia Saksan tarvitsemia tuotteita ei Neuvostoliitolla ollenkaan ole myytäväksi ja että liikeneviäkin tuotteita voidaan kuljetusvaikeuksien tähden vain vähäisessä määrässä toimittaa Saksaan. Saksan tarvitsemat tuotteet ovat yleensä saatavissa Etelä-Venäjällä ja sieltä ovat kulkuyhteydet liian pitkät ja yleensä myös huonot Saksaan asti etenkin, kun Puolan rautatieverkosto nyt on niin turmeltunut, että se voidaan saada käyttökuntoiseksi vasta kuukausien jälkeen ja silloinkin vain suurilla kustannuksilla.

Miten tahansa, niin täällä vilisee nykyisin kaikenlaisia Saksan asiamiehiä milloin liikemiehinä, milloin lehtimiehinä / tai - naisina/. Yhteistä näille kaikille on vain se, että heillä tuntuu olevan rajattomasti rahaa käytettävissään. Liitolaisten toiminta sitä vastoin tuntuu huomattavasti hiljentyneen täällä.

Mitä vihdoinkin tulee täällä olevaan Puolan hallitukseen, niin lienevät romanialaiset heti vaatineet sen jäseniltä kirjallista sitoumusta siitä, että nämä maasta poistuessaan lähtevät johonkin toiseen puolueettomaan maahan. Tästä puolalaiset kuitenkin kieltäytyvät. Puolan presidentillä on kuitenkin nimenomainen oikeus sodan aikana nimittää sijaansa valtion päämieheksi joku itse valitsemansa henkilö. Hallituksen toimintavaltuudet voitaneen siis laillisesti siirtää jollekin ulkomaille jo olevalle henkilölle. Ehdokkaina mainitaan Padarevski ja Zaleski, joka äskettäin matkusti Romanian kautta muualle.

Mitä lopuksi tulee liittolaisten asenteeseen ja lähinnä niiden rauhanvalmiuteen nykytilanteessa, ovat mielipiteet vaikiutumattomia. Useimmat tuntuvat uskovan sodan jatkumiseen. Itse puolestani arvelisin eräiden englantilaisten ja ranskalaisten lehtimiestuttujeni osuneen oikeaan, kun he eilen selittivät minulle, että heidän maidensa nykyiset hallitukset eivät voi ajatella rauhaa siitä yksinkertaisesta syystä, että kyseisten hallitusten ulkopuolella olevat vasemmistoainekset saisivat silloin liian tehoisia aseita seuraavia vaalitaisteluja varten ja voisivat siten aivan musertavasti lyöä nykyiset hallituspuolueet, joiden kaikki johtajat tällöin joutuisivat poliittisiksi vainajiksi. Keskustelutoverini pelkäsivät myönnetyss rauhan voivan ehkä johtaa jopa yhteiskunnallisiin häiriöihin Englannissa ja Ranskassa.

asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C14

ASIA:

Bukarestissä olevan lähetystön raportti n:o 16.

Asiainhoitaja Huittonen

9/10 1939

Min/Pot.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 140/41.

Bukarestissa, 9 p:nä lokakuuta

ULKOASIAINMINISTERIÖ 1952.

38/324 Cal. b 37.

20/10-37

RYHMÄ	OSASTO	AB
	5 C14	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-
lähetyksen raportin n:o 16

Tasapainon tavoittelua Kaakkois-Euroopassa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

E. Huhtonen

asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri
Eljas Erkkö,
Helsinki.

B u k a r e s t i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 16.

Bukaresti:ssä 9 p:nä loka Kuuta 19 39

Asia: Tasapainon tavoittelua

Kaakkois-Euroopassa.

Ennen maailmansotaa kilpailivat Turkki, Itävalta-Unkari ja Venäjä vaikutusvallasta Balkanilla ja pitivät etenkin kaksi viimeainittua siellä toisensa tasapainossa. Kaikki kolme jou-
tuivat kuitenkin mahtitekijöinä pois pelistä sodan päätyttyä. Vaikutusvaltaa tavoittelivat sen sijaan Italia, Englanti, mutta etenkin Ranska, joka saattoi nojautua pikku-ententeen. Balkanin liiton sittemmin muodostuttua pääsi Turkkikin jälleen vaikutta-
maan. Tasapainoa häiritsevinä tekijöinä olivat taas tällöin alunperin Unkari ja Bulgaria sikäli, että molemmilla oli re-
visiopyrkimyksensä.

Jo näihin aikoihin pyrki Benesh, kuten hän itsekin on ilmoittanut eräässä puolitoista vuotta sitten anonyymisesti kirjoittamassaan kirjassa, siihen, että kaikki Kaakkois-Euroop-
paan kiinnostuneet suurvallat, hänen mukaansa Italia, Saksa ja Neuvostoliitto, saataisiin mukaan tämän kulmakunnan politiik-
kaan, jotta yksikään niistä ei tuntisi olevansa syrjäytetty ja jotta ne samalla pitäisivät toisensa tasapainossa. Saksa
rupesikin vähitellen itse etsiytymään sinne, mutta jo sitä
ennen halusi Benesh saada Neuvostoliiton mukaan ja tätä var-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

ten aluksi Kansainliiton jäseneksi. Kansallissosialistiseksi tultuaan Saksa kuitenkin kovasti vastusti Neuvostoliiton päästämistä Euroopan ja etenkin tämän kulmakunnan politiikkaan.

Tilanne on sittemmin suuresti muuttunut. Tšekko-Slovakian kukistuminen vei pohjan pikku-ententeltä ja nyt viimeksi on Puolakin menettänyt sen vaikutusvaltansa, joka sillä oli Romanian välityksellä. Toisaalta on Unkarin asema vahvistunut sikäli, että se sai oleellisen osan alueellisista vaatimuksistaan täytetyksi Tšekko-Slovakian kustannuksella. Merkittävin ilmiö oli kuitenkin Saksan vaikutusvallan suuri vahvistuminen. Saksa käytti tällöin osin ulkopoliittista painostusta, osin sisäpoliittista myyräntöytä. Ennen kaikkea se kuitenkin turvautui taloudellisiin tekijöihin sitoen tämän kulmakunnan maat itseensä taidokkailla clearingsopimuksilla. Englanti ja Ranska pysyivät aluksi aika passiivina. Italiaa tämä kehitys kyllä huolestutti, mutta akselipolitiikan sitomana ja lisäksi heikompana sopimuskumppanina se ei uskaltanut muuhun kuin perin varovaiseen kulissijuonitteluun, joka useimmiten tavoitteli Kaakkois-Euroopan valtioiden oman vastustusvoiman lisäämistä niiden keskinäisiä suhteita parantamalla.

x x
x

Nyt on tilanne taas oleellisesti muuttunut sikäli, että Neuvostoliitto on äskeisten miehitysten perusteella joutunut paljon lähemmäksi tätä kulmakuntaa. Ja ainakin näennäisesti Saksa on tästä hyvillään. Niinpä kirjoitti Saksasta käsin toimitettu Bukarester Tageblatt äskettäin, että vasta

nyt ovat olosuhteet tällä kulmakunnalla saatettu luonnolliselle pohjalle, kun Saksa, Italia ja Neuvostoliitto ovat päässeet huolehtimaan kehityksestä siellä. Näin on siis Saksa näköjään omaksunut aikaisemmin vastustamansa Beneshin opin.

Romanian viralliset piirit koettavat suhtautua rauhallisesti uuteen tilanteeseen. Niinpä lausui uusi pääministeri Argetoianu hiljattain egyptiläiselle virkaveljelleni, joka on hänen personaallinen ystävänsä ja jonka kutsuvieraana hän on ollut Egyptissä asti, että itse asiassa Neuvostoliiton lisääntynyt tunkentuminen Balkanille parantaa siellä tasapainoa, koska Saksa muuten olisi liian yksinvalttias. Etenkin taloudellisesti Saksa helposti päässeekin entisestäänkin lisäämään vaikutusvaltaansa, sillä muiden kulkuteiden yhä enemmän tukkeutuessa koettaa Saksa nyttemmin yhä johdonmukaisemmin keskittää ulkomaisen tavaratuontinsa Tonavaa pitkin tapahtuvaksi. Vain neljäsosa Balkanin maidenkin vienneistä Saksaan kuljetettiin ennen Tonavaa pitkin, mutta nyt koettaa Saksa Välimeren ja Dardanellien kautta saada muualtakin käsin tavaroita tätä vesitietä käyttäen. Sitä varten on jo suurella vaivalla siirretty osa Reinin työttömiksi joutuneista kuljetusaluksista Tonavalle ja uusia jokialuksia rakennetaan kuumeisesti.

Mutta sikäli kuin Saksan johtoasema Tonavan liikenteessä kasvaa, lisääntyy varmasti myös sen yleinenkin vaikutusvalta kaikissa rantavaltioissa.

Jos toisaalta Neuvostoliitto on kiinnostunut tähän kulmakuntaan ja jos sen ja Saksan nykyinen ystävyys on, kuten ainakin minä otaksun, aivan näennäinen, niin on tämä Saksan vaikutusvallan kasvu näillä kulmakunnilla epäilemättä epämieluisia Neuvostoliitolle. Tämä tietysti lisää Neuvostoliiton houkutusta tunkeutua Bessarabiaan ja saman tien kai Bukovinaankin. Bessarabiasta käsin Neuvostoliitto voisi nim. valvoa Tonavan suistoa ja siis määrätä liikenteestä siellä.

Voidaan todeta, että suuri yleisö ja monet diplomaateistakin odottavat Neuvostoliiton tunkeutuvan lähiaikoina Rumaniaan. Hallitus koettaa silti, ehkäpä taktillisista syistä, olla optimisti, ja vakuuttaa tarvittaessa ryhtyvänsä vastarintaan. Jo kymmenkunta päivää sitten monet hallituksen jäsenet lisäksi vakuuttivat maassa vuosia olleelle Tanskan ministerille, että he Neuvostoliiton hyökätessä odottavat Saksalta apua ainakin siinä muodossa, että se pakottaa Unkarin ja Bulgarian pidättäytymään kaikista toimenpiteistä Romaniaa vastaan. Tämän jälkeen onkin jo Unkarin kanssa sovittu rajalla olevien sotavoimien molemminpuolisesti pienentämisestä, mikä sallii Romanian edelleenkin lisätä joukkokeskityksiään Neuvostoliiton rajalle. Mikäli muuten pelko Neuvostoliiton hyökkäyksestä on lisääntynyt suuren yleisön keskuudessa, sikäli on sen entinen antipatia Saksaa kohtaan vähenemässä. Monet arvioivat nim. Saksan olevan ainoan valtion, jolta nykyoloissa ehkä on ^asaavissa suoranaistakin apua Neuvostoliittoa vastaan.

Muutammat kolleeegoistani eivät kuitenkaan ole näin pessimistisiä. He vetoavat silloin Neuvostoliiton aikaisempaan johdonmukaiseen rauhanpolitiikkaan ja ovat yhä sitä mieltä, että se tunkeutui Puolaankin vain omia etuja varjellakseen Saksan siellä saavuttaman menestyksen ylittäessä sen /URUSin/ laskelmat. Tästä kyseiset optimistit tekevät sen johtopäätöksen, ettei Neuvostoliitto oma-alotteisesti hyökkää tännekään, mutta rientää kyllä turvaamaan itselleen hyvät käteispannit, jos jokin muu maa ensin yrittää tunkeutua tänne. Liittolaisten sotilasretkikunnan ei kuitenkaan uskota enää olevan aktuaalisen ja toisaalta arvellaan, ettei Saksa ryhdy mihinkään kalliiseen ja vaaralliseen miehitykseen niin kauan, kuin se voi rauhallisesti ostaa Romanian tuotteita ja käyttää sen kulkuteitä.

Itse olisin lähinnä taipuvainen kallistumaan tähän jälkimmäiseen käsitykseen, tehden silti kaikki venäläisten monesti laskemattoman mentaliteetin vaatimat varaukset. Jos taas venäläiset todella hyökkäävät maahan, en ole varma siitä, että romanialaiset kaikista vakuutteluistaan huolimatta ryhtyisivät vastarintaan. Jos he kuitenkin yrittäisivät vastarintaa, arvelisin, että se piankin murtuisi. Tšekkiläisten sotavoimien tasosta olen jo ennenkin kirjoittanut. Neuvostoliitto puolestaan on m.m. Puolan vaikeimmin kulettavilla seuduilla äskettäin suorittamallaan nopealla ja täsmällisellä etenemisellä osoittanut tšekkiläistenkin asiantuntijoiden mielestä, että sen sotalaitos on verrattain korkealla tasolla.

Omalta osaltaan Romania tekee parhaansa välttääkseen ristiriitoja. Ennen kertomieni seikkojen lisäksi mainittakoon, että Romania jo elokuun lopulla teki eräitä myönnytyksiä maan saksalaiselle vähemmistölle ja nyt se on kiirehtinyt tekemään vastaavat myönnytykset myös ukrainalaiselle vähemmistölle.

Viime kädessä Neuvostoliiton asenne Romaniaa kohtaan riippunee kuitenkin kaikkien tästä kulmakunnasta kiinnostuneiden suurvaltojen keskinäisistä suhteista. Tämäkin vaatii siis selvityksensä, mikä paraiten tapahtunee erillisessä raportissa.

asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan tahetyksen raportti n:o 17.

Asiainhoitaja Huittonen

9/16 1939

Min./Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 141/42.

Bukarestissa, 9 p:nä lokakuuta

ASIA		
39/324 Pol. 1939.		
20/10-39		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C14	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-
lähetyksen raportin n:o 17

Kaakkois-Eurooppaan kiinnostuneiden suurvalto-
jen keskinäisistä suhteista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

E. Erkko
Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas E r k k o,

H e l s i n k i .

B u k a r e s t i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö . Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Bukaresti ssa 9 p:nä loka kuuta 19 39.

39/324 Pal. 29.

Asia: Kaakkois-Eurooppaan kiin-
nostuneiden suurvaltojen keski-
näisistä suhteista.

20/10-39		
5	OSASTO	ASIA
	C14	

Sekä geopolittisesti että taloudellisesti lienevät Saksa ja Neuvostoliitto nykyisin eniten Kaakkois-Eurooppaan kiinnostuneet suurvallat Italian seuratessa lähellä niiden kintereillä. Ranskalla ja Englannilla sitävästoin on tähän kulmakun-^{yleisestä} taan lähinnä vain välillistä intressiä, joka johtuu niiden poliittisesta pelistä.

Saksan ja Neuvostoliiton suhteet on äskettäin saatettu uudelle kannalle. Useimmat tšekäläiset asiantuntijat epäilevät kuitenkin tämän uuden ystävyuden vilpittömyyttä, joskin etenkin Saksa koettaa tehostaa sen kiinteyttä.^{1/} Epäilijöinä eivät muuten ole vain liittolaisvaltojen tai puolueettomien maiden edustajat, vaan myöskin Saksaa lähellä olevien -- tai olleiden -- valtioiden lähettiläät, kuten esim. Espanjan ja Unkarin ministrit. Tekipä muuten Saksan lähettiläs Fabritius eräässä äskettäin

1/Kuvaavana episodina mainittakoon, että Viron ja Neuvostoliiton sopimusta selostava ensimmäinen saksalainen radiolähetys väitti, että siihen m.m. sisältyi velvoitus auttaa Neuvostoliittoa ja Saksaa läntisiä demokratioita vastaan. Tämä vääristelty tieto jätettiin kylä sitten pois seuraavista saksalaisista radio- y.m. tiedoituksista.

JAKELUOHJE:

.....
.....
.....
.....

UE 2: A 4.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

B u k a r e s t i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö . Salainen.

RAPORTTI n:o 17.

Bukaresti ssa 9 p:nä loka kuuta 19 39.

39/324 Pal. 29.

Asia: Kaakkois-Eurooppaan kiin-
nostuneiden suurvaltojen keski-
näisistä suhteista.

20/10-39	OSASTO	ASIA
5	C14	

Sekä geopolittisesti että taloudellisesti lienevät Saksa ja Neuvostoliitto nykyisin eniten Kaakkois-Eurooppaan kiinnostuneet suurvallat Italian seuratessa lähellä niiden kintereillä. Ranskalla ja Englannilla sitävastoin on tähän kulmakun-
yleisestä taan lähinnä vain välillistä intressiä, joka johtuu niiden / poliittisesta pelistä.

Saksan ja Neuvostoliiton suhteet on äskettäin saatettu uudelle kannalle. Useimmat tšekäläiset asiantuntijat epäilevät kuitenkin tämän uuden ystävyuden vilpittömyyttä, joskin etenkin Saksa koettaa tehostaa sen kiinteyttä. ^{1/}Epäilijöinä eivät muuten ole vain liittolaisvaltojen tai puolueettomien maiden edustajat, vaan myöskin Saksaa lähellä olevien -- tai olleiden -- valtioiden lähettiläät, kuten esim. Espanjan ja Unkarin ministrit. Tekipä muuten Saksan lähettiläs Fabritius eräässä äskettäin

1/Kuvaavana episodina mainittakoon, että Viron ja Neuvostoliiton sopimusta selostava ensimmäinen saksalainen radiolähetys väitti, että siihen m.m. sisältyi velvoitus auttaa Neuvostoliittoa ja Saksaa läntisiä demokratioita vastaan. Tämä vääristelty tieto jätettiin kylä sitten pois seuraavista saksalaisista radio- y.m. tiedoituksista.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

tapahtuneessa kolminkeskeisessä keskustelussa minulle tässä suhteessa merkittäviä myönnytyksiä. Sopivasti provosoituna hän sanoi, että Saksa vain olosuhteiden pakosta ja välttääkseen saartovaaran /Einkreisung/ oli ryhtynyt hieromaan sopimusta Neuvostoliiton kanssa. Hänen mukaansa olivat kyseiset maat edelleenkin ideologisesti varsin etäällä toisistaan. Myönsipä hän, ettei Ribbentropin ensimmäisen Moskovan käynnin yhteydessä vielä oltu kosketeltu ainakaan Puolan jaon yksityiskohtia, joten koko demarkatiolinja oli määrätty vasta myöhemmin. Edelleen tunnusti hän itse neuvotelleensa^{1/} erään "varsin korkean" puolalaisen sotilashenkilön kanssa.

Venäläis-saksalaisen ystävyyden epäilijät puolestaan vetoavat jo ennen mainitsemieni seikkojen lisäksi etenkin seuraaviin tuoreisiin tapahtumiin. Neuvostoliitto alkoi mobilisoida vasta, kun Saksan nopea menestys Puolassa alkoi ilmetä. Se asetti silloin liikekannalle 3-4 miljoonaa miestä, mikä oli tarpeetonta tuolloin jo helpoksi ymmärrettyä Puolan itä-osan miehitystä varten. Vastoin aikaisempaa tar-
mokasta Itä-Aasian politiikkaansa kiirehti Neuvostoliitto myös vasta silloin tekemään aselevon Japanin kanssa, mikä osoitti sen haluavan saada enemmän toimintavapautta Euroopassa kuin pelkkä Puolan miehitys edellytti. Edelleen ovat aluksi saavutetut etnografiset miehityslinjat lopuksi vaihdettu helpommin puolustettaviin luonnollisiin rajoihin, mikä viittaa ystäväysten kesken outoon varovaisuuteen.^{2/}

1/ Vrt. raporttiani n:o 15.

2/ Huomautettakoon tässä ohimennen, että Neuvostoliiton haltuun joutuneiden Galitzian öljylähteiden merkitystä on usein liioiteltu. Niiden vuosituotanto ei liene ylittänyt 400000 tonnia ja tämäkin määrä pienentynee nyt, koska monet lähetistä on turmeltu.

miljaardi ja silloin oli Saksalla vain puolet nykyisestä väestöstään huolehdittavanaan puhumattakaan siitä, ettei se silloin ollut sodassa.

Siirtyäkseni sitten Italiaan, niin sen aikaisempi peitetty Saksan vaikutusvallan kasvun estäminen m.m. tällä kulmakunnalla näyttää muodostuvan yhä avoimemmaksi. Monet sanovatkin suoraan, että Italian politiikka on muuttunut ja toivoo se nyttemmin lähinnä Saksan heikontuvan käytävässä sodassa. Niinpä kertoivat ranskalaiset lehtimiehet, että äskettäin oli heidät kolleegoineen otettu erittäin ystävällisesti vastaan Italiassa ja että kaikki siellä nykyisin käyvät ranskalaiset kertovat samaa. Espanjan täkäläinen ministeri tehosti myös italialaisen saksalaisia kohtaan tuntemaa antipatiaa. Aikaisemmin Italiassa ollut ja siellä edelleenkin paljon suhteita omaava egyptiläinen kolleegani kiinnitti puolestaan suurta huomiota siihen, että Piemontin prinssi ja marsalkka Graziani oli nyttemmin kumpikin nimitetty armeijakunnan komentajaksi. Prinssin vihamielisyys Mussolinia kohtaan on nim. tunnettu ja samoin hänen englantilaisystävällisyytensä. Ja kertojani mukaan oli taas Graziani aikoinaan joutunut syrjäytyksi siksi, että hän vastusti liian läheistä yhteistyötä Saksan kanssa. Egyptiläinen kolleegani väitti lisäksi arvovaltaisilta fascisteiltakin kuulleen, että Mussolinin asema oli suuresti heikontunut ja että laajat fascistipiirit olivat viime aikoina tulleet yhä kuningasmielisemmiksi.^{1/} Romanian nykyinen hallitus puolestaan oli, kuten

1/Vrt. muuten raporttiani n:o 6.

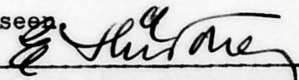
monet muutkin ovat tehostaneet, edeltäjänsä paljon italialaisystävällisempi, sillä itse pääministeri oli tunnettu italialaissympatioistaan ja samoin uusi propagandaministeri.

Edellä kosketeltujen suurvaltojen rinnalla Ranska ja Englanti näyttävät viime aikoina olleen täällä aika passiivisia. Ensimmäisijaisesti ne ovat tyytyneet koettamaan asettaa Saksalle taloudellisia rajoituksia siten, että ovat tarjoutuneet ostamaan täältä kaiken Saksaa kiinnostavan, erityisen viljan ja öljyn, siinä silti sanottavasti onnistumatta.^{1/} Toimeliaimpia lienevät molemmat liittolaisvallat olleet läheisessä idässä. Niinpä on englantilaisten onnistunut egyptiläisen virkaveljeni kertoman mukaan saada kaikkien arabialaispiirien kannatus. Myöskin Turkissa lienevät liittoutuneet edelleenkin vaikutusvaltaisia. Egyptiläinen kertojani arveli, että niillä sitä tietä olisi vaikutusta Neuvostoliittoonkin, joka hänen arvelunsa mukaan pyrki siihen, että sivullisten valtojen, lähinnä Saksan ja Englannin, vaikutusmahdollisuudet Mustallamerellä estettäisiin. Tähän turkkilaiset lienevätkin halukkaita, mutta tietysti vain niin kauan, kuin he voivat välttää osallistumista sotaan, sillä silloin he epäilemättä ensi työkseen avaisivat Dardanellit englantilaisille sotalaivoille. Turkin puolueettomuushalu on kuitenkin nyttemmin lisääntynyt. Samaan suuntaan ovat muuten puhuneet Turkin tšekäläinen suurlähettiläs sekä hänen kolleegansa

1/ Tanskalainen virkaveljeni kylläkin otaksui, että Romania luovuttaisi Saksalle tavaroita jopa yli sovittujen kiintiömäärienkin, mutta omasta puolestani en pidä tätä todennäköisenä ainakaan vuoriöljyihin nähden, sillä sen alan yritykset ovat siinä määrin englantilaisten ja ranskalaisten käsissä, että nämä heti olisivat tietoisia kaikista Saksalle epävirallisesti myönnettyistä ylimääräisistä eduista.

Varsovasta. Viimemainittu tosin lausui eräälle yksityiselle tuttavalleni, että Turkki hyvinkin voi samanaikaisesti olla sekä Neuvostoliiton että liittoutuneiden ystävä, kun sitävastoin Saksan ystävyys ei tule kysymykseen. Edelleen hän kertoi siirtyvänsä Pariisiin jatkaakseen edustustehtäväänsä Puolan sikäläisen uuden hallituksen luona, mikä myöskin on oireellista Turkin yleiselle suuntautumiselle.

Lopuksi mainittakoon, että eräät virkaveljeni, eritoten Unkarin lähettiläs, ovat olleet hieman huolissaan Saksan otaksutusta tappiosta siksi, että luulevat sen silloin — ilman bolshevikien myötävaikutustakin — sortuvan kommunismiin, joka siinä tapauksessa helposti voisi levitä koko Euroop-^{1/}paan. Viimemainitun ja ministeri Ekisin kanssa asiasta käymäni keskustelu päättyi kuitenkin siihen yhteiseen toteamukseen, että Saksan nykyisen regimen kukistuessa saataisiin syrjäytetyksi juuri ne sikäläiset piirit, jotka sittenkin ovat lähinnä bolshevismia, kun taas kaikki sen ulkopuoliset ryhmät ovat joko vanhoillisia tai maltillisia kansanvallan kannattajia ja siis sitä etäämpänä bolshevismista. Ja juuri näiden piirien keskuudesta olisi nykyisen järjestelmän tuhoutuessa pakko etsiä Saksan tuleva hallitus. Saksan häviö ei siis sinään lisäisi bolshevisoitumisen vaaraa, vaan päinvastoin. Toiseksi muodostuisi tilanne vasta, jos sota pitkittyessään aiheuttaisi suuren kurjistumisen, joka veisi yleiseen tyytymättömyyteen ja radikalisoitumiseen.

Asiainhoitaja:

^{1/}Samantapaisia kieliiä on muuten soitellut itse Ribbentrop, joka on eräälle japanilaiselle lehdelle myöntämässään haastattelussa äskettäin lausunut, että vahvistuva Neuvostoliitto vaatii vastapainokseen voimakkaan Saksan. Sivumennen sanoen ei tämäkään lausunto juuri lisää uskoa Saksan ja Nliiton ystävyuden vilpittömyyteen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 18.

Neuvonharkitus Huhtanen

10/10 1939

Min./Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 142/43.

Bukarestissa, 10 p:nä lokakuuta

ULKOASIAINMINISTERIO		
1959.		
No 40/375 Sal D. 19 37.		
24/10 - 37	HE	LEH
EUROPA	OSASTO	ASIA
5 C94		

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-
lähetyksen raportin n:o 18

Puolan katastroofiin liittyviä jälkihuomautuksia.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

E. Erkko
Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas E r k k o,

H e l s i n k i .

B u k a r e s t i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 18.

Bukaresti ssa 10 p:nä loka kuuta 19 39.

Asia: Puolan katastroofiin liitty-
viä jälkihuomautuksia.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
40/375	Talo. 10 39.	
24/10-39	RE	LIKL
5	C14	ASIA

Joskin asialla enää on etupäässä vain historiallista merkitystä, lienee silti syytä todeta, että ennakkokäsitykset Puolan vastustuskyvystä suuresti vaihtelivat. Englanti ei ilmeisestikään sanottavasti luottanut siihen. Asiasta ovat yhtäpitävästi kertoneet m.m. Viron ja Latvian lähettiläät Varsovassa. Edelliselle oli Englannin suurlähettiläs Varsovassa asiasta puhuessaan myös sanonut, ettei hänen maansa edes olisi alkanut neuvotella sotilaallisesta yhteistoiminnasta Neuvostoliiton kanssa, jos sillä olisi ollut vähänkään luottamusta Puolan vastustuskykyyn. Toisaalta taas näyttävät Ranska ja Romania pitäneen Puolaa sotilaallisesti aika vahvana. Tällä perusteella oli esim. Romania vielä viime keväänä pyrkinyt lujittamaan liittoaan Puolan kanssa suunnitellen jopa taasen kerran jonkinlaista Itä- ja Kaakkois-Euroopan pienten tai keskisuurten valtioiden yhteistoimintaa. Myöskin Neuvostoliitto lienee jossain määrin luottanut Puolan vastuskykyyn.^{1/}

1/ Silti se ilmeisesti on arvioinut Puolan ainakin myöhemmin tarvitsevan apua, koskapa sen suurlähettiläs Varsovassa oli ministeri Ekisin kertoman mukaan lausunut aivan tällaisen kollegansa mukaisesti, että neuvottelut Englannin ja Ranskan kanssa olivat ajautuneet karrille, koska oli ollut mahdotonta sopia efektiivisestä avusta Puolalle ja koska koko sopimus kuitenkin olisi ollut aivan tarkoitukseton ilman tätä apua.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalle:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Mitä tulee Puolan nopean tappion sotilaallisiin syihin, niin mainitsen vielä, että muudan/^{eri} rintamaosilla ollut puolalainen teknillinen asiantuntija väitti minulle, että Puolalla erikoisesti oli ollut liian vähän ilmatorjuntatykistöä ja että se oli laiminlyönyt sijoittaa sellaisia rautatiesolmukohtiin, lentokentille, sisämaan tehtaisiin j.n.e. Kertojani mukaan eivät Saksan lentovoimat ylivoimaisuudestaan huolimatta päässeet tunkeutumaan läpi ja tekemään tuhojaan siellä, missä oli ollut runsaammin ilmatorjuntatykistöä.

Poliittisesti oli Puolan katastroofin syynä lähes kaikkien yksimielisen mielipiteen mukaan Beckin henkilökohtainen ja väärä politiikka. Ensiksi hän eri tilaisuudessa auttoi Saksaa saavuttamaan tavoitteensa siinä määrässä, että eräät ovat pitäneet Beckiä suoranaيسena petturina.^{1/} Aivan viime aikoina hän sitten otti jyrkästi torjuvan asenteen, mutta yleisen arvion mukaan vain oman sisäpoliittisen asemansa pelastamiseksi.^{2/}

Hra Beck ei muuten liene mitään oppinut vastoin käymisistään, sillä tšekäläisen ulkoministeriön virkamiesten kertoman mukaan on hän edelleenkin esiintynyt erinomaisen korskeana. Näillä kertojillani oli se käsitys, ettei hän ainakaan omasta kohdastaan ollut valmis tunnustamaan Puolan uutta hallitusta Pariisissa, koskei hän itse ollut sen jäsenenä.

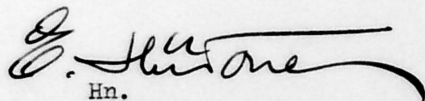
1/ Näin m.m. Viron ja Latvian Varsovan-lähettiläät Markus ja Ekis.

2/ Yksinpä Saksan tšekäläinen ministeri Fabritius lausui minulle joitakin päiviä sitten, että Beck vielä keväällä oli yksityisesti sanonut hänelle pyrkivänsä sovitteluratkaisuun Saksan kanssa. Ja hra Fabritius lisäsi, että Beck muutti tämän kantansa vain sisäpoliittisen vastuksen vuoksi.

Mainittakoon vielä, että Romania lienee arvion mukaan saanut erilaista tänne kuljetettua puolalaista sotilastavaraa kaikkiaan n. 3 miljaardin lein arvosta. Siitä huolimatta se on kai vaatinut Saksalta korvausta tänne interneerattujen puolalaisten sotilaiden elantokuluista, koskapa ministeri Fabritius tiedusteli minulta, tiesinkö minä kenelle tämmöisessä tapauksessa kuului ravintokulujen korvaaminen, internoijalleko vai sille valtiolle, josta sotilaat ovat kotoisin. Lisättäköön, että Romanialla on myöskin hallussaan Puolalle kuuluvia clearingtilin ylijäämiä. Ja lopuksi tänne lienee myös jäänyt osa Puolasta tänne kuletetusta sikäläisen valtiopankin kultavarastosta.

Asiainhoitaja.

PS. 20.10.29. Tapasin eilen eräänlaisena tsekkien asiamiehenä viime aikoina Puolassa oleskelleen ja sieltä nyttemmin tänne siirtyneen toimittaja Kahanekin, jonka hyvin tunnen Prahasta käsin, jossa hän oli sikäläisen maatalouspuolueen ehkä tunnetuin lehtimies. Hän kertoi m.m., että Puolan talonpoikaisspuolue aikoi keskittää toimintansa lähinnä Saksan haltuun joutuneille alueille. Puolueen tunnettu johtaja Vitoskin oli jäänyt sinne. Tähän asiaan tilaan oli m.m. myötävaikuttanut se, ettei Puolan äskettäin eroamaan joutunut hallitus ollut osannut aikoinaan tehdä sovintoa Vitosin kanssa eikä rehabilitoinut häntä hänen pitkän maanpakonsa jälkeen. Talonpoikaisspuoluekin supistaisi kuitenkin yhteistoimintansa saksalaisten kanssa välttämättömään minimiin ja koettaisi ylläpitää yhteyttä ulkomailla oleviin puolalaisiin, lähinnä uuteen hallitukseen Pariisissa. Myöskin hra Kahanek arveli, että Romaniaan jäänyt Puolan hallitus tai ainakin sen jotkut jäsenet, etunenässä hr Beck, koettaisivat edelleenkin esiintyä jonkinlaisena hallituksena, joten Puolalla tulisi kaikkiaan olemaan kolme ainakin jossain määrin keskenään kilpailevaa johtoelintä, näistä kaksi ulkomailla ja kolmas, talonpoikaisspuolueen johtama, itse Puolassa.

Hn.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C14

ASIA:

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 19.

Asiainhoitaja Huittonen

18/10 1939

Min./Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 164/54.

Bukarestissa, 20 p:nä lokakuuta 1939.

41/375 Sal. 10 29.	
24/10-39.	10
10	10
5	C14

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-lähetystön raportit

N:o 19 Tasapainon tavoittelua Kaakkois-Euroopassa, II.

" 20 Romania ja Neuvostoliitto

" 21 Tšekit salaliittolaisina.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

E. Hiltunen
asialinnoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas Erkkö,

Helsinki.

B u k a r e s t i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 19.

Bukaresti:ssä 18 p:nä loka kuuta 19 39.

Asia: Tasapainon tavoittelua
Kaakkois-Euroopassa, II.

41 325 Pal 29	
24/10-39	80
FINLAND	OSASTO
5 C14	

Saatuani viime päivinä jälleen tilaisuuden perusteellisiin keskusteluihin useimpien virkatovereitteni kanssa, esitän taas pääpiirteisen yhteenvedon siitä, mikä on ollut yhdenmukaisinta heidän tiedoissaan tai mielipiteissään.

Jo edellisessä samoin otsikoidussa raportissani viittasin siihen, että tämän kulmakunnan valtioiden keskuudessa on jo kauan ilmaantunut pyrkimyksiä (lisätä niiden) keskinäistä yhteistoimintaa tehostamalla (kykyä vastustaa suurvaltojen yrityksiä saavuttaa näillä mailla vaikutusvaltaa tai ehkä suorastaan holhoojan asema. Aikaisemmin ovat kuitenkin tyytymättömyydessään eristäytyneet Bulgaria ja Unkari estäneet näitä sisäisen yhteistoiminnan yrityksiä kantamasta täyttä hedelmäänsä. Niiden eristäytyminen on toki vähitellen lieventynyt. Tietävästi Italian vaikutuksesta Bulgaria solmi ensin suhteita Etelä-Slaviaan ja on sittemmin tämän välityksellä alkanut päästä lähempään kosketukseen muidenkin naapuriensa kanssa. Nykyisin Bulgaria yhä ilmeisemmin pyrkii vilpittömään puolueettomuuteen kaikissa olosuhteissa huolimatta siitä, että Saksa on monin tavoin koettanut siellä lisätä sotilaallista ja muutakin vaikutusvaltaansa voidakseen kaiken varalta edelleenkin

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

pidättää Bulgarian sodan ja rauhan tienristeyksessä. Hiljattain on kylläkin muudan uusi tekijä ilmaantunut Bulgarian politiikkaan, nim. lähentyminen Neuvostoliittoon. Tämä suuntaus on tosin vielä aika varovaista, mutta voinee saavuttaa hyvänkin kaikupohjan Bulgarian vanhaissa panslavisistisissa tunteissa etenkin sikäli, kuin Neuvostoliitto osoittautuu enemmän suurvenäläiseksi kuin kommunistiseksi politiikassaan. Tämä uusi tekijä on muuten vaikutussuunnaltaankin tuntematon. Jos Saksan ja Neuvostoliiton yhteistoiminta kestää ja laajenee, voitaneen jonain päivänä Bulgariaakin jälleen käyttää Romanian pusertamiseen, mutta jos ensinmainittujen ystävyys paljastuukin peitetyksi kilpailuksi, niin lienee todennäköisintä, että Bulgaria joutuu Romanian rinnalla joko puolueettomaksi tai suorastaan Saksaa vastaan paitsi siinä tapauksessa, että syntyy myöhemmin yleinen rintamakäänös Neuvostoliittoa vastaan.

Mitä Unkariin tulee, niin sen merkitys ja vastavasti myös sen mahdollisuudet vaatimusten esittämiseen tuntuivat kasvaneen sen Tšekko-Slovakian sortumisen yhteydessä saamien aluelisäysten johdosta. Pian Unkari kuitenkin huomasi siinä määrin joutuneensa dynaamisen Saksan puristukseen, että se piti viisaimpana parantaa välejään muihin valtioihin, yksinpä Romaniaankin. Kuten jo aikaisemmin olen ilmoittanut, asettui Etelä-Slaavia välittämään tätä lähentymistä ja tietävästi lienee Italiallakin ollut sormensa mukana tässä pelissä.

Saatuaan nyttemmin Neuvostoliitonkin rajanaapurikseen, pelkäävät unkarilaiset tšekäläisen lähettiläänsä lausuntojen mukaan lähinnä Karpaatti-Venäjän anastusta. Eräät muutkin uumoilevat samaa. Itse en olisi taipuvainen sitä pelkäämään ainakaan niin kauan, kuin Saksan ja Neuvostoliiton välit edes näennäisesti pysyvät hyvinä. Mutta jos nämä välit rikkoutuvat, voi Karpaatti-Venäjä olla Neuvostoliitolle otollisin tie Tšekko-Slovakiaan ja sitä tietä Saksan sydämeen. Beneshin aikaanahan Saksa intohimoisesti vastusti tätä mahdollisuutta, mutta nyt se on itse vapaaehtoisesti luonut edellytykset tällaiselle venäläisten pääsyle Keski-Eurooppaan. Miten tahansa, niin tuntee Unkari joutuneensa entistä pahempaan puristukseen ja arvioi liikuntavapautensa entisestäänkin pienentyneen.^{1/}

Romanialle on tietysti Unkarin sovinnollisuus ollut perin tervetullut, sillä se on m.m. helpottanut Romanian puolueettomuuspyrkimyksiä, jotka yhä selventyvät. Viimeksi tehosti niitä minulle itse pääministeri Argetoianu ensi käynnilläni hänen luonaan. Miten tahansa, niin ovat esteet kaikkien Kaakkois-Euroopan valtioiden yhteistoiminnan tehos-

1/ Kuvaavana yksityiskohtana mainittakoon, että kun tänne ja Budapestiin akreditoitu Latvian lähettiläs Ekis tiedusteli Unkarin lähettiläältä Bårdossylta neuvoja asettumisensa suhteen, tämä kehoitti häntä valitsemaan varsinaiseksi asemapaikakseen Bukarestin ja perusteli tätä neuvooan sillä, että Unkarissa oli nykyisin poliittisesti vähemmän tekemistä kuin Romaniassa, jossa oli enemmän toimintavapautta.

tamiseen näin edelleenkin vähentyneet. Ja nimenomaan ministeri Gafenco pyrkinee käyttämään niitä hyväkseen päämääränään "Balkani Balkanin maille".

Turkki puolestaan tukee voimainsa takaa pyrkimyksiä Balkanin maiden aseman vahvistamiseksi niiden keskinäisen lähentymisen avulla. Turkin yleiset vaikutusmahdollisuudet riippuvat kuitenkin oleellisesti sen suhteista Neuvostoliittoon. Niistä taas lausui Turkin tšekäläinen suurlähettiläs minulle joitakin päiviä sitten, että hänen maansa voi pysyä Neuvostoliiton ystävänä vain niin kauan, kuin tämä ei osoita hyökkäyshalua pienempiä naapurimaitaan kohtaan. Silloin ei nim. Turkki voi jäädä odottamaan, kunnes se ehkä itsekin joutuu tämän laajentumishalun kohteeksi. Omasta puolestaan ei hra Tanriöer kuitenkaan luullut Neuvostoliiton muuttaneen aikaisempaa rauhanomaista politiikkaansa aggressiiviseksi. Hänen mielestään olivat Neuvostoliiton viimeaikaiset toimenpiteet käsitettävä pelkiksi defensiivisiksi varovaisuustoimenpiteiksi. Iranin lähettiläs oli samaa mieltä ja samoin eräät muut, m.m. herra Ekis.

Iranin lähettiläs väitti muuten tässä yhteydessä, että Kauko-Idän sota oli sillä asteella, että kiinalaiset yksinkin tulivat toimeen japanilaisia vastaan. Siksi Neuvostoliiton oli ollut helppo tehdä välirauha Japanin kanssa. Neuvostoliitto ei silti ollut vetänyt ainoatakaan

2/ Sivumennen sanoen hän mainitsi Neuvostoliiton keskittäneen tavallista enemmän joukkoja Turkin rajalle, mutta piti tätä vain tarpeettomana ja tehottomana painostuskeinona, sillä k.o. joukoilla ei voitaisi saada mitään ratkaisevaa aikaan edes siinä tapauksessa, että Neuvostoliitto vastoin luuloa sellaista tavoittelisi.

sotilasta pois Kauko-Idästä ja toimitti edelleenkin sotatarpeita Kiinalle.

Italian jo viitatus pyrkimykset tšekäläisten valtioiden aseman lujittamiseksi ovat vain jatkoa sen jo Prahasta käsin tiedoittamilleni yrityksille varata Balkan lähinnä omaksi vaikutusalueekseen. Silloin se ei tosin vielä voinut avoimesti esiintyä Saksaa vastaan, mutta nyt alkaa monen mielestä tilanne tässäkin suhteessa muuttua. Eritoten on täällä kiinnitetty huomiota siihen, että Italia on kieltänyt monien tavaroitten, m.m. aseiden maastaviennin, mikä toimenpide käytännössä lähinnä kohdistuu Saksaa vastaan. Jo aikaisemmin siteeraamani egyptiläinen virkaveljeni väitti, että italialaisten antipatia saksalaisia kohtaan olisi kasvanut etenkin siksi, että saksalaiset olivat Italiassa alkaneet yhä johdonmukaisemmin tunkeutua kaikille tärkeille paikoille ja oli tämä kovasti loukannut yksityisten italialaisten omanarvontuntoa. Miten tahansa, niin Italian vaikutusmahdollisuudet nimenomaan juuri Kaakkois-Euroopassa ovat suuret, sillä sillä oli jo entuudestaan hyvät suhteet Unkariin, Bulgariaan ja Romaniaan ja viime aikoina on se parantanut suhteitaan ensin Etelä-Slaviaan sekä viimeksi myös Kreikkaan, osin jopa Turkkiinkin.

Viime kädessä Kaakkois-Euroopankin kohtalo oleellisesti riippuu Saksan ja Neuvostoliiton suhteista. Käsitykset niistä vaihtelevat lähinnä sen mukaan, mitä uskotaan Neuvostoliiton tavoitteista. Hyvin harvat luulevat täällä enää sen päätavoitteeksi maailmanvallankumousta ja sen mukaista halua synnyttää yhteiskunnallisia levottomuuksia eri maissa. Useimmat,

viimeksi tänään perin tehostetusti USA'n lähettiläs Gunther, arvelevat, että Neuvostoliitto on yhä selvemmin siirtynyt venäläiskansalliselle ja imperialistiselle linjalle. Tässä tapauksessa sen tavoitteet perustuisivat etnograafisiin, taloudellisiin tai strategisiin näkökohtiin ja kohdistuisivat lähinnä vain raja-alueisiin. Mielestäni jälkimmäinen kanta on oikea. Mutta silloinkin on vielä kaksi mahdollisuutta. Neuvostoliitto saattaa tuntea itsensä jo nyt kyllin vahvaksi hyökkääväänkin politiikkaan ja silloin se jo nyt tavoittelee kaikkialla suoranaisia aluelajennuksia. Tai sitten Neuvostoliitto arvioi sisäisen kehityksensä vielä keskeneräiseksi ja silloin se vain olosuhteiden pakosta -- tai niiden suosimana -- tavoittelee defensiivisessä mielessä strategisen asemansa parantamista. Itse otaksuisin jälkimmäisen vaihtoehdon todennäköisemmäksi, mutta virkaveljieni enemmistö tuntuu pikemminkin kallistuvan ensinmainittuun.

Kummassakin tapauksessa Neuvostoliitto toivoo molempien pääkilpailijoidensa, siis Saksan ja Englannin, heikontumista ja pyrkii vaikuttamaan siihen, ettei sota lopu liian nopeasti. Tässä, ja vain tässä tarkoituksessa, voi se jossain määrin auttaa Saksaa raaka-ainehankinnoilla. Saksan ja Neuvostoliiton ystävyyteen uskoo nim. täällä yhä harvempi virkaveljistäni. Viimeksi sen epäivät USA'n ja Etelä-Slaavien lähettiläät. Useimmat uskovat lisäksi, että Saksa suhteellisen pian kukistuu erilaisiin sisäisiin vaikeuksiin, myös taloudellisiin. Oikeastaan vain hra Gunther tuntui olevan vähemmän vakuutettu tästä.

Neuvostoliiton yleinen asenne ratkaisee sen suhtautumisen -- paitsi Suomeen -- myöskin Romaniaan. Tässä suhteessa pidetään Turkin ja Neuvostoliiton välisiä neuvotteluja varsin ratkaisevina. Täällä väitetään niin hyvin ministeriössä kuin diplomaattikunnankin keskuudessa, että nämä neuvottelut katkesivat siihen, ettei Turkki halunnut suostua Neuvostoliiton vaatimaan Dardanellien sulkemiseen kaikilta sivullisilta sotalaivoilta. Neuvostoliiton tällaisella vaatimuksella saattaa olla kaksi varsin eriävää perustetta. Joko saattaa Neuvostoliitto itse suunnitella hyökkäystä Romaniaan ja silloin ottaa huomioon, että Englannin ja Ranskan takaus velvoittaa nämä maat tulemaan Romanian avuksi, mikä yksinkertaisimmin tapahtusi laivaston avulla. Tämä on m.m. hra Guntherin kanta. Toinen mahdollisuus on, että Neuvostoliitto pelkää sen kimppuun hyökkättävän kaakosta käsin laivaston myötävaikutuksella. Laivastoa voivat näillä kulmakunnilla Turkin ja Romanian suhteellisen vähäisten laivastojen lisäksi käyttää vain Englanti tai Ranska. Neuvostoliiton hyökätessä Romaniaan ei Saksalla muuten pitäisi olla mitään sitä vastaan, että Ranska ja Englanti pääsevät väliin, sillä muun lisäksi olisi siitä seurauksena liittoutuneiden ja Neuvostoliiton välien lopullinen rikkoutuminen.^{1/}

Viimeksi kosketeltu vaihtoehto lienee kuitenkin mahdollinen vain sillä edellytyksellä, että liittoutuneet suoriutuvat niin helpolla Saksasta, että ne sitten voivat vielä

^{1/} Hra Gunther otaksui Saksan yllyttäneen Neuvostoliittoa esittämään Turkille mahdollisia vaatimuksia, mutta itse arvelisin Neuvostoliitolle olleen kylliksi omakohtaisiakin syitä pyrkiä Dardanellien täydelliseen sulkemiseen ulkopuolisilta. Ettei aloite tähän sulkemiseen voinut lähteä Turkista, otaksuin eräiden vastakaissuuntaisten huhujen yhteydessä jo raportissani n:o 10.

jatkaa sotaa muita vastaan tai että ne myöntävät Saksalle suhteellisen kunniallisen rauhan sillä ehdolla, että se sitten auttaa niitä Neuvostoliittoa vastaan. Monet virkaveljistäni, eritoten Ruotsin lähettiläs, ottavat huomioon tämän mahdollisuuden ja viittaavat tällöin m.m. siihen, että vaikutusvaltaiset konservatiiviset piirit Englannissa pitävät Neuvostoliittoa vaarallisena ei vain yhteiskunnallisista, vaan ehkä vielä enemmän imperialistisista syistä.^{1/} Ja nyt viimeksi kertoi minulle Latvian lähettiläs Ekis, että Strang pistäytyessään kesällä Varsovassa, olisi esittänyt tämän suuntaisia tietoja Englannin päämääristä. Saadessaan jotain hyötyä asiasta Saksa varmaankin olisi valmis tällaiseen uuteen rintamakäännöksen. Erikoisesti olisivat Saksan sotilaalliset piirit heidän tšekäläisen sotilasmiehensä Wahlen eilisistä lausunnoista päättäen vain tyytyväisiä voidessaan nykyisin aiheuttaa Neuvostoliitolle jotain vahinkoa. Turhan tarkka ei Saksa myöskään ole ollut keinojensa valinnassa etenkin viime aikoina.^{2/} Tällainen ohjelma saattaa muuten määrättyssä tilanteessa saavuttaa laajempaakin kannatusta, sillä vaikka laajentumishaluinen natsi-Saksa onkin vaarallinen monille, niin ehkä vielä vaarallisempi on sodan pitkittyessä yhä vapaam-

1/ Jo Prahasta käsin saatoin muuten tiedoittaa eräisiin tämän suuntaiseen englantilaiseen politiikkaan viittaavista seikoista.

2/ Tuoreimman esimerkin siitä kertoi minulle hra Ekis, joka mainitsi Puolan ulkoministeriön eri johtohenkilöiden hänelle tiedoittaneen, että Saksa oli viime vuoden alkupuoliskolla kokonaista kolmasti tarjonnut Puolalle Liettuaa ja Latviaa ehdolla, että se luovuttaa Saksalle Danzigin ja korridorin.

mat kädet saava Neuvostoliitto. Ja tavallista kansallista mahtipolitiikkaa ajaessaan se on etenkin naapureilleen ajanpitkään vaarallisempi kuin aikoinaan pelkkää maailmanvallankumousta tavoitellessaan.

Mitä erikoisesti romanialaisiin tulee, ei heillä tunnu olevan selvää suuntausta. Toisaalta uskotaan ulkoasiainministeriössäkin yleisesti, että Saksa ei pysty vastustamaan liittoutuneita, mutta toisaalta toivotaan, että Saksalta silti voitaisiin saada apua, jos Neuvostoliitto yrittäisi tunkeutua tänne. Nämä kaksi ajatustahan ovat keskenään ristiriitaisia. Mutta eräänlainen huoleton optimismi auttaa romanialaiset yleensä unohtamaan epämieluisat ristiriidat. Ulkoministeriössä koetetaan lisäksi tehostaa sitä, ettei ainakaan toistaiseksi ole Neuvostoliiton taholla huomattu oirettakaan mistään vaatimuksista. Silti myönsi itse kansliapäällikkö Cretziano minulle, että romanialaisia hermostutti se, etteivät venäläiset ole vielä kään lähettäneet tänne ministeriä, vaikka he puolestaan lähettivät jo toisen ministerinsä Moskovaan. Diplomaattikunnassa arvellaankin, etteivät venäläiset lähetä tänne ministeriä, ennen kuin ovat selvittäneet välinsä Romanian kanssa, mikä tapahtunee vasta sitten, kun Suomen ja Neuvostoliiton neuvottelut ovat päättyneet. Alunperin useat otaksuivat niiden päätävän meille hyvin, mikäli osaisimme pysyä lujina. Nimenomaan romanialaiset ovat toivoneet, kuten jo olen erillisessä kirjeessä ilmoittanut, meille rauhanomaista menestystä saadakseen näin itselleen hyvän ennakkotapauksen. Jos kuitenkin Neuvostoliitto pitäisi

kiinni liiallisista vaatimuksista, toivovat romanialaiset toissijaisesti maamme ryhtyvän sotaan, jotta Neuvostoliiton voimat sidottaisiin Koillis-Euroopaan ja siten saataisiin hengähdysaika Kaakkois-Euroopalle.

E. Hakonen
Asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA:

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 20.

Asiakirjoja Huhtinen

20/10 1939

B u k a r e s t i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 20.

Bukaresti:ssä 20 p:nä loka kuuta 1939.

Asia: Romania ja Neuvostoliit-
to.

41/375 Pal. 37	
24/10-39	
PTKIA	OGASTO
5	C14

Egyptiläinen virkaveljeni Fouad Bey, joka on Romanian nykyisen pääministerin ja eräiden muidenkin hallituksen jäsenten henkilökohtainen ystävä, kertoi minulle tänään, että ainakin muutamat hallituksen jäsenet vakavasti pohtivat Bessarabian jonkun osan luovuttamista Neuvostoliitolle. He lähtisivät tällöin siitä, että vaikka tämä luovutus ehkä vielä tällä haavaa voitaisiinkin välttää, niin ei voimistuvaa Neuvostoliittoa voitaisi ajanpitkään tyydyttää eikä sen kanssa säilyttää hyviä suhteita, ellei ainakin osaksi täytetä sen Bessarabiaan kohdistuvia tavoitteita. Itse puolestani luulisin tällaisen ajatuksenkulun ainakin osittain harhautuneeksi. Vaikkakin kansallistune on Neuvostoliitossa voimistumassa, eivät Bessarabian suhteellisen harvalukuiset venäläiset silti voine ratkaista sen /N.Liiton/ poliittista asennoitumista Romanian suhteen eivätkä sieltä ehkä saatavat jotkut tuhannet neilökilometrit maata myöskään ole sellaisinaan välttämättömiä jo nyt kovin laaja-alueiselle Neuvostoliitolle. Neuvostoliitto tavoittelee Bessarabiasta puhuessaan lähinnä pääsyä Tonavan suulle saadakseen siten valvontaansa Tonavan liikenteen. Mikäli siis Neuvostoliitto ollenkaan on valmis aseellisiin selkkauksiin Bessarabian vuoksi,

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

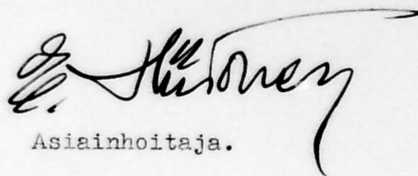
Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

alistunee se sellaiseen vain sikäli, kuin on kyseessä niin suuri kaistale siitä, että se ulottuu Tonavan suistolle asti. Ja tällaisen maan-alueen menetys sekä siihen liittyvä Tonavan liikenteen valvonnan joutuminen vieraisiin käsiin on Romanianlle niin suuri tappio, ettei sen nähdäkseni kannata sotimatta alistua sellaiseen -- mikäli min. Romania pystyy sotaan edes Neuvostoliittoa vastaan.

Fouad Bey oli muuten sitä mieltä, että juuri solmittu Turkin ja liittoutuneiden välinen sopimus oli huomattavasti parantanut Romanian asemaa. Turkki oli Moskovan neuvottelujen rauetessa pidättänyt itselleen aikaisemman oikeutensa päästää vieraita sotalaivoja Mustallemerelle. Tämä helpotti taas, yhdessä Turkin ja liittoutuneiden välisen sopimuksen kanssa, Englannin ja Ranskan Romanianlle antaman takuun täytäntöönpanoa siinä tapauksessa, että tämän kimppuun käytäisiin. Fouad Bey otaksui tämän pohjimmaltaan olleen mieluista Neuvostoliitolle itselleenkin, sillä näin se sai Romanian ja samalla koko Balkanin status quon taatuksi Saksaa vastaan tarvitsematta ainakaan tässä tapauksessa itse näkyvästi esiintyä Saksan laajentumis suunnitelmien vastustajana. Tämä käsitys on kuitenkin oikea vain kahdella edellytyksellä. Toinen näistä on se, että Saksalla on -- tai arvellaan olevan -- Romaniaan kohdistuvia valloitusaikeita, toinen taas se, ettei Neuvostoliitolla itsellään ole tällaisia aikeita. Itse olen alunperin ollut siinä käsityksessä, ettei Saksan etuihin ainakaan nykyisin kuulu minkäänlaisten sotilaallisten toimenpiteiden alkaminen Romaniaa vastaan.

Toisaalta olen lähinnä ollut taipuvainen siihen otaksumaan, ettei Neuvostoliittokaan ainakaan toistaiseksi ole valmis mihinkään sotaisiin selkkauksiin Romanian tai tämän jonkun osan takia.

Asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 21.

Asiainhoitaja Huittinen

20/10 1939

B u k a r e s t i SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 21.

Bukaresti:ssa 20 p:nä loka kuuta 1932

Asia: Tšekit salaliittolaisina.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		Salainen.
41 / 325 Sal.		1932
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Civ.	

Tapasin juur'ikään jo Prahasta käsin hyvin tuntemani toimittaja Kahanekin, joka ainakin silloin oli Tšekko-Slovakian mahtavan maatalouspuolueen melkein pä yksinvaltiaan johtajan ja sittemmin maan viimeisen pääministerin Beranin lähimpiä apulaisia ja uskottuja.

Hra Kahanek esitti aluksi mielenkiintoisen kuvauksen ministeri Chvalkovskyn ja presidentti Hachan tunnetusta Berliinin matkasta. Hra Kahanekin mukaan ei Hacha olisi koskaan allekirjoittanut hänelle tyrkytettyä protektoraattisopimusta, mikä vuoksi saksalaiset eivät ole koskaan voineet esittää mitään valokuvajäljennöstä siitä. Miehistyksen jälkeen olisi muuten Hacha monen muun kanssa halunnut heti erota, mutta maassa jo silloin järjestäytymässä olleet salaiset vastarintajärjestöt olivat pyytämällä pyytäneet häntä muine hallitustovereineen jäämään, jottei sopimattomaan aikaan syntyisi mitään tarpeettomia kahnauksia saksalaisten kanssa. Sittemmin oli salainen vastarinta järjestäytynyt yhä paremmin ja sen ylin johto ei ollut ulkomailla vaan itse protektoraatissa. Etunäissä oli quadrumviraatti, jonka yhtenä jäsenenä oli itse

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomasedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomasedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

1/ Beran. Kaikki puolueet olivat nyttemmin sopineet vanhat riitansa ja olivat lojaalisessa yhteistyössä keskenään. Kukin pysyi virka- y.m. paikallaan tai erosi siitä tämän salaisen johdon päätösten mukaisesti. Yleensä pidettiin tärkeänä, että hallintokoneisto mahdollisimman suuressa määrässä pysyi tšekkien käsissä olkoonpa vaikka veljeilyn ja kompromissin hinnalla. Samoin koetettiin välttää jokaista avointa selkkausta saksalaisten kanssa, sillä päämääränä oli itse väestön säilyttäminen tuholta. Jos kansan runko säilyi koskemattomana, niin kyllä sitten aikanaan vielä uskottiin voitavan saada pystyyn itsenäinen tšekkiläinen valtakunta olkoonpa, että siihen menisi vuosia tai vuosikymmeniäkin. Ja tšekit osasivat hra Kahanekin mukaan kestää kovatkin vuodet välttämättä suurimmat vaikeudet, koska heillä oli jo Itävalta-Unkarin ajoilta asti pitkälinen konspiraatiokokemus.

Saksalaiset olivat kuitenkin kovin epäluuloisia ja jatkuvasti vangittiin paljon tšekkejä, joskin monet näistä vapautettiin pian jälleen. Pidätettyjen luku vaihteli näin ollen suuresti pysyen hra Kahanekin mukaan 6,000 ja 60,000 välillä.

En tällä haavaa voi tarkistaa, minkä verran tässä kertomuksessa on koetettu kaunistella tšekkejä. Heidän noudattamansa menetelmä antanee kaikissa tapauksissa saksalaisille tilaisuuden etsiä omalle politiikalleen tukea heikois-

1/ Asian laatuun nähden pyysi hra Kahanek, ettei tätä henkilötietoa mitenkään levitetäisi laajemmalle.

1/
Beran. Kaikki puolueet olivat nyttemmin sopineet vanhat riitansa ja olivat lojaalisessa yhteistyössä keskenään. Kukin pysyi virka- y.m. paikallaan tai erosi siitä tämän salaisen johdon päätösten mukaisesti. Yleensä pidettiin tärkeänä, että hallintokoneisto mahdollisimman suuressa määrässä pysyi tšekkien käsissä olkoonpa vaikka veljeilyn ja kompromissin hinnalla. Samoin koetettiin välttää jokaista avointa selkkausta saksalaisten kanssa, sillä päämääränä oli itse väestön säilyttäminen tuholta. Jos kansan runko säilyi koskemattomana, niin kyllä sitten aikanaan vielä uskottiin voitavan saada pystyyn itsenäinen tšekkiläinen valtakunta olkoonpa, että siihen menisi vuosia tai vuosikymmeniäkin. Ja tšekit osasivat hra Kahanekin mukaan kestää kovatkin vuodet välttämättä suurimmat vaikeudet, koska heillä oli jo Itävalta-Unkarin ajoilta asti pitkällinen konspiraatiokokemus.

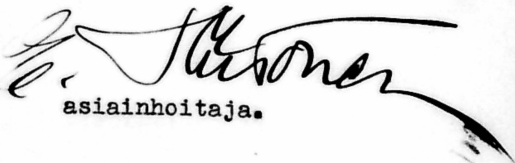
Saksalaiset olivat kuitenkin kovin epäluuloisia ja jatkuvasti vangittiin paljon tšekkejä, joskin monet näistä vapautettiin pian jälleen. Pidätettyjen luku vaihteli näin ollen suuresti pysyen hra Kahanekin mukaan 6,000 ja 60,000 välillä.

En tällä haavaa voi tarkistaa, minkä verran tässä kertomuksessa on koitettu kaunistella tšekkejä. Heidän noudattamansa menetelmä antanee kaikissa tapauksissa saksalaisille tilaisuuden etsiä omalle politiikalleen tukea heikois-

1/ Asian laatuun nähden pyysi hra Kahanek, ettei tätä henkilötietoa mitenkään levitetäisi laajemmalle.

ta luonteista, jotka ovat valmiit sortajankin kädestä otamaan vastaan henkilökohtaisia etuja ainakin silloin, kun voivat tehdä uskottavaksi, että heidän johtomotiivinsa ovat pohjimmaltaan isänmaallisia. Meillähän on Suomessa kokemuksia siitä, miten venäläiset tsaarien aikaan koettivat tässä mielessä noudattaa divide et impera menetelmää heikontaakseen suomalaisten rintamaa.

Palatakseni vielä hra Kahanekin tiedoituksiin, niin kertoi hän, että ministeri Beck, joka käsittääkseni oleellisesti myötävaikutti Tšekko-Slovakian tuhoon, oli sitten viime kesänä lähettänyt erikoisen luottamusasiamiehensä Prahaan neuvottelemaan tšekkien kanssa yhteistoiminnasta Saksaa vastaan. Se oli todella vähän liian myöhäinen kään-
tymys! Tšekit eivät kuitenkaan olleet pitkävihaaisia, vaan olivat nyttemmin jatkuvassa ja kiinteässä yhteistyössä puolalaisten kanssa.

asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön raportti n:o 22.

Asiainhoitaja Huittonen

25/10 1939.

Min./Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 167/55.

Bukarestissa, 25 p:nä lokakuuta

ULKOASIA. MINIST. 1939.

44/3759a. 1939.

11-29		
MA	U. 10	ASIA
5	C14	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-
lähetyksen raportin n:o 22

Miten vaikuttaa Neuvostoliitto Kaakkois-Euroopan puo-
lueettomuuspyrkimyksiin?

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen
kunnioitukseni vakuutus.

E. Hiltunen

Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas E r k k o,

Helsinki.

B u k a r e s t i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 22.

Bukaresti ssa 25 p:nä loka kuuta 1939.

Asia: Miten vaikuttaa Neuvosto-
liitto Kaakkois-Euroopan puolueet-
tomuuspyrkimyksiin?

ULKOASIA. KÄSITTELI		
44/375 Sal. 339		
11-39		
OMA	CH. TO	ASIA
5	CM.	

Romaniassa puhutaan ja kirjoitetaan yhä enemmän koko Kaakkois-Euroopan puolueettomuuspyrkimyksistä ja tavoitellaan yhä määrätietoisemmin tämän kulmakunnan kaikkien valtioiden yhtymää k.o. puolueettomuuden lujittamiseksi. Tällöin asetetaan mielellään Pohjoismaat esikuvaksi. Taka-ajatuksena on tietysti se, että tällaiseen yhtymään liittyessään Unkarin ja Bulgarian olisi pakko luopua ensisijaisesti Romaniaan kohdistuvista revisiovaatimuksistaan ja että tämä yhtymä joutuisi ehkä sitten lähinnä toimimaan juuri Romanian puolueettomuuden, ehkäpä sen koskettomuudenkin turvaamiseksi.

Kaikesta näyttelemisestä huolimatta ollaan nim. täällä edelleenkin levottomia maan tulevaisuudesta. Tällä haavaa pelätään eniten Neuvostoliittoa ja siksi pohditaan innokkaasti m.m. Turkin ja Neuvostoliiton sekä toisaalta Turkin ja liittoutuneiden valtojen välisiä suhteita. Tällöin otetaan huomioon seuraavat mahdollisuudet.

I. Turkille on Dardanellien avonaisuus kaikissa tapauksissa eduksi. Jos sillä nim. olisi aikeita osallistua sotaan, tapahtuisi tämä varmastikin vain liittoutuneiden puolella ja

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

edellyttäisi niiden apua, joka paraiten tapahtuisi laivaston turvin ja vaatisi siis Dardanellien avonaisuutta. Jos taas Turkki haluaisi pysyä puolueettomana, välttäisi se paraiten kaiken muualta siihen ehkä kohdistuvan uhan siten, että se pidättäisi itselleen mahdollisuuden saada Dardanellien kautta itselleen apua liittoutuneilta. Mitä turvallisemmaksi ja ratkaisussaan vapaammaksi Turkki taas tuntee itsensä, sitä painokkaammin se voi vaikuttaa Balkanilla.

II. Myöskin liittoutuneille on Dardanellien avonaisuus kaikissa tapauksissa eduksi. Se on ainoa ja kaikissa tapauksissa edullisin tie niin hyvin Saksan kuin Neuvostoliitonkin selkään. Ja niin kauan kuin liittoutuneilla on tämä aktiivisen intervention mahdollisuus näillä kulmakunnilla, on niillä myös vastaava mahdollisuus myötävaikuttaa Balkanin valtioiden yleiseen asennoitumiseen. Tällä haavaa ei tosin interventio liene aktuaali, mutta sen sijaan otaksuisin, että ne varmistuttuaan Turkin ystävydestä ja Dardanellien avoimeksi jäämisestä tulevat lisäämään painostustaan etenkin Romaniassa m.m. estääkseen Saksaa saamasta liiaksi hyötyä tämän maan vienti- ja kulkumahdollisuuksista.

III. Mitä sitten Neuvostoliittoon tulee, niin pienenevät sen mahdollisuudet hyökätä Romaniaan, jos tämä voi saada ulkopuolista apua, jonka kai lähinnä antaisivat liittoutuneet juuri Dardanellien kautta.

1/Hyökkäyksestä Turkin kimppuun on tarpeetonta puhua, koska Turkki tietysti silloin sopimuksista huolimattakin heti avaisi Dardanellit kaikille avustajilleen.

Siinäkin tapauksessa, ettei Neuvostoliitto suunnittelisi hyökkäyksiä näillä mailla, saattaisi sille olla hyötyä Dardanellien sulkemisesta sikäli, kuin se itse pelkää hyökkäystä, lähinnä kai tällöin vain liittoutuneiden taholta, koskapa Saksalla ei ole käytettävissään asiaan tarpeellista laivastoa puhumattakaan siitä, että sillä halutessaan on paljon suurempiakin teitä päästä Neuvostoliiton kimppuun. Jos vihdoin Neuvostoliitto pelkäisi Saksan yrittävän vallata Romanian ja tahtoisu suojata tätä, olisi sille kai edullisinta, että liittoutuneet pääsisivät auttamaan Romaniaa Saksaa vastaan ja että Dardanellit tätä varten olisivat avoimet niille.

Täällä otaksutaan yleisesti, että Neuvostoliitolla on ensisijaisesti ollut mielessään kaksi ensinmainittua ajatusta neuvotellessaan Turkin kanssa, joskin ehkä viimeainittukin vaihtoehto on otettu huomioon. Tämä käsitys perustuu tietoihin siitä, että Neuvostoliitto kyllä olisi vaatinut Dardanellien sulkemista, muttei aivan tinkimättömän jyrkästi ja että se sitten neuvotteluiden keskeydyttyä ainakin näennäisen tyyneästi suhtautui Dardanellien avoimeksi jäämiseen. Tästä taas jotkut ovat vetäneet sen johtopäätöksen, ettei Neuvostoliitolle olisi mitään vakavaa hyökkäysaikomusta Romaniaa vastaan, vaan että se korkeintaan koettaisi käyttää hyökkäysuhkaa painostuskeinona saadakseen Romanialta mahdollisimman paljon halumiaan myönnytyksiä.

IV. Mitä vihdoin Saksaan tulee, niin Dardanellien sulkeminen estäisi liittoutuneiden avun Saksalle ja helpottaisi vastaavasti sen hyökkäysaikeita. Olen kuitenkin koko ajan useimpien muiden kanssa ollut siinä käsityksessä, ettei Saksan etuihin ainakaan nykyisin kuulu hyökätä Romaniaan. Vaikka

Saksalla ei itsellään olisikaan hyökkäysaikeita, niin Dardanellien sulkeminen saattaisi silti olla eduksi sille siinä tapauksessa, että se pelkäisi liittoutuneiden tätä tietä pyrkivän selkäpuolelleen. Tämäkään vaara ei liene tällä haavaa aktueelli, mutta voinee ehkä muodostua sellaiseksi myöhemmin. Edelleen kuuluisi Saksan etuihin Dardanellien sulkeminen siinä tapauksessa, että niiden vapaa läpikulku lisäisi liittoutuneiden mahdollisuutta painostaa tämän kulmakunnan valtioita. On kuitenkin eräs tapaus, jossa Dardanellien avoimeksi jääminen saattaisi muodostua hyödylliseksi Saksalle. Jos nim. Saksa pelkäisi Neuvostoliiton yrittävän hyökätä Romaniaan ja pitäisi tätä itselleen vahingollisena -- kuten se varmastikin olisi -- niin saattaisi se ehkä harkita, että liittoutuneiden mahdollinen apuuntulo estäisi Neuvostoliiton toteuttamasta tätä aiettaan tai sitten veisi siihen, että ne Romaniaa puolustaakseen ryhtyisivät täällä sotaan Neuvostoliiton kanssa Saksan tarvitsematta tällöin rikkoa välejään siihen. Täällä ei kuitenkaan luulla Saksan toimineen viimeksi mainitun näkökohdan pohjalla, koskapa se on ollut niin kovin tyytymätön liittoutuneiden ja Turkin sopimuksesta sekä Turkin ja Neuvostoliiton neuvottelujen keskeytymisestä, mistä kaikesta on johtunut Dardanellien avoimeksi jääminen. Niinpä on tšekäläistenkin saksalaisten lehtien lausuntojen lisäksi m.m. Saksan lähettiläs ministeri Fabritius esittänyt ministeri Gafenvolle tyytymättömyytensä asiaan syyttäen Romanian myötävaikuttaneen tähän tulokseen. Tšekäläisen ulkoministeriön tietojen mukaan olisi tosin Turkin ja Neuvostoliiton keskusteluissa Dardanellien lisäksi ollut kysymys -- Saksan vaatimuksesta -- erään-

laisesta erikoisklausulista, joka olisi turvannut Saksan kaikelta hyökkäysuhalta ainakin Neuvostoliiton ja tiettävasti myös Turkin taholta riippumatta näiden liittosuhteista muiden maiden kanssa. Tähän eivät turkkilaiset kuulemma suostuneet. Se, että Saksa on innokkaasti ajanut tällaista klausulia voi puolestaan johtua joko siitä, että Saksalla on hyökkäysaikeita näillä kulmakunnilla tai että se pelkää hyökkäystä tältä taholta.

Edellä kosketeltuja vaihtoehtoja aseteltaessa on jätetty syrjään Romanian sisäpoliittiset olot, jotka toki myös sisältävät monia tuntemattomia, mutta silti ehkä hyvinkin ratkaisevia tekijöitä. Ensikin lienevät monet nykyisen hallituksen jäsenet, niiden joukossa myös itse pääministeri, varsin suopeat Saksalle.^{1/} Ulkoministeri Gafenco on kyllä edelleenkin lähinnä liittolaisystävä, muttei ole mikään salaisuus, että nimenomaan pääministeri haluaisi päästä hänestä m.m. tästä syystä.^{2/} Ehkä vielä tärkeämpää on, että kuningashuoneen perin vaikutusvaltainen ministeri Urdariano on kovin saksalaismielinen.^{3/} Mitä itse kuninkaaseen tulee, niin hän on Hohenzollerina saksalaismielinen, joskaan hän ei juuri

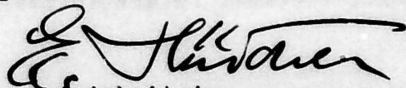
1/ Tähän lienee osaltaan myötävaikuttanut se, että pääministeri on erään Saksalaisen pankin tšekäläisen tytäryhtiön johdossa — keino, jota muuten saksalaiset tšekäläiset olosuhteet tuntien ovat laajemmaltikin käyttäneet.

2/ Toisaalta ovat Gafenco vastaan monet niistä, jotka syystä tai toisesta ajavat suhteiden parantamista Neuvostoliittoon ja joista useimmat arvelevat, että Titulesco olisi enemmän persona grata venäläisille kuin Gafenco.

3/ Hän on muita tunnetumpi siitä, että hän hankkii mistä vain ja miten vain rahoja. Erikoisesti hän lienee osallistunut suureen Malaxa konserniin, joka pääasiallisesti elää Saksan hankinnoilla. Tästä syystä on Urdariano edelleen ryhtynyt toimenpiteisiin rva Lupescua vastaan, jolla puolestaan on intressejä kilpaillevassa Aufschnitt yhtymässä, joka lähinnä on Vickersin edustaja.

siedä natsijärjestelmää. Kruununprinssi, jonka välit isäänsä ovat muutenkin kovin huonot, menee tässä suhteessa paljon pitemmälle, sillä hän lienee kannattanut rautakaartijärjestöä ja tuntee edelleenkin myötätuntoa itse natsijärjestelmää kohtaan. Kuninkaalla ei kuitenkaan liene sanottavaa myötätuntoa maassa ja kruununprinssi on suorastaan epäpopylääri varsinaisen kansan keskuudessa. Täällä on nim. paljon tyytymättömiä, jotka muodostavat hyvän maaperän kaikkinaiselle kumoukselliselle agitatiolle. Aikaisemmin olivat älymystön ja keskiluokan tyytymättömät jäsenet yleensä^{alttiita} rautakaartin seireenilauluille, kun taas työläiset kuuntelivat kommunisteja. Talonpojat olivat vielä silloin yleensä Maniun suhteellisen maltillisessa puolueessa. Nyt lienee tilanne se, että kommunistit tekevät työtä sekä keskiluokan ja älymystön että myös talonpoikien keskuudessa -- työläisistä tietysti puhumattakaan. Rautakaartin ja Maniun puolueen toimintamahdollisuuksien nykyoloissa vähennyttyä on kommunistisen kiihoituksen menestyksellisyys tietysti vastaavasti lisääntynyt. Jos siis joku ulkonainen konflikti asettaa maan kovalle koetukselle, niin tulee se tuskin yhteiskunnallisesti kestäämään, vaikkapa se sotilaallisesti kestäisikin, mikä jos sekin on epävarmaa. Sama voi olla tulos, jos Neuvostoliitto harkitsee poliittisen pelinsä vaativan tšekäläisten kommunistien toiminnan tehokasta tukemista.

Sanalla sanoen: Romanian tilanne ei ole vain ulkopoliittisesti, vaan myös sisäpoliittisesti melkoisen labiili.

asfainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C14

ASIA: _____

Balkarestina olevan lähetystön rap. n:o 23.

Asiamiehittäjä Kuitonen.

5/11 1939.

UE 12: A 3/2.

B u k a r e s t i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 23.

Bukarestissa 5 p:nä marras kuuta 1939.

Asia: Nykytärkeitä keskusteluja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
46/375/ae 0. 1939	
24/11.29	LINE.
5	OSASTO ASIA
ULKOASIAINMINISTERIÖ	

Virkaveljieni kanssa viime päivinä jälleen käymistäni lukuisista keskusteluista tiedoitin ministeriölle seuraavat mielestäni oleelliset lausunnot.

Turkin suurlähettilään maansa kansallispäivänä pitämällä kutsuilla veti URSS'in asiainhoitaja Koukoliev minut syrjään tiedustellakseen minulta eräitä seikkoja täältä samana päivänä poislähteneestä Espanjan lähettiläästä, joka oli sekaantunut rautakaartin toimintaan.^{1/} Käytin tilaisuutta kääntääkseni sitten keskustelun Suomen ja Neuvostoliiton suhteisiin. Hra Koukoliev kysäisi silloin heti, miksi olimme asettaneet lisää sotaväkeä liikekannalle ja mihin luulimme pystyvämme Neuvostoliittoa vastaan. Vastasin, että joka tapauksessa pystyisimme tekemään Suomen valtauksen hyökkääjälle niin kalliiksi, ettei tulos tälle vastaisi siitä maksettua hintaa. Silloin hra Koukoliev kiirehti vakuuttamaan, ettei Neuvostoliitto halunnut sotaa kenenkään kanssa, mutta halusi turvata oman koskemattomuutensa. Sen ehdotukset olivat Suomellekin eduksi lisäten m.m. maamme mahdollisuuksia pysyä sodan ulkopuolella. Epäsin tietysti tämän osoittaen erikoisesti, että eivät

1/Vrt. raporttini n:o 13 & 15.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi _____ ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

ainakaan garnisonit ja sotilasliitot sopineet todelliseen puolueettomuuteen, mikä oli meidän vakava päämäärämme.

Kysyin myös, ketä vastaan Neuvostoliitto oikeastaan tarvitsi näin laajoja varovaisuustoimenpiteitä, kun se kerran oli nyttemmin hyvissä väleissä Saksankin kanssa. Hra Koukoliev kiiruhti tällöin selittämään, että muutokset, äkillisetkin, olivat mahdolliset nimenomaan suurvaltojen politiikassa. Niinpä oli Ranska vielä äskettäin ollut hyvä ystävä Neuvostoliiton kanssa, mutta oli nyt suorastaan vihamielinen shikaneeraten jopa neuvostodiplomaatteja näiden toiminnassa. Vastaavasti voisi Saksakin jälleen kääntää kelkkaansa. Huomautin tällöin, että Saksahan oli sodan takia pahasti kiinni muualla ja heikontuisi kai joka tapauksessa niin paljon, ettei se enää aikoihin voisi ajatella mitään uusia seikkailuja. Hra Koukoliev vastasi tähän, ettei Neuvostoliitto pelännyt Saksaa yksinään, mutta otti huomioon sen mahdollisuuden, että Saksa ja liittoutuneet jälleen sopivat voidakseen yhdessä käydä Neuvostoliiton kimppuun.

Puheen käännettyä tämän jälkeen vielä Suomeen lausui, että nimenomaan siinä tapauksessa, että Neuvostoliitto pelkäsi muiden hyökkäävän kimppuunsa, olisi outoa, jos se koettaisi ^{silloin} nyt kiristää Suomelta liian suuria myönnytyksiä, sillä /Suomi ei enää tuntisi samaa moraalista velvoitusta, eikä ehkä etuakaan pysyä puolueettomana eikä sillä ~~sillä~~ enää olisi samaa hyötyä siitä, vaan olisi sen ehkä päinvastoin pakko etsiä tilaisuutta päästä liian

raskaista sitoumuksistaan. Huomautin myös, että suomalaiset oli tavallisesti hyvällä saatu paljoonkin, mutta pahalla ei mihinkään. Hra Koukoliev vältti yksityiskohtaista väitelyä tästä hänelle ilmeisesti arassa kysymyksessä tyytyen vakuuttamaan, ettei Neuvostoliitto millään lailla halunnut sekaantua naapuriensa yhteiskunnallisiin tai taloudellisiin oloihin, vaan tavoitteli vain sotilaallisen asemansa parantamista.^{1/}

Paria päivää myöhemmin kutsui Yhdysvaltain lähetti-läs Gunther minut luokseen keskustellakseen Itä-Euroopan problemeista. Hän ilmoitti heti pitävänsä Neuvostoliittoa nykyisin jo paljon enemmän kansallis-imperialistisena kuin kommunistivallankumouksellisena valtiona. Silti ei hän ollut varma siitä, että Neuvostoliitto jo nyt pitäisi itseään kyllin vahvana harjoittaakseen oma-alotteisesti hyökkäävää politiikkaa.^{2/} Pikemminkin se näytti ainakin toistaiseksi olevan puolustavalla kannalla. Tämän mukaisesti ei hra Gunther myöskään juuri uskonut, että Neuvostoliitto ensi tilassa koettaisi hyökätä Romaniaan. Jos se kuitenkin hyökkäisi tänne, tavoittelisi se enemmän Tonavan suiston valvontaa kuin joitakin alueellisia lisiä sellaisinaan. Houkutus - tai tarve - tämän valvonnan anastukseen kasvaisi taas sikäli, kuin joku muu suurvalta uhkasi saada liian yksi-

1/Lopuksi hra K. ilmoitti piakkoin järjestävänsä suuret juhlat uuden lähetystötalonsa vihkimiseksi. Aikaisemmin oli hän ilmoittanut samaa, mutta oli silloin otaksunut uuden ministerin huolehtivan tästä juhlasta. Hieman myöhemmin oli hän taas ilmoittanut, että sodan y.m. syiden takia ei näitä juhlia pidetäkään tietämättä silloin enää mitään uudesta ministeristä. Tämä viittaa siihen että venäläisten mielestä on tilanne nyt ainakin toistaiseksi vakiintunut siinä määrin, että suuriakin juhlia voidaan suunnitella, joskaan he eivät pidä vielä välejäan romanialaisten kanssa niin selvänä, että voisivat jo lähiaikoina lähettää tänne uuden ministerin.

2/Hra Gunterin tietojen mukaan aikoi Nliitto silti jatkuvasti
/atk.siv.4/

puolisen vaikutusvallan Romaniassa. Tässä suhteessa oli huomattava, että Saksan vaikutus oli lisääntynyt m.m. siksi, että se oli myynyt Romanianle enemmän aseita kuin muut ja myös ostanut täältä enemmän tavaroita kuin muut. Yleensä eivät liittoutuneet olleet olleet yhtä tarmokkaita kuin saksalaiset.^{3/} Monissa romanialaisissa piireissä toivottiin sitä paitsi viimeainitulla tarvittaessa saatavan apua Neuvostoliittoa vastaan.^{4/}

Hra Gunter arveli Saksan tyytyvän yleiseen vaikutusvallan tavoitteluun Romaniassa eikä toistaiseksi suunnittelevan mitään valloitusretkeä sinne. Toisin kuin aikaisemmin oli hän nim. nyttemmin sitä mieltä, että Saksa oli aika ahtaalla eikä ainakaan voisi ajatella voimiensa hajoittamista uusiin tehtäviin. Hän jopa luuli, että Saksa myöhemmin saattaisi joutua niin ahtaalle, että se yrittäisi jotain epätoivoista tekoa perikatonsa välttämiseksi. Omasta puolestaan otaksui hän, että Saksa tässä tapauksessa pyrkisi katkaisemaan Suetzin kanaalin tien, mikä tietysti edellyttäisi ensin m.m. Romanian, Turkin, Syyrian ja Palestiinan valtausta.

2/(jatk. ed.sivulta) avustaa Kiinaa Japania vastaan. Tässä yhteydessä saanen huomauttaa, ettei Japani näytä haluavan käyttää hyväkseen sitä, että Englannin voimat ovat sidotut Eurooppaan, vaan tuntuu päinvastoin pyrkivän parantamaan välinsä Englantiin unohtaen äskeiset hankauksensa sen kanssa. Ollisikohan tähän syynä se, että Japani uumoilee ehkä voivansa ainakin myöhemmin käyttää Englanninkin voimia Neuvostoliittoa vastaan?

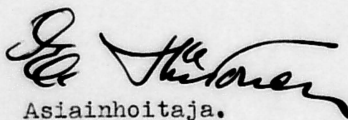
3/Esim. Ranska ei ole vielääkään suorittanut Romanianle jo jonkun aikaa sitten sovittua lainasummaa, mikä on kovin pahoittanut romanialaisia, olkoonpa vain ettei Ranska ymmärrettävästikään nykyisin halua antaa Romanianle rahojaan ennen kuin sillä on varmuus siitä, etteivät ne tätä tietä joudu ainakaan sen omien vihollisten käsiin.

4/Saksa lienee aikaisemmin melko virallisestikin luvannut Romanianle apua Neuvostoliittoa vastaan, mutta Tanskan hyvin informoidun ministeri Bierlingin mukaan ei pienintäkään viittausta avunannosta ole enää esitetty Ribbentropin toisen Moskovamatkan jälkeen. Saksan lähetystön henkilökunta, erikoisesti sotilasasiamies, ilmaisevat kuitenkin aika avoimesti toivovansa, että Romania Neuvostoliiton sitä uhatessa tekisi kovasti vastarintaa.

Tapasin edelleen ulkoministeriön poliittisen osaston uuden, Oslosta saapuneen päällikön, ministeri Jurascon. Tämä oli tosin melkoisen pidättyväinen lausunnoissaan, mutta tehosti silti useammastikin, ettei hän usko Neuvostoliiton ainakaan toistaiseksi haluavan ryhtyä mihinkään sotilaalliseen selkkaukseen. Hra Jurasco ei myöskään luottanut Saksan ja Neuvostoliiton ystävyyden kestävyYTEEN. Toisaalta hän arveli Saksan, ehkäpä suhteellisen piankin, häviävän. Häviön uhatessa Saksa kuitenkin saattaisi olla valmis mihin tahansa tai sitten se silloin pakoitettaisiin liittolaisten mielenmukaiseen toimintaan ja tällöin oli olemassa sekin mahdollisuus, että yhteisesti käännäytäisiin Neuvostoliittoa vastaan

Lisään vielä, ettei tšekäläisissä diplomaattipiireissä /^{nyt}
-- enempää kuin aikaisemminkaan -- luoteta romanialaisten vastustuskyykyyn. Ja monet romanialaiset, yksinpä upseeritkin, näyttävät etukäteen epäilevän mahdollisuuttaan vakavaan vastarintaan ja ovat vastaavasti valmiit kompromisseihin. Hallullisella valtaajalla oli siis täällä helppo tehtävä. Tilanteen voisi tietysti muuttaa tehokas ulkopuolinen apu. Monet, m.m. hra Gunter, väittävät Turkin antavan Romanialle apuansa ainakin Neuvostoliiton hyökätessä. Liittolaisten apua ei taas pidetä tässä tapauksessa varmana eikä edes Saksan hyökätessä tänne. Pikimminkin tunnutaan näillä kulmakunnilla nykyisin luotettavan Italian tukeen, ainakin poliittiseen. Ja toisaalta ei Italiaa pidetä yhtä vaarallisena tämän kulmakunnan valtioiden keskuudessa kuin Saksaa ja Neuvostoliittoa, joten siihen turvautumista ei enää kaihdeta samassa määrin kuin ennen.

Lopuksi mainitsen erään, kylläkin tarkistamattoman, tiedon, jonka sain jo aikaisemminkin mainitsemaltani Paris Soire'n ja Associated Pressin kirjeenvaihtajalta Frankilta, joka on osoittanut omaavansa hyviä suhteita Quai d'Orsay'iin. Hänen mukaansa Englanti jo oli melkoisen aikaa pitänyt Tšekko-Slovakiaa ja Puolaa luonnottomina muodostelmina ja oli mielellään nähnyt niiden hajoavan, jotta Euroopan olosuhteet voitaisiin helpommin muodostaa uudelleen sen haluamassa muodossa. Lähinnä ajateltiin voimakkaan, entisen Itävalta-Unkarin tapaisen valtion uudelleen luomista Kaakkois-Eurooppaan. Hra Frankin mukaan olisi Ranskakin jo hyväksynyt tämän Englannin suunnitelman.

Asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C₁₄

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön rap. n:o 24.

Asiainhoitaja Kiitonen.

12/11 1939

Min. / Pol.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

N:o 230. / 73.

Bukarestissa, 12 p:nä marrask.

47 / 375 lae. 1939. 39
24 / 11.39
1
ULKOASIAINMINISTERIÖ

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin-
lähetystön raportin n:o 24

Kaleidoskooppikuvia Bukarestista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erin-
omaisen kunnioitukseni vakuutus.

E. Hiltunen
Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas Erkkö,

Helsinki.

B u k a r e s t i S S A O L E V A L Ä H E T Y S T Ö .

Salainen.

RAPORTTI n:o 24.

Bukaresti:ssä 12 p:nä marras kuuta 19 39

Asia: Kaleidoskooppikuvia Bukarestista.

Tällä on yleisesti pidetty Suomea eräänlaisena koe-
tinkivenä Neuvostoliiton yleiseen politiikkaan nähden. On ar-
veltua, että Suomen kohdalla nähdään, onko Neuvostoliitolla jo
nyt suoranaisia valloitusaikeita. Yleisin käsitys on se, ettei
Neuvostoliitto vielä pidä itseään valmiina mihinkään suurpiir-
teisempään aggressiiviseen politiikkaan eikä tämän mukaisesti
myöskään olisi nykyisin halukas sotaan edes Suomen kanssa vaa-
timustensa läpiajamiseksi. Suomen tapausta seurataan näin ol-
len mitä suurimmalla mielenkiinnolla ja ollaan sitä mieltä, et-
tä maamme joka tapauksessa on ainakin voittanut aikaa muille.
Jos taas Neuvostoliitto ryhtyisi sotaan Suomea vastaan, niin
otaksutaan yleisesti - myöskin itse asianomaisten keskuudessa -
että Neuvostoliiton kaikkien pienempien naapurien on pakko
muuttaa tähänastinen politiikkansa, joka on perustunut uskoon,
että Neuvostoliitto on alueellisesti tyydytetty valtakunta.

1/ Tässäkin on kyllä sikäli ajatusvivahtuksia, että useimmat
laskevat Neuvostoliiton hyökkäysvalmiuden paranemisen vielä mo-
nissa vuosissa, kun taas jotkut tyytyvät arvioimaan, ettei Neu-
vostoliitto ainakaan ennen ensi kevättä olisi valmis mihinkään laa-
jempiin sotaliikkeisiin.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoi-
tuksiin.

Mitä erikoisesti Romaniaan tulee, niin mainittakoon sen jo aikaisemminkin selostamastani arkuudesta ja myönnetyysvalmiudesta vielä eräs tuore esimerkki. Muudan tuntemani lehtimies oli joitakin viikkoja sitten kirjoittanut Suomen asenteesta pannen artikkelilleen otsakkeen "Ei tuumaakaan maata Neuvostoliitolle". Sersuuri ei kuitenkaan ollut hyväksynyt tätä otsaketta, mikä käsittääkseni viittaa siihen, ettei tšekäläistä yleistä mielipidettä haluta muodostaa kovin jyrkäksi alueluovutuksiin nähden.

Tämä arkuus perustuu epäilemättä oleellisesti oman heikkouden tuntuun, jota Puolan kohtalo on vain tehostanut. Romaniassahan organisatio lieneekin vielä huonompi kuin Puolassa, korruptio on varmastikin paljon pahempi ja sisäisenkin kestävyys on kyseenalainen. Sekä yhteiskunnalliset että kansalliset vastakohtaisuudet ovat edelleenkin suuret ja tarjoavat hyvän maaperän kaikille äärimmäisyyssuunnille. Rautakaartilaiset pyrkivät edelleenkin toimimaan ja saanevat entiseen tapaan tukea Saksasta, ainakin kansallissosialistisen puolueen äärimmäissysaineiksilta, kun taas Neuvostoliitto puolestaan edistää kommunistien puuhalluja.

Mitä kansallisuusprobleemeihin tulee, mainittakoon tällä kertaa vain, että huhut Romanian saksalaisen asutuksen joukkosiirrosta Saksaan ovat asianomaisten keskuudessa herättäneet levottomuutta ja tyytymättömyyttäkin. Mieliäat kyllä vaihtelevat sikäli, että Siebenbürgin saksalaiset ovat valmiimpia maastamuuttoon kuin Banaatin schwaabit. Ja kummankin ryhmässä on vanhempi polvi vastahakoisempi lähtemään Romaniasta kuin nuori polvi.

Tätä sisäistä kuuhuntaa edistää muuten -- ainakin määrättyyn rajaan asti -- tšekiläinen valtiollinen poliisi. Sen johdossa on useitakin tsaari-Venäjän ohranan entisiä toimihenkilöitä, jotka omalla tavallaan ovat hyvinkin pystyviä saaden laitoksensa tehokkaaksi. Mutta he ovat entiseltä ohraanalta omaksuneet sen provokatoorisetkin menetelmät. Niinpä Romanian valtiollinen poliisi alkuaan suorastaan yllytti ja tuki rautakaartin toimintaa. Ja nyt olen kuullut sekä eräältä ulkomaalaiselta että eräältä romanialaiselta lehtimieheltä, jotka kummatkin olen todennut asiallisiksi, että Galinescu-vainaja olisi suunnitellut yleisen puhdistuksen toimeenpanoa valtiollisessa poliisissa ja että tämä olisi ollut ainakin yhtenä myötävaikuttavana syy-^{1/}nä hänen poisraivaamiseensa.

Euroopan suurvallat tuntien tämän Romanian sisäisen heikkouden koettavat kukin kohdaltaan lisätä painostustaan siihen. Mikäli liittoutuneilla on riittävästi aikaa käytettävänä, niin ne ehkä maksukykyisimpinä voivat tšekiläisissä olosuhteissa saada eniten aikaan. Mutta mikä poliittinen voimatemppu tahansa voi helposti tehdä tyhjäksi tällaiset suunnitelmat. Ja ainakin vielä nykyisin on Saksalla taloudellisesti paljon vaikutusvaltaa, toistaiseksi ehkä vielä enemmän kuin²⁾ liittoutuneilla. Monet Saksan saavuttamat edut jää-

nevät kuitenkin paperimyönnytyksiksi käytännöllisten vai-
1/ Tämän käsityksen tueksi esitettyjen lukuisten yksityiskohtien selostaminen veisi tässä yhteydessä liian pitkälle
2/ Sivumennen mainittakoon, että eräässä edellisessä raportissani viitatus suunnitelmat suurteollisuusmies Ausnitt'in toiminnan oikeudelliseksi tutkimiseksi ovat nyttemmin vien neet hänen vangitsemiseensa. Tämäkin lienee tulkittava pieneksi Saksan voitoksi, sillä Ausnitt edusti täällä lähinnä englantilaisen aseteollisuuden etuja ja hänen kukistajansa, m.m. hoviministeri Urdariano, ovat kiinnostuneet saksalaiseen ras-
/jatk. siv. 4/

keuksien takia. Niinpä on vienti- tai kauttakulikutavaroien kuljetusmahdollisuuksilla melko ahtaat rajat. Rautatieyhteydet Puolan kautta ovat edelleenkin epätyydyttävät ja muuallakin tekee liikkuvan kaluston puute haittaa. Tonavan jokilaivaston lisääminen on vieläkin työteliäämpää ja lisäksi on tämä vesitie melko hidas.

Romania pyrkii puolestaan ehkä entistäänkin innokkaammin löytämään pelastuksensa puolueettomuudessa, jota erikoisesti se pitää taattuna vain siinä tapauksessa, että muutkin Kaakkois-Euroopan valtiot omaksuvat vastaavan politiikan mieltuiten suoranaisten puolueettomuusblokin muodossa. Tässä suhteessa ovat kuitenkin mahdollisuudet viime aikoina jälleen huonontuneet. Ensiksikin ovat Romanian ja Unkarin välit taas kiristyneet sen johdosta, että Romanian viranomaiset ovat pidättäneet kolmisen sataa Siebenbürgin unkarilaista ampuen näistä tšekäläiseen tapaan tutkinnotta ja tuomiotta useampia. Romanialaiset väittävät, että pidätetyt olisivat yhteistoiminnassa erinäisten unkarilaisten salajärjestöjen kanssa valmistelleet Siebenbürgissä kansannousua sen tapauksen varalle, että Neuvostoliitto tai muut hyökkäisivät Romaniaan. Tänne saapuneiden tietojen mukaan Neuvostoliitto muuten nykyisin innokkaasti koketeeraa Unkarin kanssa, mikä viittaa siihen, että se

27(jatk. ed.siv.) kaaseen teollisuuteen ja sen pääedustajaan Malaxaan. Aikaisemmin on Ausnitt ollut rva Lupescun uskottu mies, ehkäpä kuninkaankin, mutta viimeainittujen osuus ja asenne Ausnitt'in kukistumisessa ei vielä ole selvä. Lupescu ei muuten enää liene kuninkaalle juuri muuta kuin vanha hyvä ystävä.

tarvittaessa odottaa voivansa saada tältä apua lähinnä tietysti Romaniaa vastaan.

Myöskin Bulgariassa on Neuvostoliitto täkäläisten tietojen mukaan kovin aktiivinen vedoten osin Bulgarian revisiopyrkimyksiin, osin taas sen vanhoihin panslavistisiin tunteisiin. Sikäli kuin viimeainitut voimistuvat Bulgariassa tulee Saksa menettämään siellä tähän asti omaamansa valta-aseman, - joka nimenomaan taloudellisella alalla on kyllä jo kotvan aikaa on huolestuttanut monia bulgarialaisia, Jugoslaviassakin on Neuvostoliitto alkanut vedota antigermanistisiin ja panslavistisiin tunteisiin, mutta siellä jarruttaa näitä ponnistuksia maan ja erikoisesti sen hallituksen vanhoillisempi kanta, jonka mukaan Neuvostoliitto edelleenkin on ensisijaisesti kommunistinen valtio.

Tämä Saksan ja Neuvostoliiton hiljainen kilpailu Kaakkois-Euroopassa on aikaansaanut sen, että Italian ja vielä enemmän liittoutuneiden valtojen vaikutusta nyttemmi pidetään näillä kulmakunnilla monissa piireissä "pienempänä pahana" ja suhtaudutaan niihin vastaavasti vähemmän torjuvasti. Ensimmäinnettujen maiden kilpailu on ainakin vielä kovin salaista ja teeskennellyn ystävyuden peittämää, mutta silti lienee vain ajan kysymys milloin se puhkeaa ilmi. Puuttumatta tässä yksityiskohtaisiin eturistiriitoihin on vain todettava, että asiallisesti Neuvostoliitto alueensa laajuuden ja luonnonrikkauksiensa perusteella on valtakuntana "omistaviin" luettava, kun taas Saksa ainakin suhteellisesti ottaen ja erikoisesti nykyisten vallanpitäjiensä mielestä on "köyhä" ja lähes etuja tarvitseva maa. Germaaniin ja slaavien vastahädät

ovat myös ikimuistoiset ja voivat aina uudelleen kiristyä. Ja tätä vastakohtaisuutta vain tehostaa se, että eräänlainen messianistinen ajatus, joka antaa omalle kansalle erikoisen, muita korkeamman kutsumuksen, on varsin laajalle levinnyt sekä saksalaisten että suurvenäläisten keskuudessa.

Asiainhoitaja.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan Lähetystön rep. n:o 25

Asiantuntija Kuitman

20/11-39.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan Lähetystön rep. n:o 25

Asiantuntija Kuitman

20/11-39.

MIN
V
SUOMEN LÄHETYSTÖ

243/81

Bukarestissa 21.11.39

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o	57/376	Sal. 10 39
14/12.39		Liik.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	014	

Herra Ministeri,

Lähetän oheisena kunnioittavasti Bukarestin lähetystön raportin n:o 25

Kaleidoskooppikuvia Bukarestista II.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

E. Hiltunen
Asiainhoitaja

Herra Ulkoasiainministeri

ELJAS ERKKO,
Helsinki.

Suomen Bukaresti SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 25

Bukaresti ssa 20 p:nä marras kuuta 1939

Asia Kaleidoskooppikuvia Bukarestista.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 21/ 276 Sae 1939		
14/2-39		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	6 14	

Viime päivinä olen eri tahoilta, melkein pä eniten sanomalehtimiehiltä, saanut erinäisiä tietoja, joista eräitä niiden laadun vuoksi on kylläkin ollut vaikea tarkistaa, mutta jotka silä ti voinen lyhykäisest selostaa, koska ne erikoisuudestaan huolimatta pitävät ainakin pääpiirteissään paikkansa.

Jo aikaisemmin mainitsemani suurteollisuusmiehen Max Ausnitiin pidätyksen yhteydessä ovat kuninkaan ja kruununprinssin välit entisestäkin huonontuneet. Epäsovun aiheena lienee tällä kertaa se, että kummatkin ovat lähennelleet rouva Ausnitia. Ausnitiin pidätyksen takana lienee muuten myös rouva Lupesco, joka näin on halunnut estää nykyisin Rivieralla oleskelevaa rva Ausnitia palaamasta Romaniaan. Älyllisessä suhteessa lieneekin rva Lupescolla edelleenkin paljon vaikutusvaltaa kuninkaaseen. Häntä tukkevat sitä paitsi monet kuningasta ympäröivät henkilöt, jotka rva Lupesco aikoinaan auttoi valtaan ja jotka hyvin tietävät, etteivät he toisissa oloissa säilyttäisi asemiaan päivääkään ja joista useat voisivat tuskin edes välttää vankilaa nykyisen järjestelmän vaihtuessa. Tällaisiin epäiltäviin suosikkeihin luetaan mm. hoviministeri Urdariano ja sisäministeri, kenraali Marinesco.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Ausnitin pidätys vaikuttanee lamauttavasti Romanian alkavaan aseteollisuuteen. Ausnit oli nim. siinä toimeenpanevana voimana olen ehkä samalla se romanialainen, jolla oli suurin luotto ulkomailla. Erikoisesti joutunevat englantilaiset ase-teollisuusintressit kärsimään hra Ausnitin näyttämöltä häviämisestä olkoonpa vain, että itse kuningas lienee hänen sijaansa ottanut edustaakseen massaan näitä etupiirejä—tietysti riittävää korvausta vastaan.¹⁾

XXXX

Edellä viitatus tapaiset olosuhteet, joista kaikista varokdinnoista huolimatta aina pääsee jotain tihkumaan sivullistenkin tietoon, antavat tietysti uutta yllykettä jo aikaisemminkin kyteneele tyytymättömyydelle. Ainoa mies, joka ehkä vielä voisi pelastaa tilanteen ja jälleen saattaa kaiken paremmille raiteille, on kansallisen talonpoikaispuolueen johtaja Maniu, joka tyyneesti odottaa vuoroaan viisaan ylhäisessä eristyneisyydessä. Paitsi omassa puolueessaan on hänellä kannatusta vapaamielisten ja myös maltillien sepien rautakaartilaisien joukossa. Yleensäkin on hän niin yläisesti kunnioitettu, ettei häneen uskallettane koskea edes tällaisissa olosuhteissa olkoonpa vain, että hänen johtonsa merkitäisi monelle muulle uran loppua. Käden kohottaminen häntä vastaan voisi helposti muodostua yleisen vallankumouksen alkamismerkiksi. Kuningaskin halunnee puolestaan säilyttää hänet viimeisenä valttiina, johon turvautuminen tosin edellyttäisi mm. rva Lupescosta luopumista.

XXXX

Romanian monessa suhteessa anarkistiset olosuhteet antavat häikäilemättömille ulkovalloille paljonkin toimintamahdollisuuksia täällä. Niinpä lienee tietävästi viime aikoina useitakin Saksaan tavaroita kuljettavia laivoja, erikoisesti tankkialuksia räjähtänyt, uponnut tai muuten vahingoittunut Tonavalla. Monet

1) Se ei muuten olisi kuninkaan ainoa yksityisafääri, sillä tietävästi täällä toimivat ulkomaiset monopooliyritykset, mm. Ruotsin tulitikkutrusti, ovat maksaneet tai maksavat runsaasti kuninkaan yksityiskassaan.

muutkin tavaralähettykset ovat perille saapuessaan osoittautuneet vahingoittuneiksi. Kumpikaan osapuoli ei ole halunnut nostaa julkista hälyä näistä tapahtumista, mutta Saksan lähettiläs lienee kyllä tšekäläisessä ulkoministeriössä valitellut näiden tapahtumien liiallista lukuisuutta saaden tietävästi sen vastauksen, etteivät Romanian viranomaiset voi olla vastuussa siitä, mitä tapahtuu saksalaisilla laivoilla tai saksalaisten muuten jo haltuunsa ottamille tavaroille. Varovaisuussyistä ovat romanialaiset itse puolestaan kieltäneet maansa aluksia lähtemästä sen rajojen ulkopuolellee estäen nyt viimeksi myös näiden alusten luovuttamisen ulkomaalaisille. Yleensäkin voidaan todeta, että romanialaiset ovat arvelleet voivansa viime aikoina ottaa tiukemman asenteen saksalaisiin ja näiden eri vaatimuksiin nähden.

Tällaisia poikkeuksellisia tapahtumia lukuunottamatta takaan ei Saksan kauppa täällä ole kehittynyt odostusten mukaan. Pääasiallisimpana syynä tähän ovat liikennevaikeudet, kuten jo aikaisemmin olen tiedoittanut. Niinpä on Ranskan suurlähetystössä laskettu, että Saksa itselleen edullisimmassa tapauksessa voi nykyisin kuljettaa täältä vuodessa korkeintaan miljoonan tonnia /bensiniä/ käyttäessään Tonavan vesitietä tai rautatiekuljetuksia aikaisemman Välimeren-Hampurin linjan sijaan. Ja toisaalta on siellä laskettu, että Saksa erittäin säästäväisestikin sotaa käydessään tarvitsee vähintään 10 miljoonaa tonnia bensiniä vuodessa.¹⁾

Tšekäläiset saksalaiset taloudelliset piirit ovat myös erittäin huolestuneet siitä, että Romania ei vastaavista syistä ole voinut Saksan odottamassa määrässä muodostua kauttakulkumaaksi ja ettei siis tätäkään tietä saada riittävästi viedyksi saksalaisia tuotteita kaukaisempiin maihin, joissa näin menetetään ~~ex~~ vaivalla hankitut markkinat. Tämä koskee mm. Etelä-Ameriikan maita, joissa erikoisesti ^{Italia} on pyrkinyt käyttämään hyväkseen akselikumppaninsa vaikeuksia tunkeutukseen tämän entisille markkinoille.

1) Bensiniin tuottajien omat ammattiipiirit ovat tietojeni mukaan arvioineet jo aikaisemmin Saksan sodanajan tarpeen 15 miljoonaksi litraksi bensiniä vuodessa.

Romanian rajoitetut mahdollisuudet kauttakulkumaana ovat olleet Saksalle sitäkin ikävämpiä, kun Saksaan ei Italiankaan kautta nykyisin kulkeudu sanottavasti tavaraa, sikäli kuin Ranskan tšekäläisen suurlähetystön asiaa koskevat tiedot pitävät paikkansa.

XXXXXX

Romanian moninaiset heikkoudet vähentävät Unkarin ja Bulgarian halua lopullisesti sopia sen kanssa ja siten luopua myöhemmin ehkä tarjoutuvista helpoistakin mahdollisuuksistakin saada omat aikaisemmat alueensa takaisin. Tosin Neuvostoliiton tunkeutuminen lähemmä Balkania Puolan sortumisen yhteydessä alussa h^hätkäytti tämän kulmakunnan valtioita ja vastaavasti lisäsi niiden keskinäistä sovinnon halua, mutta sittemmin on Neuvostoliitto osannut rauhoittaa ainakin Unkarin ja Bulgarian sekä virittää niissä toivon, että ne ehkä voivat hyötyä lähentymisestä Neuvostoliittoon. Näin ollen eivät erikoisesti Etelä-Slaavian tukemat pyrkimykset Kaakkois-Euroopan valtioiden yhteisen blokin muodostamiseksi ole vieläkään sanottavasti edistyneet. Näillä kulmakunnilla on tosin paljon labiilia muuallakin kuin Romaniassa, joten äkkikäänteet eivät ole mahdottomia. Erikoisesti on merkille pantava, että suhteet Turkkiin ovat Bulgariaa lukuunottamatta kaikkialla muodostuneet entistä luottamuksellisemmiksi. Aikaisemmin ei nim. edes Balkanin liitto ollut voinut kokonaan poistaa kaikkea Turkiin kohdistuvaa vanhaa epäluuloa ja kaunaakin. Mutta nyt sitä pidetään arvokkaana liittolaisena, joka kuitenkin ei ole niin vahva, että se yksin voisi muodostua vaaralliseksi lähimailleen.

XXXXXX

Kaljon riippuu kuitenkin täälläkin Neuvostoliitosta. Ma Omasta puolestani olen koko ajan arvellut, ettei se omasta aloitteestaan tähtää pitemmälle kuin siihen, minkä se voi saavuttaa pelkällä painostuksella tai uhkauksilla. Ja tämä käsitys näyttää nyttemmin rupeavan voittamaan täällä yhä enemmän alaa. Tšekäläisen
~~1) (jatkoa edelliseltä)~~

Neuvostoliiton edustuksen omakaan toiminta ei viittaa mihinkään läheisen vaikean konfliktin odottamiseen. Niinpä se on järjestänyt neuvostofilmien esityksiä sekä viimeistellyt tyyneen perusteellisesti ja ilmeisesti rahoja ollenkaan säästämättä uutta suurta lähetystöpalatsiaan. Viimeksi tänään saatoin Suomen lähetystön kattoterassilta todeta, että Neuvostoliiton lähetystön laajahkoa etuaukiota vaivalloisesti muokataan hienoksi puistikoksi ja tenniskentäksi.

XXXXXXXXXX

Mikäli muuten liittolaisten, lähinnä Englannin taholla suunniteltaisiin myöhempää yhteistoimintaa Neuvostoliittoa vastaan, voisivat viimeainitun eteläiset reunavaltiot, lähinnä siis Turkki ja Iran muodostua tärkeiksi renkaiksi sen saartoketjussa. Siksipä diplomaattinen toiminta voi tšekäläisten käsitysten mukaan huomattavasti vilkastua niiden kohdalla lähiaikoina.

XXXXXXX

Tapasin näinä päivinä erään saksalaisen arkkitehdin, joka vakuutti Saksan voittavan sodan ainakin sillä perusteella, että sillä vielä oli varanaan toistaiseksi salassa pidetty uusi ratkaisevan tehokas taisteluväline. Sopivasti yllytettyäni keskustelukumppaniani hän väitti, että kyseessä olivat jotkin salaperäiset säteet, joitten valmistelutöissä hänen oma veljensä olisi ollut jo vuosikausia. Tietenkään en voi tarkistaa tämän tiedon paikkansapitävyyttä. Tyydyn siis vain huomauttamaan, että yleensä puolustuskeinot ovat osoittautuneet tehoisemmiksi kuin hyökkäysvälineet. Ja jokaista uutta asetta vastaan on aina melko nopeasti keksitty sopiva torjuntaväline.

Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C 14

ASIA: _____

Bucarestissa olevan lähetystön rap. n:o 26

Asiamiehittäjä Hiltunen

22/11-39

Jhm
LÉGATION DE FINLANDE

N:o 245/83

Bukarestissa 23.11.39

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 52 / 246 Su.	D. 19 39	
17/12 - 39	N:o	Liitt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	6 14	

Herra Ministeri,

Lähetän kunnioittavasti oheisena

Bukarestin lähetystön raportin n:o 26

Hajatietoja Bukarestista.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Asiainhoitaja: *E. Hultgren*

Herra Ulkoasiainministeri

ELJAS ERKKO,

Helsinki.

Suomen Bukaresti SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPOORTTI n:o 26

Bukaresti ssa 23 p:nä marraskuuta 19 39

Asia: Hajatietoja Bukarestista

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o	52 246	Sae 39
17/12 -39		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	6 14	

Juuri ennen kuriirin lähtöä olen saanut osin täkäläisestä ulkoministeriöstä, osin Ranskan suurlähetystöstä seuraavat tiedot.

Jo aikaisemmin tiedoittamani salaliitto Romanian unkarilaisten keskuudessa on ollut vakavanlaatuinen. Siihen ovat mm. sekaantuneet monet opettajat ja useat papitkin. ~~Pidätettyjen~~ hallussaan on tavattu suuret määrät räjähdysaineita. Yksinpä Oradean piispaallakin oli ollut räjähdysaineita. Myöskin kompromettoivia asiapapereita oli löydetty. Niiden mukaan oli tarkoitus käyttää Romanian sisä- tai ulkopoliittisia vaikeuksia kansannousun aikaansaamiseksi Romanian unkarilaisilla alueilla. Tällöin olisi mm. kaikki tärkeät sillat, jopa eräät rajalinnoituksetkin koetettu räjähdyttää, jotta Romania olisi voinut puolustaa näitä alueita. Romanialaisten käsityksen mukaan on Unkarin hallitus ainakin ollut tietoinen näistä suunnitelmista, joskaan ei itse ole niitä pannut alulle, vaan on ne yhteistuumin suoritettu/Unkarin omien fascististen järjestöjen kanssa. Nimenomaan ei Unkarin täkäläinen ministeri ollut ennakolta tiennyt asiasta mitään.

Molemmat asianomaiset hallitukset ovat koettaneet pitää asian mahdollisimman salaisena, etteivät näiden maiden väliset suh-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

teet entisestäänkin huononisi. Unkarissa lienee asia kuitenkin jonkin verran tunnettu asiaan sekaantuneiden sikäläisten fascistijärjestöjen toimesta. Ulkoministeri Czakya onkin ahdistettu liiallisesta sovinnollisuudesta ja siksi hän lieneekin virittänyt äskeisen puheensa melkoisen jyrkkäsävyiseksi Romaniaa vastaan. Tämä on etenkin äskeisten tapahtumien jälkeen loukannut Romanian hallituspiirejä. Ministeri Gafenco valmisteleekin tk. 26 tapahtuviin parlamentin avajaisiin asiallisesti melko jyrkän, joskin muodollisesti pidätetyn vastauksen Czakyan puheeseen.

XXXXXXX

Hallituspiireissä on edelleenkin keskusteltu mahdollisuudesta luovuttaa Bulgarialle osa Dobrudjasta, mutta ovat sotilaspiirit asettuneet vastustamaan näitä suunnitelmia selittäen, että raja silloin tulisi kulkemaan niin lähellä Konstanzaa ja lisäksi niin avoimessa maastossa, että maan puolustusmahdollisuudet liian oleellisesti huonontuisivat.

XXXXXXX

Venäläiset ovat kiirehtineet saattamaan rautatieverkoston kuntoon miehittämässään osassa Puolaa. Ainoastaan Cernautin-Lemberg in rata on jätetty kunnostamatta, joten Romanian ja Saksan ~~tä~~ tätä tietä tapahtunut rautatieyhteys on edelleenkin käyttökelvoton ainakin kaikkea laajempaa liikennettä varten.

XXXXXXX

Puolassa käydään muuten tšekkiläisten tietojen mukaan laajalti ~~sissisotaa~~ sissisotaa. Venäläisten valtaamilla alueilla on vielä kokonaisia ratsuväkiosastoja toiminnassa, kun taas Saksan miehittämällä alueilla on vain yksityisiä väkivallantekoja yksin tavattuja upseeraja, SS-miehiä yms vastaan.

XXXXXXX

Neuvostoliitosta tai sen painostuksesta ei täällä toistaiseksi ole ollut mitään tuntumaa. Toisaalta ei kuitenkaan Romanian uusikaan ministeri Moskovassa ole onnistunut saamaan siellä

mitään varsinaista kosketusta Neuvostoliiton vallanpitäjiin.

XXXXXXXX

Turkin hallitus on selittänyt liittoutuneille tulkitse-
vansa niiden kesken äsken solmitun puolustussopimuksen Neuvosto-
liittoa koskevan tunnetun varauman siten, ettei Tur~~k~~ki ole velvol-
linen ryhtymään sotaan Neuvostoliittoa vastaan, mutta että se ~~ei~~
mukaan
kyllä voi tehdä sen oman harkintansa. Tur~~k~~ki on siis vain halunnut
pidättää itselleen vapaat kädet Neuvostoliiton suhteen.

XXXXXXXXXXXX

Saksan vaikutus on täällä jatkuvasti suuri mm. sik-
si, että se edelleenkin tekee tärkeät romanialaiset itselleen
suopeiksi järjestelemällä niille edullisia paikkoja täällä perus-
tamissaan ty~~ö~~ryhtiöissä. Nimenomaan puolalaisten suhteen ei Sak-
sa sittenkään ole saanut tahtoaan läpi, vaan on sen jatkuvista vas-
talauseista huolimatta sallittu useimpien vähänkin pystyvempien
puolalaisten upseerien hiljaksen poistua täältä Ranskaan.

XXXXXXX

Yhä useammin kuulee täällä viittauksia siitä, että
Saksan on piakkoin pakko sisäisen rintamansa rohkaisemiksi aikaan-
saada jokin näkyvä menestys ja että kyllin suuri sellainen on hel-
posti saavutettavissa vain Kaakkois-Euroopan suunnalla. Saksan ta-
holta uhkaavan vaaran katsotaan siksi jälleen suurentuneen.

XXXXXXXXXX

Liittoutuneet tuntu~~vat~~ todella suunnittelevan ~~ni~~
voimakkaan valtion perustamista keskiseen Eurooppaan Saksan vas-
tapainoksi. Ranskan suurlähetystössä otaksutaan, että siihen tul-
taisiin liittämään osia Romaniastakin. Sitä vastoin voisi ehkä
Etelä-Slaavia saada hieman ~~uutta~~ uutta aluetta.

Asiainhoitaja:

E. Hiltunen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C14.

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön rap. k:o 27

Asiainhoitaja Wäntönen

27/11 1939.

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 250/86

Bukarestissa 27.11.39

49/376 hie. 39
4/12.39

01. 5 C14

Herra Ministeri,

Lähetän kunnioittavasti ohaisena

Bukarestin lähetystön raportin n:o 26

Romanian hallituksen vaihdoksesta.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Asiainhoitaja:

Herra Ulkoasiainministeri

Eljas Erkko,

Helsinki .

Suomen Bukarestissa ~~SSA~~ OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 27

Bukaresti ssa 27 p:nä marras kuuta 1939

Asia: Romanian hallituksen vaihdosta.

ULKO-
MINISTERIO
49 376 (ae) 39
4/12-39
5. C14

Jälleen on Romanialla uusi hallitus ja jälleen kuiskitaan jo sen syntymishetkellä, että se on tarkoitettu vain väliaikaiseksi. Entiseen tapaan viittoillaan myös siihen, että kuninkaan ~~mielestä~~ mielestä hänen ministerinsä olivat osoittautuneet liian itsenäisiksi ja halusi hän siksi päästä eroon heistä. Yksityiskohtaisempiakin hallituksen vaihdon syitä kyllä esitetään.

Sisäpoliittisesti on kiinnitetty huomiota siihen, että turvallisuusministeri Marinesco, jonka tilille lähinnä on pantu maassa vallitseva hallinnollinen terrori, on jäänyt pois uudesta hallituksesta. Monet ovat kiirehtineet selittämään tämän tähtävän sisäisen levottomuuden rauhoittamiseen, sillä ~~käx~~ käytetyt dragooniset menetelmät näyttävät pikemminkin yllyttäneen kuin peloittaneen tyytymättömiä aineksia, erikoisesti rautakaartilaisia ja kommunisteja, jotka lienevät jopa olleen yhteistoiminnassa keskenään ja kaikissa tapauksissa jatkuvasti aika aktiivisia. Hallitukseen on muuten koetettu saada jäseniä mitä erilaisimmista ryhmistä, joten se on ehkä vielä heterogeenisempi kuin edeltäjänsä. Erikoisen huomattavaa on, että siinä on eräitä talonpoikaisspuolueita lähellä olevia henkilöitä ja lienee koetettu ^{Aaalla} (vieläkin) useampia.

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

Taloudelliset syyt lienevät myös myötävaikuttaneet hallituksen vaihdokseen. Pääministeri ja talousministeri yrittivät toimeenpanna järjestelmän, joka määrätyissä rajoissa olisi laillistuttanut täällä toimivan "mustan pörssin" ja joka varmastikin olisi johtanut inflatioon, kun taas rahaministeri, joka myös on valtiopankin johtaja, tahtoi hävittää "mustan pörssin" ja muutenkin ylläpitää lein arvon. Kuningas lienee kannattanut jälkimmäistä ja pahat kielet kertovat sen johtuneen siitä, että tämä huolehtii kuninkaan rahojen toimittamisesta ulkomaille - laittomasti tietystikin.

Saksa lienee myös lisännyt lähteneen hallituksen vaikeuksia, sillä sen neuvottelijat ovat tietävästi vaatineet, että Rmk:n sopimuksellinen aliarviointi, joka on helpottanut Saksan myyntejä mutta vaikeuttanut sen ostoja, lopetettaisiin, jotta Saksa voisi helpommin maksaa kaikki ne ostot, jotka se lisääntyvässä määrässä koettaa tehdä täällä. Vielä enemmän vaikeuksia kuin valuutat tuottavat Saksalle kuitenkin edelleenkin kuljetusolosuhteet. Cernauintin-Lembergien tien ollessa edelleen tukossa haluaisivat saksalaiset, että romanialaiset rakentaisivat/uuden rautatien kokonaan omalla alueellaan Saksaan päin. Toistaiseksi ei tähän ole ryhdytty.

Muutenkin lienee liittolaisten vaikutusvalta täällä jälleen voimistumassa. Väitetään, että maan ehkäpä suurin saksalaissystävä, nim. Vaida-Voevod olisi jo ollut varapääministerin arvoisena uuden ministeristön listalla, mutta jätetty pois Englannin lähettilään painostuksesta. Vielä yksittäisemmin vakuutetaan, että Englanti olisi rahallista painostusta käyttäen myötävaikuttanut edellisen hallituksen kukistumiseen. Kaikissa tapauksissa on nykyinen pääministeri - vastakohtana edeltäjälleen - innokas ranskalaisystävä ja samansuuntaisia on useitakin uudessa hallituksessa, joskin siihen myös edelleenkin kuuluu eräitä Saksankin kannattajia.

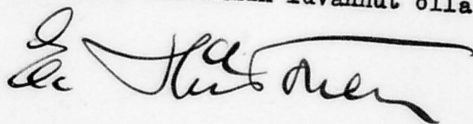
Eräät jopa arvelevat, että Romania on halunnut muodostaa liittolaisille mieluisamman hallituksen ollakseen varmem-

pi näiden avustusta Saksan ehkä halutessa sitä uhata. Monet epäilevät nimittäin, että Saksan jo piankin on pakko sisäisen rintamansa rohkaisemiseksi saada jokin huomattava menestys ja koska sellainen on mahdoton länessä, niin Saksalle jäisi ainoaksi mahdollisuudeksi tavoitella sellaista kaakossa. Levottomuutta on lisännyt se, että tšekkiläiset saksalaiset lehdet, jotka tähän asti ovat innokkaasti kannattaneet Romanian puolueettomuutta ja sitä tukevaa ~~hita~~ blokkimuodostusta tällä kulmakunnalla, ovat viikko sitten äkkiä alkaneet halveksivasti puhua koko ~~ma~~ tästä puolueettomuudesta muka englantilaisena keksintönä, joka lisäksi jo olisi epäonnistunut. Haluavatko siis ehkä saksalaiset todella varata itselleen tällä täyden toimintavapauden ja pitävätkö he siksi puolueettomuutta epämukavana itselleen?

Pieni helpotus suhteissa suhteissa Bulgariaan ja Unkariin lienee jälleen havaittavissa. Bulgarian kohdalla saattaa syynä olla se tällä väitetty seikka, että bulgarialaiset jo pian olisivat havainneet, että Neuvostoliitto ei houkuttele heitä ~~ma~~ revisiomahdollisuuksilla Dobrudjassa aikomatta heti esittää lakua palveluksistaan laivastotukikohtien muodossa itse Bulgariassa.

Unkarista taas kertoi siellä juuri ollut Latvian ~~maa~~ hettiläs Ekis, että itse valtionhoitaja Horthy oli luottamuksellisessa kahdenkeskisessä keskustelussa esittänyt hyvin saksalaisvastaisia käsityksiä ollen myös vakuutettu Saksan häviöstä. Keskustelun yksityiskohtia oli hra Ekis kuitenkin luvannut olla esittämättä.

Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C14

ASIA: _____

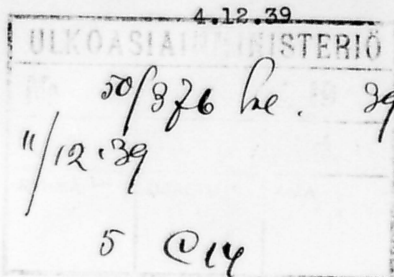
Pulkarestissa olevan lähetystön rap.m:o 27.

Asiainhoitaja Wiltner

4/12-39.

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 259/87

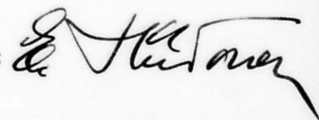
Herra Ministeri,

Lähetän kunnioittavasti Bukarestin lähetystön raportin n:o 27

Välähdyksiä Bukarestista

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus

Asiainhoitaja:

Herra Ulkoasiainministeri

VÄINÖ TANNER,

Helsinki.

Suomen Bukaresti SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 27

Bukarestissa 4 p:nä marras kuuta 1939

Asia: Välähdyksiä Bukarestista

50/376 he. 39
11/12-39
5 C14

Tavatessani 29.11. jo Prahasta käsin hyvin tuntemani Kiinan ministerin Lone Liangin, kehoitti tämä minua pitämään silmällä Saksan ja Neuvostoliiton yhteistoiminnan vaikutuksia Suomeen. Muudan arvovaltainen saksalainen oli nim. kertonut hänelle, että Saksa ja Neuvostoliitto olivat hiljattain sopineet keskenään Romanian kohtalosta kuitenkin siten, ettei Saksa pohjimmiltaan olisi halunnut Neuvostoliiton pääsevän toteuttamaan omaa osuuttaan tästä sopimuksesta. Siksi Saksa toivoi, että Neuvostoliitto joutuisi kiinnittämään huomionsa jonnekin muuallane, esim. Suomeen.

Samansuuntaisia, joskin melko ylimalkaisia arveluja kuulin sitten useammaltakin arvovaltaiselta taholta seuraavina päivinä. Erikoisesti väitti Puolan suurlähettiläs, joka kiirehti henkilökohtaisesti esittämään minulle myötätuntonsa heti, kun saapui tieto Neuvostoliiton hyökkäyksestä maahan, että sen ja Saksan yhteys oli kiinteämpi kuin yleensä luultiin. Hänellä ei tosin ollut tämän käsityksensä perustaksi mitään tosiseikkoja, vaan ainoastaan se arvelu, että Neuvostoliitto edelleenkin ajoi takaa maailmanvallankumousta ja että nimenomaan Stalin oli pysy-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nyt innokkaana vallankumouksellisena.

Myöskin Saksan lähettiläs Fabritius oli Latvian lähettiläisille Ekisille tehostanut maansa ja Neuvostoliiton hyvää yhteisymmärrystä. Hän oli kyllä ilmaissut lievän surkuttelunsa Suomen kohtalon johdosta, mutta oli samalla lausunut, että Suomi oli itsensä aiheuttanut epäviisaalla politiikallaan, joka oli ottanut liiaksi vaikutteita Englannista, jonka eduksi se oli mm. koettanut johtaa kauppansa laiminlyöden Saksan vastaavat edut. Tälle lausunnolle saattaa ehkä antaa jonkin verran pontta se, että hra Fabritius oli juuri saapunut matkaltaan Hitlerin luo. Hra Ekisinkin mielestä oli ministeri Fabritiuksen lausunnoissa kuitenkin melkoisesti taktiikan tuntua.¹⁾ Itse lisäisin, ettei Neuvostoliittoa on voimien sitominen oikein sopine Saksankaan etuihin ainakaan siinä tapauksessa, että hra Fabritius olisi ollut oikeassa tehostaessaan useiden muiden saksalaisten tapaan, että Englannille aiottiin ja voitiin tuottaa tuntuva menetys Indian kohdalla, lähinnä juuri Neuvostoliiton myötävaikutuksella. Mikäli tämä ylipäänsä ollenkaan olisi mahdollista, pitäisi kai silloin Neuvostoliiton jo Saksankin etujen nimessä voida varata kaikki voimansa tämän suuren tehtävän onnistumiseen.

Toisenlaatuksiakin tietoja Saksan ja Neuvostoliiton suhteista ilmaistaan. Yksinpä Saksan sotilasasiamieskin esiintyy melkoisen avoimesti Neuvostoliittoa vastaan toivoen sille kovaa vastustusta sekä Suomessa että Romaniassa. Tietävästi on Neuvostoliitto myös jatkuvasti päästänyt miehittämältään Puolan alueelta pois tsekkiläisiä upseereja (n.120) ja sotilaita (n.600), vaikka se on hyvin ymmärtänyt, että nämä matkustavat edelleen Ranskaan sotiakseen siellä Saksaa vastaan. Etelä-Slaavian sotilasasiamies taas kertoi majuri v. Essenille, että Saksa oli koonnut hyvin huomattavia joukkoja Protektoraattiin ja Slovakiaan arvellen omasta puolestaan, että Saksa jo piakkoin ryhtyisi toimenpiteisiin Neuvos-

1) Hra Fabritiuksen täytynee esiintyä virkaintoisena mm. siksi, että puolueen puolesta oli hänen valvojakseen asetettu muudan paikallinen konsuli, jonka romanialaiset nyttemmin ovat pakottaneet eroamaan.

toliittoa vastaan voidakseen antaa jotain tehtäviä monimiljoonaiselle armeijalleen, joka nyttemmin on suureksi osaksi työtön~~na~~ nä sen jälkeen, kuin oli luovuttu hyökkäysaikeista lännessä. Ja kun tänään olin tekemässä ministeri Gafencolle ilmoitusta vihollisuuksien alkamisesta sekä siitä aiheutuneista toimenpiteis^tä, ilmoitti hän Saksan kysyttäessä edelleenkin usein ilmoittaneen olevan^a kiinnostuneen Romanian koskemattomuudesta, mutta ~~heti~~ vaienneen heti, kun oli kysytty, mitä Saksa sitten olisi valmis tekemään sen turvaamiseksi. ¹⁾ Neuvostoliiton~~na~~/ei hra Gafencon mukaan oltu kysyttäessäkään saatu vähintäkään viitettä.

Mitä faktaindiiseihin tulee, niin hra Ekisin kertoman mukaan ministeri Csaky, joka oli aina osoittautunut puheissaan luotettavaksi, oli äskettäin kertonut hänelle Neuvostoliiton keräilevän joukkoja Etelä-Puolassa miehittämilleen alueille, ~~jossa~~ kaan ei aivan Romanian rajoille. Toisaalta taas Puolan suurlähettiläs, jolla pitäisi olla asioista hyvät tiedot, kertoi minulle, että Neuvostoliitto oli pysyttänyt Bessarabian rajoilla ~~sinne~~ jo keskitetyt ^{joukot} Bessarabian maaperän pohjattaomuuden ei siellä kuitenkaan voitaisi kuljettaa mitään huomattavia joukkoja ennen loppukevättä. Bukoviinassa sitä vastoin voisivat huomattavatkin joukot liikkua ~~myös~~ talvella. Sinne eivät venäläiset kuitenkaan olleet sijoittaneet mitään joukkoja.

Ministeri Fabritius oli muuten väittänyt hra Eki^sille maansa edelleenkin kannattavan Romanian puolueettomuutta, joskin hän oli samalla kovasti moittinut sen ynseyttä Saksaa kohtaan. Luotettavalta taholta olenkin kuullut, että uuden pääministerin ja hra Fabriti~~uksen~~ ensimmäinen kohta^{us} olisi ollut kovin ~~myrsky~~ myrskyinen. Vielä enemmän oli hra Fabritius moitiskellut Turk^{kia}, jonka nykyinen hallitus hänen mukaansa oli kokonaan Englannin ¹⁾ talutusnuorassa.

1) Tietävästi oli Saksan taholta vielä viime kesällä suoraan luvattu Romanianle apua URSS:ia vastaan ^{toteutua}

2) Jos tämä pitää paikkansa, niin miten voivat silloin Saksan haaveet muhamettilaisen maailman nostamisesta ~~Saksaa~~ ^{Englantia} vastaan

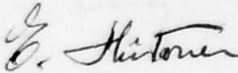
Mitä romanialaisiin itseensä tulee, niin on heidän levottomuutensa lisääntynyt. Tavalliset kansalaiset ajattelivat, että jos kerran Neuvostoliitto voi käydä Suomen kimppuun, niin miksei se sitten yhtä hyvin voisi käydä Romanianakin kimppuun. Harkitsevat mat kylläkin laskelmoivat, ettei Neuvostoliitto voi ajatella Romaniaa k niin kauan kuin sillä on tekemistä Suomessa. Useimmat kuitenkin otaksuivat aluksi, että maamme vastustuskyky luhistuisi jo muutamassa päivässä. Mutta kun sitten ensimmäiset edulliset uutiset saapuivat ja kun itsekin olen jatkuvast/levittä^{koettanut} sekä dip lo-maattikunnassa että lehdistön välityksellä tosiseikkoja Suomesta ~~maattikunnassa~~ on mahdollisuuksiamme^{ruvettu} ~~XXXX~~ arvostelemaan optimistisemmin. Silti tehostavat monet edelleenkin, että Neuvostoliiton on prestigysistä nyttemmin pakko voittaa nopeasti Suomi, koska sen sotilaallisesta voimasta muuten saataisiin niin huono käsitys, ettei se enää voisi esittää suurvallan roolia, ei ainakaan sikäli ~~kuin~~ se perustui voimatoimenpiteillä uhkaamiseen.

Lisään vielä Puolan suurlähettilään ja muidenkin puolalaisten yksituumaisesti kertoneen, että Neuvostoliiton miehittämällä alueella olisi nyttemmin alkanut ilmetä tyytymättömyyttä yksinpä varattomankin väestön piirissä. Erikoisesti olivat aikaisemmin shauvinismin ja separatismin merkeissä esiintyneet ukrainalaiset papit nyt kääntyneet bolshevikeja vastaan etsien jälleen yhteyttä puolalaisiin. Vain juutalaiset kannattivat yleensä bolshevikeja, osin koska useimmitä heistä olivat olleet jo Puolassa niin perin köyhiä, osin koska heikäläisiä oli kohdeltu kovin huonosti Saksan miehittämällä alueella. Siksi he toivoivatkin mahdollisimman suuren osan Puolasta joutuvan Neuvostoliitolle pikemmin kuin Saksalle, jota he otaksuivat paraiten vastustavansa tukemalla Neuvostoliittoa.

1) Yksinpä Norjan ministeri Sandbergin levitti aluksi näin pessimistisiä käsityksiä.

Ministeri Fabritius oli muuten lausunut hra Ekisille, että Puolaan perustetaan n. 8 miljoonaa henkeä käsittävä juutalaisvaltio, joten siis varsinainen puolalainen valtio, jonkinlainen protektoraatti, muodostuisi suhteellisen pieneksi.

Asiainhoitaja:

E. Hiitonen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C14.

ASIA: _____

Bukarestissa olevan lähetystön rap. n:o 28.

Asiainhoitaja Kuitonen

9/12.39.

LÉGATION DE FINLANDE

N:o 271/94

Bukarestissa 9.12.39

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 53 376 hae. 39		
16/12.39		
AFRIKA	EUROPA	ASIA
5 C14		

Herra Ulkoasiainministeri,

Lähetän kunnioittavasti

oheisina Bukarestin lähetystön raportit n:ot 28 ja 29:

Ukraina, Saksa ja Neuvostoliitto,

Välähdyksiä Bukarestista II.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri

VÄINÖ TANNER,

Helsinki.

Suomen Bukaresti

SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 28

Bukaresti ssa 9 p:nä joulukuuta 1939

Asia: Ukraina, Saksa ja Neuvostoliitto.

53 376 h. 39
16/12-39
5 C14

Joitakin päiviä sitten oli minulla perusteellinen keskustelu ukrainalaisten tšekiläisen komitean varapuheenjohtajan professori Trepken kanssa. Selostan seuraavassa hänen esityksensä pääkohdat:

Ukrainalaiset järjestöt toimivat edelleenkin intensiivisesti. Saksa oli entiseen tapaan kosiskellut niiden suostumista senkin jälkeen kuin se oli alkanut lähestyä Neuvostoliittoa. Saksa ei kuitenkaan nyt enempää kuin aikaisemminkaan ollut halunnut esittää mitään kiinteätä ohjelmaa ukrainalaisille eikä antaa heille mitään sitovia lupauksia. Ukrainalaiset eivät siksi luottaneet Saksaan, vaan epäilivät sen ehkä haluavan itse ruveta Ukrainan uudeksi herraksi. Ukrainalaiset olivat näin ollen asettuneet lähinnä liittolaisten puolelle ja tämän mukaisesti oli heidän toiminta keskus nykyisin sijditettu Pariisiin.

Erikoisesti oli Saksa koettanut saada vaikutusvaltaansa fascistisluontoisen nuorukrainalaisten shauvinistien järjestön (Konovaloff-vainajan järjestö) tässä kuitenkaan onnistumatta. Konovaloff ja hänen seuraajansa olivat kyllä ylläpitäneet yhteyttä Saksaan antautumatta kuitenkaan sen suoranaisiksi käskyläisiksi. Aino-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaaedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaaedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

astaan Petljura on ollut oleellisesti Saksan vaikutuksen alainen, mutta hänen oma vaikutuksensa ukrainalaisiin on pieni, sillä häntä pidetään liian feodalisena ja ennen kaikkea venäläismielisenä.

Ainakin sikäli on Saksa kuitenkin ylläpitänyt toimintamahdollisuutensa tälläkin suunnalla avoimina, että se on yleensä vapauttanut ne Puolassa ottamansa sotavangit, jotka ovat ukrainalaista alkuperää.

Ukrainalaisten autonomistinen liike Neuvostoliitossa on muuten jatkunut ja saanut pikemminkin yhä lisääntyvää vastakaikua. Tosin Neuvostoliiton miehittämällä Puolan alueilla aluksi tervehdittiin mielihyvin neuvostolaisia joukkoja, mutta kun nämä eivät tähän mennessä ole voineet aikaansaada mitään aineellista parannusta paikallisen väestön ~~elämään~~ oloihin ja kun erilaiset pakkotoimenpiteet ovat kohdistuneet yhä useampiin, niin on tyytymättömyys jälleen saanut laajenevaa valtaa ja sitä ovat etenkin ylläpitäneet papit. Vain juutalaiset ovat olleet suopeita neuvostoliitolle, mutta heidänkin keskuudessaan alkaa jo näkyä oireita mielialan muuttumisesta.

Toisaalta on Neuvostoliiton valtaamilla alueilla saatettu todeta, että heikäläiset joukot ovat varsin alttiit "porvarillisalle" tartunnalle. He alkavat helposti arvostella omaa järjestelmäänsä ja omaksua uusia ajatuksia. Monet neuvostolaiset upseerit ovat siviileiksi pukeutuneina jo paenneet Unkariin. Vallatuilla alueilla olleiden joukkojen moraali onkin todettu niin huonoksi, että eräät joukko-osastot on täytynyt vaihtaa uusiin.

Mitä muuten tulee venäläisiin joukkoihin Puolassa olivat teknilliset joukot olleet melkoisen hyvin varustettuja, mutta muilla oli ollut kehnot varusteet ja myöskin yleensä huono kuri. Se että nämä joukot tästä huolimatta olivat voineet nopeasti voineet edetä Puolassa johtui siitä, että puolalaiset eivät ainoastaan olleet tekevästä vastarintaa, vaan olivat aluksi suorastaan auttaneet venäläisiä, koska luulivat, että nämä tulivat avuksi Saksaa vastaan.

Ainakin nykyisin venäläiset epäsuorasti toimivatkin sikäli

9

C

○

S. H. Hart

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C14

ASIA: _____

Bukarestissa olevan Lähetystön rap. n:o 29.

Asiainhoitaja Kuitonen

9/12.39

Suomen Bukaresti.....SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 29

Bukaresti ssa 9 p:nä joulukuuta 19

39

53

376

he

39

Asia: Välähdys Bukarestista II

39	53	376	he	39
16/12.39				
5	C14			

Tietystikään ei kovina aikoina ole paljon lohtua jälkiviisaudesta. Silti todettakoon, että useimmat täkäläiset asiantuntijat ovat sitä mieltä, että Neuvostoliitto joutui sotaan Suomea vastaan vastoin omia laskelmiaan ja osaamatta ennen kaikkea odottaa niin kovaa vastarintaa. Osittain lienee tähän aiheena^{se} että Neuvostoliiton edustajat ja asiamiehet eivät uskalla tiedoittaa esimiehilleen muuta kuin näille ja näiden kulloinkin ajamalle politiikalle mieluisia tietoja. Ja nyt on valitettavasti Neuvostoliiton arvvalta suurvaltana jo niin pahasti pantu alttiiksi, että sillä tuskin enää on paluutietä. Useiden - viimeksi Ranskan suurlähettilään Thierryn - mielestä on muuten tämä Neuvostoliiton arvvalta sotilasmahtina jo mennyt aivan riippumatta Suomessa käytyjen taistelujen myöhemmästä kulusta. Tästä toteamuksesta on kuitenkin valitettavasti ainakin toistaiseksi muilla enemmän hyötyä kuin Suomessa itsellään.

Tässä yhteydessä on muuten eri tahoilla todettu, että valkovenäläiset pakolaispiirit, joiden luotettavuus jo aikaisemminkin usein oli epäiltävä, ovat^{nyt} monesti luopuneet bosheviki-antipatioistaan suoraan iloitakseen näiden suurvenäläisesti impe-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

UE 2: A 4.

rialistisista otteista.

Saksan ja Neuvostoliiton välit todetaan yleensä molemmipuoliseen epäluuloon ja vahingoittamishaluun perustuviksi. Kumpikaan ei silti tällä haavaa halua avointa välien rikkoutumista ja nimenomaan Saksa varoo visusti tätä niin kauan kuin se toivoo voivansa saada Neuvostoliitosta tavaroita.

Tästä johtuu, ettei yleensä arvella Saksan auttavan Romaniaa Neuvostoliittoa vastaan. Ranskan suurlähettiläs Thierry sai minulle eilen, ettei pääministeri Tataresco usko Saksan apuun kuten hänen edeltäjänsä vielä teki. Kira Tataresco on muuten hallitusjulistuksessaan erikoisesti tehostanut armeijan varustamista ja sotateollisuuksien kehittämistä. Myöskin olen kuullut, että viimeisinä viikkoina olisi pikatahdissa ruvettu linnoittamaan keskistä Bessarabiaa siten, että syntyy Tonavan suistoa suojaava suojavyöhyke, joka lännestä itään halkoo Bessarabian.

Romaniassa vallitsee muuten paniikkitunnelma, jota viimeksi on kiihoittanut joku kominternin julkaisun lausunto, jonka mukaan Romanian vuoro tulisi Suomen jälkeen sekä Saksan ja Neuvostoliiton Washingtonin lähettiläiden samaan suuntaan meneviksi väitetyt lausunnot. Nyt on kuitenkin saatu vähän lohtua siitä, että suuri fasistineuvosto on julistanut Italian olevan suoranaisesti kiinnostunut Balkanin oloihin. Omiin voimiinsa eivät nim. romanialaiset pa jjonkaan luota.

Myöskin Bulgariaa pelätään, sillä siellä on todettu olevan voimakkaat venäläisympatiat sekä sivistyneen köyhälistön keskuudessa usein myös suoranaiset bolševikisympatiat. Muudan lehtimies huomautti muuten minulle siitä, että vaikka Suomeen oli aikaisemmin aina suhtauduttu perin suopeasti Bulgarian lehdistössä, oli tämä nyt asettanut kokonaan Neuvostoliiton puolelle ja vastaavasti Suomea vastaan. Juuri Bulgariasta saapunut Ruotsin lähettiläs Reuterswärd kertoi muuten, että Stalin olisi lähettänyt Bulgarian kuninkaalle persoonallisen viestin, jossa tarjottiin apua Romanian paloittelemiseksi.

Viestin oli tuonut perille Bulgarian lähettiläs Moskovassa, mutta oli kuningas siitä niin pahastunut, että hän oli heti siirtänyt ko. lähettilänsä Tukholmaan. Kuningas nim. halusi kyllä takaisin Dobrudjan, mutta vain sovinnolla, ettei siitä myöhemmin syntyisi uutta riitaa. Missään tapauksessa ei hän haluaisi tätä maataluetta boshevikien ~~häd-~~destä. Tämän hän oli nimenomaan sanonut mm. hra Reuterswärdille. Ja samalla kannalla lieenee koko Bulgarian nykyinen hallitus. ~~Mutta~~

Neuvostoliitto koettaa kuitenkin lisätä vaikutustaan Bulgariassa. Uuden lähettilänsä mukana on sinne tullut kokonaista 6 lähetystösihteeriä. Ja kauppaneuvotteluja hoidetaan tarmolla, vaikka näiden kahden maan välillä ei tähän asti ole ollut mitään luonnollista tavaravaihtoa. Tässä yhteydessä on Neuvostoliitto ^{kiertää/}mm. vaatinut "kauppamatkustajilleen" oikeutta/Bulgariassa. Koska näillä ilmeisestikään ei olisi siellä muuta tekemistä kuin vallankumouspropagandan tekeminen, ovat bulgarialaiset kuitenkin evänneet tämän vaatimuksen.

Tärkeintä tämän kulmakunnan politiikalle on kuitenkin se, että olen saanut uutta, joskaan ei ehdottoman varmaa vahvistusta ~~asiainhoitajalle~~ sille aikaisemmalle tiedolleni, että Saksan ja Neuvostoliiton kesken olisi jo sovittu Romanian kohtalosta. Viimeksi ~~siinä~~ kuulin siitä Unkarin taholta.

Asiainhoitaja:

G. Hietonen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/14

ASIA: _____

Pankkiregistristä olevan Cähtötytön rap. nro 30.

Asiamiehittäjä Kuitonen.

16/12-39

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 287/103.

Min. / P. O.
Bukarestissa 14. joulukuuta 1939.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 57/377 Pal. D. 1939		
27/12-39	N:o	LML 3
RYHMÄ	OSA-TO	ASIA
5	C14	

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin lähetystön raportin n:o 30

Vapaaehtoisuuskysymyksestä.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

E. Kivimäki
Asiainhoitaja.

Herra Ulkoministeri
Väinö T a n n e r.
H e l s i n k i .

Suomen-Bukaresti.....SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

RAPORTTI n:o 30

Bukaresti ssa 16 p:nä joulukuuta 1939

Asia: Vapaaehtoisiskysymyksestä.

Salainen.		
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 57/377	Sal. D. 1939	
27/12-39	N:o	L.H.
RYHMÄ	OSAOTO	ASIA
5	C14	

Melkein heti Suomen ja Neuvostoliiton välisen sodan puhjettua alkoi lähetystön puoleen kääntyä eri henkilöitä tarjoutuen vapaaehtoisiksi Suomeen. Useimmat olivat kylläkin puolalaisia. Koska näitä ei periaatteessa päästetä pois Romaniasta ja koska romanialaisetkin tarjokkaat olivat ilman passia ja ilmoittivat tuskin saavansa sellaista, otin asian esille käydessäni tk. 11 p:nä ministeri Gafencu luona. Hän ilmoitti tällöin heti kategorisesti, ettei hän salli romanialaisten ~~poistua~~ poistua maasta, koska hän milloin hyvänsä voi itse tarvita kaikki asekuntoiset romanialaiset. Tehostettuaan vieläkin maansa epävarmaa asemaa hän kuitenkin ilmoitti haluavansa mahdollisuuksien rajoissa auttaa maataamme. Siksi ~~hän~~ hän olisi valmis erikoistapauksissa järjestämään puolalaisten maasta poistumisen. Koska se kuitenkin ei yleensä ollut sallittua, pyysi hän minua jättämään kaikki puolalaisia koskevat ehdotukset suoraan hänelle itselleen. Tämä pyyntö paljasti nähdäkseni muuten, miten arka Romania on Saksan valvonnan ja mahdollisten valitusten edessä.

Kaiken varalta pyysin myös Skandinavian lähetystöjä etukäteen hankkimaan itselleen oikeuden antaa kauttakulkuviisumit sellaisille vapaaehtoisille, joille lähetystömme on ensin tässä tarkoitus-

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

nessa antanut viisumin Suomeen. Lähetykset olivat heti valmiit pyytämään tämän luvan, muttei se ole ainakaan toistaiseksi saapunut.

Käännyin edelleen Istanbulissa olevan lähetystömme puoleen saadakseni selville laivayhteydet sieltä käsin Skandinavian maihin, näiden matkojen kestämisajan, hinnat yms., sillä se on melkein ainoa tie puolalaisille. Näitä yhteyksiä on, mutta ovat ne kovin kalliita, koska etenkin puolalaiset tarjokkaat yleensä ovat varattomia.

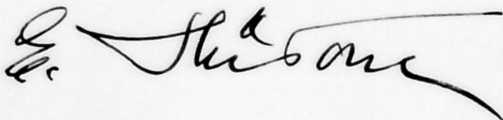
Jotta voisin osuvammin valita parhaat tarjokkaiden joukosta ja jotta yleensäkin yhteisessä koettelemuksessamme olisimme yhteistyössä eikä salaisessa kilpailussa, käännyin myös Puolan suurlähetystön puoleen, sikäli kuin oli kysymys puolalaisista. Siellä ilmoitettiin kuitenkin, että periaatteena oli, että kaikkien puolalaisten oli oltava erillisissä joukoissa ja että sen vuoksi oli pyydettävä asiaan lupaan Ranskassa olevalta Puolan hallitukselta edellyttäen tällöin, että Suomeenkin saapuvat puolalaiset saisivat muodostaa oman joukkonsa. Tiedotettiin asiasta heti lähetystöllemme Pariisiin sekä tiedustelin kotimaisten viranomaistemme kantaa asiassa. Kummaltakaan taholta en ole sittemmin kuullut mitään.

Käännyin lopuksi myös Saksan lähetystön puoleen tiedustellakseni läpikulkuviiisumien saantimahdollisuuksia. Aluksi puhuin hyvin tuntemani passiosaston päällikön kanssa asiasta. Hän ilmoitti, ~~kaikki~~ että kaikki viisumipyynnöt oli alistettava Berliiniin ja että korkeintaan lähettiläs Fabritius voisi järjestää asian toisin. Käännyin tällöin tämänkin puoleen lähinnä nähdäkseen hänen suhtautumisensa asiaan. Hän ilmoitti heti, ettei asia ollut järjestettävissä muuta kuin in casu pyyntöjen muodossa ja nämä olisi pakko alistaa Berliiniin. Hän jatkoi kuitenkin heti ystävällisesti, että hän antaisi passiosastolleen määräyksen hoitaa nämä asiat mahdollisimman nopeasti ja kehoitti vielä ilmoittamaan syyksi liikeasiat eikä mobilisastiot - olin nim. taroituksellisesti puhunut suomalaisista asevelvollisista tai vapaaehtoisista. Kaikesta ilmeni, että hän mielellään näki maamme saavan lisää sotaväkeä.

Jatkaessaan keskustelua kanssani hra Fabritius ilmoitti maansa käyvän sotaa Englantia vastaan ja että se luottaa voittoonsa vaikka se tietääkin, että Englanti ponnistaa kaikki voimansa pelastaakseen hajoavan imperiuminsa. Urakka on kuitenkin siksi vaikea Saksalle, että sen on oltava tyytyväinen siitä, että sillä on selkensä vapaana. Tältä kannalta oli liitto Neuvostoliiton kanssa välttämätön ja yhteistyö näiden kahden maan välillä sujui hyvästi. Tämä kaikki vaikutti kuitenkin ulkoasiain tulta läksyiltä ja oli kaikessa tapauksessa ristiriidassa hänen alussa mainitun esiintymisensä kanssa

Huomautan lopuksi, ettei Bukarestin lähetystö ole vielä kukaan saanut tietoa siitä, mitkä ehdot vapaaehtoisille myönnetään Suomessa ja missä tapauksissa esim. lentäjille korvataan matkat ja missä määrin.

Asiainhoitaja:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C14.

ASIA: _____

Pulkarestisen olevan lähetyksen rajo. n:o 31.

Asiainhoitaja Götman.

20/12-39.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
N:o 295/108.

Bukarestissa, 20 p:nä joulukuuta 1939.

9/385 h 40
14/I-40

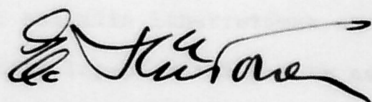
5 014

Herra Ministeri,

Oheisena lähetän kunnioittavasti Bukarestin lähetystön raportin n:o 31

Vapaaehtoiskysymyksestä vieläkin

Vastaanottakaa Herra Ministeri,
erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Asiainhoitaja.

Herra Ulkoasianministeri

Väinö Tanner.

Helsinki.

Bukaresti SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 31.

Bukaresti ssa 20 p:nä joulukuuta 1939.

Asia: Vapaaehtoisuuskysymyksestä

vieläkin

3 385 h. 40
14/1-40
5 C14

Otaakkoasiaa koskevan edellisen selostukseni jälkeen olen vielä käynyt Turkin, Jugoslavian, Ranskan ja Italian lähetystöissä järjestääkseni kauttakulkuviisumit mahdollisille vapaaehtoisille.

Turkin suurlähettiläs oli matkoilla, mutta v.a. asiainhoitaja ilmoitti voimassaolevien ohjeittensa sallivan kauttakulkuviisumin antamisen muille kuin mookseksenuskolaisille. Omasta puolestaan arveli hän voivansa suhtautua suopeasti kaikkiin lähetystömme suosittelemiin kauttakulkuviisumipyyntöihin, mutta lupasi vielä palata asiaan heti kun suurlähettiläs lähipäivinä saapuu.

Jugoslavian suurlähetystössä käännyin I lähetystösihteerin puoleen ~~haluksi~~ vain informatiivisessa tarkoituksessa. Hänen mukaansa heidän valtuutensa ainakin yleensä riittivät kauttakulkuviisumin antamiseen ja arveli hän voivansa järjestää niin, että viisumi aina myönnettäisiin niille, joilla oli lopullinen viisumi Suomea varten. Näin ollen oli hänen mielestään tarpeetonta tehdä asiassa mitään virallista demarchea ja siksi pidi tarpeettomana tehdä vielä erillisen käynnin asiassa Jugoslavian suurlähettilään luo.

Myöskin Ranskan suurlähetystössä käännyin aluksi tietoja saadakseni jo Genevelistä hyvin tuntemani lähetystöneuvoksen ~~pu~~

JAKELUOHJE:

Jakeluohjelmalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksi ministeriölle.

Ei ulkomaadustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaadustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

puoleen, mutta kun suurlähettiläs Thierry kuuli ^ykännistä kutsui hän minut luokseen ja asiani kuultuaan lupasi heti, että kaikki tarpeelliset kauttakulkuviisumit annettaisiin. Tälläkin kertaa esiintyi hän perin y myötämielisenä ja kehoitti vastakin aina tarvittaessa turvautumaan apunsa.

Lähetystöneuvos Spitzmuller taas pidätti minut vielä erikoisesti h luonaan lausuaakseen minulle, että Ranska ja Englanti eivät valitettavasti vielä voineet tulla suoranaisesti Suomen avuksi, sillä niiden oli ensin voitettava Saksa. Jotta taas tämä tapahtuisi nopeammin ei Saksaa ja Neuvostoliittoa pitäisi pakottaa yhteiseen rintamaan, sillä silloin Saksa voisi saada Neuvostoliitolta nykyistä enemmän apua, eritoten tavaroita. Eräiden vastahuomautusteni johdosta hra Spitzmuller kyllä myönsi, ettei Neuvostoliiton apu Saksalle missään tapauksessa voinut muodostua äleelliseksi. Kaikissa tapauksissa oli hänen mielestään selviä, että Saksan voitettuaan oli liittolaisten pakko kääntää aseensa Neuvostoliittoakin vastaan.

Italian lähettiläs vihdoinkin otti minut vastaan paljon sydämellisemmin kuin aikaisemmin. Hän ilmoitti voivansa antaa kauttakulkuviisumin kaikille, joiden paperit olivat kunnossa. Lupasipa hän tarvittaessa auttaa henkilökohtaisesti muihinkin nähden. Kuvaavaa Italiankin systeemille oli kuitenkin, että hän nimenomaan pyysi, ettei hänen eikä hänen maansa osuudesta asiassa mainittaisi mitään ja jopa lisäksi, ettei hän edes voi antaa passiasioita hoitavalle virkamiehelleen mitään suoranaista ja selvää määräystä asiassa. Omalla pidättyvällä tavallaan tuntui hän olevan melko kriittillinen Saksan suhteen ja näki sille lieventävän seikan ~~ti~~ ~~Saksalle~~ vain siinä, että se oli joutunut kuolettavaan taisteluun.

Asiainhoitaja:

